

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**YOKSUL AİLELERDE KADINA YÖNELİK EŞ ŞİDDETİ VE ŞİDDETİ
ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Murat ÖZ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

YOKSUL AİLELERDE KADINA YÖNELİK EŞ ŞİDDETİ VE ŞİDDETİ
ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Murat ÖZ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

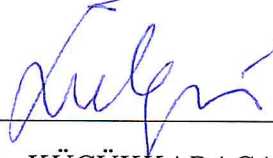
Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

Murat ÖZ tarafından hazırlanan “Yoksul Ailelerde Kadına Yönelik Eş Şiddeti ve Şiddeti Etkileyen Faktörler” başlıklı bu çalışma, 06.06.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Melahat DEMİRBİLEK (Başkan)

Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA (Danışman)

Doç. Dr. Ercüment ERBAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

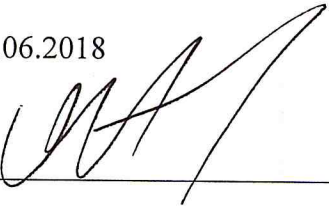
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

06.06.2018

Murat ÖZ

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

○ **Tezimin tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**

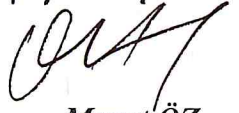
(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etseniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

● **Tezimin 06.06.2021 tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

○ **Tezimin tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**

○ **Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

04 / 07 / 2018

Murat ÖZ

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Murat ÖZ

TEŞEKKÜR

Bu araştırma, dünyada ve ülkemizde ciddi bir sorun olan yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetini ve bu şiddeti etkileyen faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Araştırma süresince akademik anlamda beni destekleyen, bilgisi, deneyimi ile bana büyük kazanımlar sağlayan, tezin her aşamasında yardım ve desteğini esirgemeyerek yanımda olan değerli hocam Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA 'ya sonsuz teşekkür ederim.

Bu araştırmayı yapmama olanak sağlayan Etimesgut Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıf Müdürü Ertuğrul GÜMÜŞBAŞ'a ve bu çalışma esnasında benden yardımlarını esirgemeyen, benimle görüşlerini, fikirlerini paylaşan değerli Etimesgut Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma esnasında gerekli hassasiyeti gösteren, veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen ve desteğini her zaman hissettiğim sevgili eşim Damla Öz'e, biricik oğlum Çağan Aras'a ve bana destek veren "Aileme" sonsuz sevgilerimi sunarım.

Araştırmaya katılan, düşüncelerini ve bilgilerini benimle paylaşmaktan çekinmeyen tüm kadınlara...

Teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

ÖZ, Murat. Yoksul Ailelerde Kadına Yönelik Eş Şiddeti ve Şiddeti Etkileyen Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

Bu araştırmanın amacı, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfından yardım alan kadınlara eşleri tarafından uygulanan şiddetin nedenlerini oluşturan faktörleri ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle araştırma, yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetinin durumunu ve faktörlerini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Araştırmanın kuramsal bölümünde yoksulluk ile ilgili genel bilgilere ve yoksulluğun kadınlaşması başlığına yer verilmiştir. Bunun yanı sıra kadına yönelik şiddet kavramları açıklanmış, kadına yönelik şiddet türlerine değinilmiş, yoksulluk ve kadına yönelik şiddet ilişkisi değerlendirilmiştir. Bununla birlikte yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetinin önlenmesinde, kadının korunması, güçlenmesi ve kadının çevresinde sistemlerle etkileşim içerisinde olmasına yönelik müdahaleler kapsamında sosyal hizmetin temel yaklaşımları olarak ekolojik sistem yaklaşımı ve güçlendirme yaklaşımı ele alınmıştır.

Araştırma genel tarama modelidir. Araştırmacı tarafından geliştirilen ve araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmış olan anket formu SYDV'den yardım alan 118 kadına uygulanmıştır. Anket formu aracılığıyla elde edilen verilerin girişi, analizi ve sınıflandırılması bilgisayar ortamında "SPSS 20.0" (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) programı ile çözümlenmiştir. Araştırmanın bulguları, sayı ve yüzde değerleri hazırlanarak tablolar halinde gösterilmiştir. Analiz kapsamında, frekans tabloları, çapraz tablolar ve ki-kare testinden faydalanılmıştır. Değişkenler arasında istatistiksel olarak önemli bir fark olup olmadığı ve bu farkın önem düzeyi ki-kare analiziyle test edilmiştir. Anket sonucunda ortaya çıkan bulgular kapsamında görüşülen kadınların ve ailelerin sosyo-demografik özellikleri, şiddet uygulayan eşin sosyo-demografik özellikleri, aile içerisinde kadına yönelik şiddetin nedenleri ve bu nedenleri etkileyen faktörler üzerine bulgulara yer verilmiş ve söz konusu bulgulara ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; yoksulluk olgusu kadına yönelik şiddeti doğrudan etkileyen ve artıran bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda yoksul ailelerde, kadına yönelik eş şiddeti Türkiye ortalamasının üzerinde çıkmaktadır. Eşin şiddet

göstermesinde etkili olan faktörler araştırma kapsamında sorgulanmıştır.. Bununla birlikte hem yoksulluğun hem de aile içinde kadına yönelik eş şiddetinin olmasını etkileyen faktörlerin önlenmesi için ekolojik sistem yaklaşımı ve güçlendirme yaklaşımı kapsamında gerekli sosyal hizmet müdahalelerine ihtiyaç olduğu belirlenmiştir

Yoksulluk ve kadına yönelik şiddetin birbirini etkileyen iki olgu olduğu göz önünde bulundurulursa, yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddeti çok boyutlu bir kavram olarak görülmektedir. Yoksulluğa ve kadına yönelik şiddete neden olan durumlar söz konusu yoksul ailelerde kadına yöneltilen eş şiddetine neden olan faktörleri ortaya çıkarmaktadır. Bu kapsamda kadının eğitim fırsatlarına yeterince erişememesi, işgücü piyasasına katılamaması, hanelerin düşük nitelikli işlerde çalışması ve düşük gelire sahip olması, kadının hane içinde emeğinin sömürülmesi, eşin bireysel ve psikolojik özellikleri, eşin madde bağımlılığı yoksul ailelerde eşin kadına yönelik şiddetini doğrudan etkilemektedir. Bununla birlikte kadınlar yoksulluk içerisinde bulunmakta ve özellikle çocuklarının temel ihtiyaçlarının karşılayabilmek için sosyal yardımlara müracaat etmektedir. Bu bağlamda kadınlar hem yoksulluk ile mücadele ederken hem de aile içinde eş şiddetine maruz kalarak bireysel ve toplumsal olarak daha fazla örselenmektedir.

Anahtar Sözcükler

Kadına yönelik şiddet, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı, yoksulluk

ABSTRACT

Öz, Murat. Spouse Violence in Women with Poor Families and Factors Affecting Violence, Master's Thesis, Ankara, 2018.

The purpose of this research is to reveal the factors that contribute to the violence that is being waged by their husbands to women who are helped by the foundation of social assistance and solidarity. For this reason, the research is important in terms of revealing the situation and factors of peer violence against women in poor families. In the theoretical section of the research, general information about poverty and the title of women's poverty are included. Besides, the concepts of violence against women are explained, the types of violence towards women are mentioned, and the relation between poverty and violence against women is evaluated. However, ecological system approach and empowerment approach were discussed as basic approaches of social service in the prevention of sexual violence against women in poor families, protection of women, empowerment and interventions for interaction with systems around women.

Research is the general screening model. The questionnaire developed by the researcher and tailored for the purpose of the research was administered to 118 women who received help from SYDV. The input, analysis and classification of the data obtained through the questionnaire were solved by the "SPSS 20.0" (Statistical Program for Social Sciences) program in the computer environment. Findings of the study, number and percentage values were prepared and tabulated. Within the scope of the analysis, frequency tables, cross tables and chi-square test were used. There was a statistically significant difference between the variables and this correlation was tested by a chi-square analysis. The findings of the survey included findings of the socio-demographic characteristics of the women and their families interviewed, the socio-demographic characteristics of the violence, the causes of violence against women in the family, and factors affecting these factors.

According to the results obtained in the research; the reality of poverty emerges as a situation directly affecting and increasing the violence against women. In this context of poor families, spousal violence against women stands out above the Turkey average. Factors influencing spousal violence have been questioned within the scope of the research. However, it has been determined that necessary social service interventions are needed within the scope of the

ecological system approach and empowerment approach to prevent the factors affecting the poverty of both poverty and in-

Given that poverty and violence against women are two phenomena that affect each other, spousal violence against women appears to be a multi-dimensional concept in poor families. Poverty and situations that cause spousal violence towards women, in particular, lead to factors that cause violence towards women in poor families. In this context, it is directly affecting women's inability to access education opportunities, incapability of participation in labor market, working in low quality jobs and having low income, exploitation of labor in the household, individual and psychological characteristics of partner, and violence against partner women in partner families. This, in turn, puts women in the position of being the most basic applicant of social assistance in order to be in poverty and to meet the basic needs of their children. In this context, women are exposed more and more individually and socially, both in combating poverty and in domestic violence.

Keywords

Violence Against Woman, Poverty, The Foundation of Social Assistance and Solidarity.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE	1
GİRİŞ	1
1.1. YOKSULLUK OLGUSU	4
1.1.1. Yoksulluk Tanımları ve Sınıflamaları	4
1.1.2. Yoksulluğun Nedenleri	6
1.1.3. Yoksulluk Kültürü	7
1.1.4. Kadın Yoksulluğu	8
1.1.5. Sosyal Yardım Olgusu	14
1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET	16
1.2.1. Şiddet ve Aile İçi Şiddet Kavramı	16
1.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin Tanımı	18
1.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri ve Nedenleri	19
1.2.3.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri.....	19
1.2.3.2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri	23
1.2.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet	25
1.2.4.1. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Yönelik Hukuksal Durumlar	26
1.2.5. Yoksulluk Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet.....	28
1.3. SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMLARI.....	31
1.3.1. Güçlendirme Yaklaşımı	32
1.3.2. Ekolojik Sistem Yaklaşımı	34
1.4. ARAŞTIRMANIN SORUNU	37
1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI	39
1.6. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	39
1.7. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI.....	40
1.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIĞI.....	40
1.9. TANIMLAR.....	40
BÖLÜM 2: YÖNTEM	42
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	42
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	42
2.3. VERİ TOPLAMA ARACI	43
2.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ	44
BÖLÜM 3: BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	45
3.1. KADINLARA AİT DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	45
3.2. AİLEYE AİT ÖZELLİKLER.....	52
3.3. EŞE AİT ÖZELLİKLER.....	55
3.4. AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN BİLGİLER	59

3.5. KADINA YÖNELİK EŞ ŞİDDETİ VE BUNA BAĞLI DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN Kİ-KARE TESTİ SONUÇLARI.....	81
BÖLÜM 4: SONUÇ VE ÖNERİLER	95
4.1. SONUÇ	95
4.1.1.Kadınların ve Ailelerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Sonuçlar	96
4.1.2. Eşe Ait Özellikler ve Şiddet Davranışı Arasındaki İlişkiye Ait Sonuçlar	97
4.1.3.Yoksul Ailelerde Kadına Yönelik Eş Şiddetini Oluşturan Faktörlere İlişkin Sonuçlar	98
4.2. ÖNERİLER.....	103
KAYNAKÇA	111
EKLER.....	120
Ek-1. ANKET FORMU	121
EK 2. İZİN YAZISI.....	126
EK 3. TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU.....	128
EK 4. ÖZGEÇMİŞ	130

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Kadınların Yaş Dağılımları	45
Tablo 2.	Kadınların Etimesgut'ta İkamet Etme Süreleri	46
Tablo 3.	Kadınların Öğrenim Düzeyi	47
Tablo 4.	Kadınların Çalışma Durumu	48
Tablo 5.	Kadınların Sosyal Güvence Durumu.....	50
Tablo 6.	Kadınların İkamet Ettikleri Evde Kimlerle Yaşadığı	52
Tablo 7.	Ailenin Aylık Gelir Durumu	53
Tablo 8.	Ailenin İkamet Ettiği Evin Mülkiyet Durumu	54
Tablo 9.	Evlilik Biçimi	54
Tablo 10.	Eşin Yaş Durumu	55
Tablo 11.	Eşin Çalışma Durumu	56
Tablo 12.	Eşin Öğrenim Düzeyi	57
Tablo 13.	Eşin Alkol ya da Madde Bağımlılığı Durumu.....	58
Tablo 14.	Eşin Kumar Oynama Durumu	59
Tablo 15.	Aile İçi Sorun Yaşama Durumu	60
Tablo 16.	Eşle Yaşanılan Sorunlar	61
Tablo 17.	Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu	62
Tablo 18.	Kadınlara Göre Aile İçi Şiddetin Nedenleri	64
Tablo 19.	Kadınlara Göre Eşin Şiddet Gösterme Nedenlerinin Geçerli Olup Olmama Durumu	67
Tablo 20.	Kadınlara Göre Aile İçinde Şiddet Nedir?	68
Tablo 21.	Şiddetin Çocukları Etkileme Durumu	69
Tablo 22.	Kadınların Şiddet Durumundaki Hisleri.....	70
Tablo 23.	Şiddet Uygulanma Anında Kadınların Tepkileri.....	72
Tablo 24.	Şiddet ile İlgili Kadınların Düşünceleri.....	74
Tablo 25.	Kadınların Evlenmeden Önce Ailelerinden Şiddet Görme Durumu.....	75
Tablo 26.	Kadınlara Babasının Annesine Şiddet Gösterme Durumu	76
Tablo 27.	Eşin Ailesi İçerisinde Şiddet Durumu	76
Tablo 28.	Eşin Ailesinin Eşe Şiddet Uygulama Durumu	77
Tablo 29.	Evlendikten Sonra Eş Dışında Kadınlara Şiddet Uygulama Durumu.....	78
Tablo 30.	Evlendikten Sonra Eş Dışında Kadınlara Şiddet Uygulama Durumu.....	78
Tablo 31.	Kadınların Şiddeti Haklı Görme Durumları	79
Tablo 32.	Alkol-Madde Kullanımı ve Kumar Alışkanlığının Şiddet İle İlişkisi	80
Tablo 33.	Ekonomik Problemlerin Eşin Şiddet Davranışını Etkileme Durumu.....	81
Tablo 34.	Kadınların Eğitim Düzeyi ile Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Arasındaki İlişki	82
Tablo 35.	Eşin Eğitim Düzeyi ile Şiddet Uygulama Durumu Arasındaki İlişki	84
Tablo 36.	Aylık Gelir Düzeyi ile Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Arasındaki İlişki.....	85

Tablo 37. Kadınların Yaşı ve Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Arasındaki İlişki.....	87
Tablo 38. Evlilik Biçimi ile Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Arasında İlişki.....	88
Tablo 39. Kadınların Çalışma Durumu ve Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişki	89
Tablo 40. Şiddet Uygulama Durumu ve Eşin Çalışma Durumu Arasındaki İlişki.....	90
Tablo 41. Şiddet Uygulama Durumu ve Alkol-Madde Kullanımı Arasındaki İlişki	92
Tablo 42. Erkeğin Evlenmeden Önce Şiddete Maruz Kalma Durumu ve Evliliğinde Şiddet Uygulama Durumu Arasındaki İlişki	93

KISALTMALAR

BM	: Birleşmiş Miletler
BAAKB	: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı
CEDAW	: Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
SYGM	: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
UNDP	: Birleşmiş Miletler Kalkınma Programı
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE

GİRİŞ

Ulusal ve uluslararası tüm gelişmelere rağmen, kadına yönelik şiddet tüm dünyada 21. yüzyıla taşınan en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Birleşmiş Milletler (1993) 'in tanıma göre kadına yönelik şiddet, *“ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Kuşaktan kuşağa aktarılan ve aile içinde refahı engelleyen bir olgu olan kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlalidir. Toplumsal refahı ve huzuru engelleyen kadına yönelik şiddet, coğrafi sınır tanımaksızın dünyanın her yerinde görülebilen bir sosyal sorun olmasının yanı sıra sosyal ve ekonomik kalkınmanın önünde ciddi bir engeldir. Kadına yönelik şiddet, ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan politikalara rağmen dünyanın her yerinde ortaya çıkan bir olgudur. Bu nedenle kadına yönelik şiddet toplumsal yaşamın her döneminde kadınları fiziksel, ruhsal ve duygusal olarak ciddi bir biçimde etkilemektedir. Bununla birlikte kadına yönelik şiddet kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının önünde bir engel olması nedeniyle kadınların toplumsal yaşamda aktif konumda olmalarında bir engel oluşturarak kadın erkek eşitsizliğinin devam etmesine yol açmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, kadınlara fiziksel, psikolojik, biyolojik ve sosyal açıdan ciddi düzeylerde zarar vermekte, kimi durumlarda kadınların yaşamlarını kaybetmelerine neden olmaktadır. Şiddetin bu etkisi görünürdeki fiziksel yaraların izinden çok daha derin olabilmektedir. Bu nedenle şiddete maruz kalan kadınlar ciddi psikolojik problemler yaşamakta, toplumsal hayata katılmada ve kendi hayatlarını kazanmada güçlüklerle karşılaşmaktadırlar.

Ülkemizde kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadının insan haklarının güçlendirilmesi konusunda yasal düzenlemeler tamamlanmış; bu düzenlemeler ile

kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda da önemli adımlar atılmıştır. Ancak, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal düzenlemeler kadar bu düzenlemelerin etkin şekilde uygulanması, mağdura ve nihayetinde şiddet uygulayana yönelik koruma, tedavi, rehabilitasyon hizmetleri sunulması ile konu hakkında toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artırılması da büyük önem taşımaktadır.

Kadına yönelik şiddet, sebepleri ve sonuçları açısından çok boyutlu bir olgudur. Kadına yönelik şiddetin sadece kadınların meselesi olarak görülmekten çıktığını ve kadın ya da erkek tüm insan hakları savunucularının üzerinde çalıştıkları toplumsal bir sorun olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle şiddetin azaltılması ancak toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesi, tüm sektörlerin işbirliği ve bütüncül bir yaklaşımı ile mümkündür. Bu çerçevede yürütülecek çalışmalarda, disiplinler arası yaklaşım ve çok sayıda kurum ve kuruluşun önleme, koruma, cezalandırma ve politika boyutuyla sürecin içinde yer alması önem arz etmektedir. Bu noktada, kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal gelişmeler önem taşımaktadır.

2000’li yıllarla birlikte başta Anayasa olmak üzere yasalarımızda kadın-erkek eşitliği ilkesi daha da güçlendirilmiştir. “*Medeni Kanun*”, “*İş Kanunu*” ve “*Türk Ceza Kanunu*” gibi temel kanunlarda yapılan eşitlikçi reformlarla, Türkiye’de tüm mevzuat, kadın erkek eşitliği ilkesini gözetten bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu yasal düzenlemelere ek olarak, aile içindeki şiddetin önlenmesi amacını taşıyan ve Türkiye’de aile içi şiddet kavramının, ilk kez hukuksal bir metinde tanımlanmasını sağlayan “*4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun*” 1998 yılında yürürlüğe girmiş ve söz konusu Kanun’da 2007 yılında değişikliğe gidilmiştir.

Yapılan tüm düzenlemelere rağmen, uygulamada duyulan ihtiyaç nedeni ile 4320 sayılı Kanun’un ivedilikle yeniden ele alınması ve değerlendirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu kapsamda, uluslararası bir belge olarak bu mücadeleye bütüncül bir yaklaşım getiren “*İstanbul Sözleşmesi*” olarak anılan, “*Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*” ve Sözleşme paralelinde hazırlanarak yürürlüğe giren “*6284 Sayılı*

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” kadına yönelik şiddetle mücadelede ülkemizdeki son yıllardaki önemli yasal gelişmelerdir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde yasal düzenlemeler yapılması, duyarlılık, farkındalık ve bilinç artırmaya yönelik projeler, eğitimler ve kampanyalar gerçekleştirilmesi kadar şiddete maruz kalan ya da şiddete maruz kalma riski taşıyan kadınların başvurabilecekleri uygun mekanizmaları oluşturmak ve şiddet mağduru kadınların rehabilite edilmelerini sağlamak gibi koruyucu önleyici hizmetler de önemli sorumluluklardır.

Bilindiği üzere, ülkemizde nüfusun yaklaşık yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Bu durumda, ekonomik, sosyal ve siyasi hayata katılımı erkekler ve kadınların eşit biçimde temsil edilmesi; hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanması gerekmektedir. Ancak istatistikler, ülkemizde son 20 yıllık süreçte yaşanan pek çok olumlu gelişmeye rağmen kadınların toplumsal hayatın hemen her alanında halen erkeklerin gerisinde olduğunu göstermektedir. Eğitim, istihdam, siyasal hayata katılım gibi temel alanlara ilişkin göstergeler kadınların bu geri kalmış konumunu gözler önüne sermektedir.

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde yaşanan gelişmelerden biri de toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının kamusal alanda devlet tarafından uygulanması gereğidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği demokrasinin temel bir ilkesi, sürdürülebilir kalkınmanın koşullarından biridir. Toplumu güçlendirmenin temelinde kadınların güçlendirilmesinin önemli bir unsur olduğu gerçeği bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle kadınların toplumsal konumlarına dayalı mevcut engellerin aşılması ve buna yönelik tüm önlemlerin alınması zorunludur.

Ülkemizde şiddet olgusunun tüm yasal düzenlemelere ve gelişmelere rağmen devam ettiği görülmektedir. Bunun yanı sıra şiddet gibi yoksullukta tüm toplumlarda yaşanmaktadır. Yoksulluk döngüsünden ve yoksulluğun oluşturduğu olumsuz etkilerden kadınlar ciddi bir biçimde etkilenmektedir. Yoksulluk içerisinde bulunan, herhangi bir gelir ve güvenceye sahip olmayan kadınlar için sosyal yardımlar önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle sosyal yardım faydalanıcılarının

birçoğunun kadınlar olduğu değerlendirilebilir. Yoksulluk içerisinde hayatlarını devam ettirmeye çalışan kadınlar aile içinde eş şiddetine maruz kalmaktadırlar.

Kadına yönelik aile içi şiddetin en yoğun yaşandığı yerler arasında yoksul aileler gelmektedir. Yoksul hanelerde çoğunlukla erkekler düşük nitelikli ve ücretli işlerde çalışırken, kadınlar ise herhangi bir işte çalışmamakta ya da gündelik işler olarak tabir edilen güvencesiz ve kayıt dışı işlerde çalışmaktadır. En temelde ekonomik problemlerin yarattığı sorunlar kapsamında, bu hanelerde görülen en ciddi durum şiddet davranışıdır. Çoğunlukla şiddet davranışı eş tarafından kadınlara ve çocuklara yönelik gerçekleşmektedir. Bu çerçevede söz konusu araştırma, yoksulluk sorunu yaşayan ve bu nedenle sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına müracaat eden sosyal yardım faydalanıcısı kadınlara yönelik uygulanmıştır.

1.1.YOKSULLUK OLGUSU

Bu bölümde yoksulluk olgusu detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bu kapsamda, yoksulluk tanımları yapılmış, yoksulluğa neden olan faktörlere değinilmış, yoksulluk kültürü içerisinde olan bireyler, kadın yoksulluğu ve sosyal yardımlar konuları ele alınmıştır.

1.1.1. Yoksulluk Tanımları ve Sınıflamaları

Yoksulluk yirminci yüzyılın sonlarına doğru insanlığın yüz yüze kaldığı en önemli bireysel ve toplumsal olgu olarak bir sorun halinde yaşanmaktadır (Dumanlı, 2002, Aktaran: Duyan ve diğerleri 2008, s. 175). Çok boyutlu ve kapsamlı bir olgu olan yoksulluk, insanların en temel gereksinimleri karşılayamaması ile yakından ilişkilidir. Yoksulluğun birçok değişkeni bulunmaktadır ancak maddi durumda olan değişiklikler, sosyal ve kültürel değişiklikler ve düşünce özgürlüğü yoksulluğun tanımlanmasında temel değişkenler içerisindedir (Medappa, 2002; Narayan ve diğerleri, 2000).

Birleşmiş Milletler (2001) yoksulluğu “*yeterli bir yaşam düzeyine ulaşma ve diğer sivil, kültürel, ekonomik, siyasal ve sosyal haklardan yararlanma açısından gerekli kaynaklardan, yapabilirliklerden, seçeneklerden, güvenlikten ve güçten sürekli yoksun oluşturma nitelendirilen bir insanlık durumu*” olarak tanımlamaktadır.

Yoksulluk toplumun en hassas kesimlerinden olan kadın ve çocukları son derece olumsuz biçimde etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında gelişme, çağdaşlaşma ve refah toplumu olma amacından hareketle, yoksullukla mücadele politikalarının geliştirilmesi ve hızla uygulanması önem kazanmaktadır (Duyan ve diğerleri 2008, s. 175). Bu nedenle yoksulluğun neden olduğu olumsuz sonuçlardan toplumun dezavantajlı kesimi olarak görülebilecek yaşlı bireyler, kadınlar, engelli bireyler, azınlık gruplar, çocuklar ve sürekli hastalığı bulunan kişiler daha fazla etkilenmekte ve bu gruplara yönelik sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır (Dedeoğlu, 2004, s. 51-53).

Yoksulluğun birçok tanımı bulunmakla birlikte yoksulluğa ilişkin bir takım sınıflandırmalar mevcuttur. Bu kapsamda çoğu zaman yoksulluk; *mutlak yoksulluk, göreceli yoksulluk, insani yoksulluk, çalışan yoksulluğu, kırsal yoksulluğu ve gelir yoksulluğu* gibi tanımlamalar içerisinde sınıflandırılmıştır.

Mutlak yoksulluk; ailedeki bireylerin ya da kişilerin yaşamlarını devam ettirmeleri için ihtiyaç duyulan minimum gelir ve harcamadır (Aktan ve Vural, 2002). Göreceli yoksulluk ise bireyin refah düzeyinin bulunduğu ülkedeki refah düzeyinin altında olması halini anlatmaktadır. Bu yoksulluk tanımına göre birey temel gereksinimlerini karşılamaktadır, sürekli bir geliri vardır fakat kaynaklara ulaşma yönünden toplumun refah düzeyinin altında olup toplumsal yaşama katılmada dezavantajlı bir konumdadır. Bu açıdan bakıldığında gelişmiş bir ülkede mutlak yoksulluk bulunmazken, göreceli yoksulluk kriterleri ele alındığında o ülkede mutlaka yoksulluğun izlerine rastlanmaktadır (Şenses, 2006).

Diğer bir yoksulluk sınıflandırması olan *insani yoksulluk* insani ihtiyaçlara ulaşamaması veya yetersizlik yaşanması durumudur (Acı ve Sezgin, 2007, s. 574). Bu yoksulluk yaklaşımında bireyin yaşamını sürdürebilmesi için sosyal yaşama

katılabilmesini gerektiren temel unsurlara ulaşması gereklidir (Oruç, 2001, s.80). Bu bağlamda eğitim, yeterli beslenme, yaşam kalitesi, anne-çocuk sağlığının oluşturulması gibi temel gereksinimlerini karşılayıp karşılamama durumu insani yoksulluğu ifade etmektedir.

Çalışan yoksulluk ise kalkınma hızı neticesinde yoksulluğun kendiliğinden azalmamasıdır (İnsel, 2001, s. 63). Bu açıdan bu yoksulluk türünün en belirgin özelliği eğitim seviyesinin düşüklüğü ve niteliksiz işgücüdür (DPT, 2001).

Bir başka önemli yoksulluk türleri ise *kır ve kent yoksulluğudur*. *Kır yoksulluğu* tarım alanında bozulmalar ve sonucunda yaşanan değişimlerin yarattığı olumsuz durumların oluşturduğu işsizliktir (DPT, 2001). *Kent yoksulluğu* ise kentleşmenin artışı sonucunda bireysel durumların ön plana çıkması ve bu durumun yarattığı sosyal sorunlardır (Mingione, 2006, s. 261).

Gelir yoksulluğu (income poverty) kişinin ya da ev içindeki bireylerin hayatını idame ettirmesi ya da minimum düzeyde ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için yeterli seviyede gelirin olmamasıdır (Aktan ve Vural, 2002). Bu anlamda gelir yoksulluğu satın alma gücünün olmaması ve ekonomik yoksunluk olarak tanımlanarak parasızlığı ifade etmektedir.

1.1.2. Yoksulluğun Nedenleri

Yoksulluğun nedenleri ülkeden ülkeye hatta ülkeler içerisinde yer alan farklı bölgelerin gelişmişlik seviyelerine göre değişebilmektedir. Bunun yanı sıra yoksulluğun temel sebebi ise üretimin yeterli olmaması durumu ya da yeterli üretim neticesinde elde edilen çıktıların kişiler ve topluluklar arasında adil bir paylaşımın olmaması durumudur. Tüm olumsuz sosyal durumlar kişinin yaşam düzeyini etkileyebilmektedir. Bu açıdan en temelde, kişinin gelir durumunun yeterli olmamasından doğal afetlere kadar birçok faktör ve ülkede uygulanan sosyal politikalar yoksulluğa neden olabilmektedir (Demiral ve diğerleri, 2007).

Yoksulluğun nedenlerine mikro düzeyden bakıldığında eğitim imkânlarına ulaşamama, maddi problemler, sosyalizasyonu tamamlayamama, yaşlanma, engellilik durumu, kadın olma, istihdam imkânlarına ulaşamama, erkeklerle eşit fırsatlara ulaşamama, yeterli düzeyde sağlık imkânlarına ulaşmama ve yalnızlık gibi nedenler ortaya çıkmaktadır (Odabaşı, 2008). Bu nedenler kişilerin ya da hanenin yoksullukla karşı karşıya gelmesine ve kişilerin yoksulluk döngüsü içerisinde sosyal yardımlara muhtaç hale gelmesine neden olmaktadır. Yoksulluğun makro nedenleri olarak ise küreselleşme, ekonomik krizler, sosyal adaletin olmaması, göç durumu, savaşlar ve doğal afetler gibi durumlar sıralanabilir (Karataş, 2008, s. 10).

1.1.3.Yoksulluk Kültürü

Yoksulluk kültürünün oluşması toplumun yarattığı olumsuz koşullarla yakından ilgilidir. Bu kültür, çoğunlukla içerisinde bulunan çocuklar tarafından diğer kuşaklara aktarılmaktadır ve bu durum belirli bir yoksulluk döngüsünün içerisinde devam etmektedir. Bu kültürde çocuklar içinde bulundukları kültürün belirli kalıp yargılarını benimsemektedirler. Bunun sonucu olarak aile içinde yoksulluk kültürünü benimsemiş bir birey, bu kültürü diğer aile üyelerine de aktarabilmektedir. Böylelikle yoksulluk kültürü denilen kavram kuşaktan kuşağa aktarılan bir durum olmaktadır.

Büyük bir toplum içerisinde bulunan alt tabakadaki halk, yoksulluk kültürünü en fazla içselleştiren bir gruptur. Köylerinden şehirlere göç eden, köylerinde herhangi bir mülkiyeti olmayan köylülerin şehir yaşamı için en dezavantajlı gruplardan birisi olacağı açıktır. Bu kültürde toplumdaki değişimlerin yarattığı sorunlarla mücadele edemeyen yoksulluk kültürünün grupları içerisinde genellikle alt tabakada bulunan, herhangi bir geliri ve düzenli işi olmayan kişiler bulunmaktadır (Lewis, Aktaran: Özdoğan, 2009, s.15).

Lewis, Mexico City, San Juan, Puerto Rico ve New York olmak üzere 5 ayrı şehirde Puerto Ricolu ailelerle yaptığı çalışmalar sonucunda yoksulluğun kentlerde nesiller arası bir aktarım içinde oluştuğunu belirtmiştir. Bununla birlikte yoksulluğu kendi özellikleri olan bir “*alt kültür*” şeklinde tanımlamış ve alt kültürün toplum

içerisinde yoksullar arasında kullanıldığına dikkat çekmiştir (Özbudun, 2002, s. 60).

1.1.4. Kadın Yoksulluğu

Kadınların yaşadığı en büyük problemlerin başında yoksulluğun geldiği bilinmektedir. Tüm toplumlarda yoksulluğun olumsuz sonuçlarından etkilenen gruplar kadınlar, çocuklar, uzun süreli işsizler ve herhangi bir mülkiyeti olmayan dezavantajlı kişilerden oluşmaktadır.

Günümüz toplumunda kadınlar geleneksel bakış açısı ve cinsiyet eşitsizliklerinin yarattığı birçok problem ile karşı karşıya kalmaktadır. Kadınlar şiddete maruz kalmakta, çalışma hayatında erkeklere oranla daha az yer almakta, ev içi sorumlulukları ve çocuk bakım sorumlulukları içerisinde herhangi bir kişisel hakları olmadan hane içerisinde etkisiz kalmaktadırlar. Bununla birlikte mülkiyet hakkında geri planda kalmaktadır. Bu açıdan çalışma hayatında yer alamayan ve herhangi mülkiyet hakkına sahip olmayan kadınlar, ekonomik destek sistemlerinden mahrum kalmakta ve bu durum kadınların yoksullaşması kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Kadın yoksulluğu 20. yy'nin ikinci yarısından sonra kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 1980'lerden sonra kullanılmaya başlayan kadın yoksulluğu kavramı yeni olmasına rağmen aslında çok uzun süredir devam eden bir sosyal sorundur. Bu kapsamda toplumsal cinsiyet ve yoksulluk kavramları ile birlikte yoksulluğun kadınlaşması kavramı da ortaya çıkmıştır. Bu kavram yoksulluğun artması ve sonucunda kadınların daha da yoksullaşması sorunu ile birlikte kadınlara yönelik yeni sosyal politikaların ele alınmasında farkındalık yaratmıştır (Alcock, 1997, s. 134-135).

Kadın yoksulluğu çoğunlukla yoksul kadınların sayısının erkeklerden fazla olması, yoksulluktan kadınların erkeklere göre daha çok etkilenmeleri ile açıklanmaktadır. Birçok yoksulluk araştırmasından elde edilen veriler yoksulluk ve toplumsal cinsiyet kavramının karmaşık boyutlarını ortaya koymaktadır. Bu nedenle

yoksulluğun, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve aile içinde kadına yönelik şiddetin ayrı olarak ele alınması ancak birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir (Moser, 1996; Narayan, 2000).

Kadın yoksulluğunun ekonomik, sağlık ve eğitim boyutları bulunmaktadır. Söz konusu yoksulluğun yarattığı ekonomik boyutlara bakıldığında, gelirden yoksun olma, işsiz olma, düşük konumlu ve gelirli işlerde çalışma, sosyal güvenceden yoksun olma, mülk sahibi olmama ve ev içerisinde üretime destek olma gibi pek çok durum mevcuttur. Kadın yoksulluğunun sağlık boyutunda ise kadınlar dezavantajlı konumda bulunmaktadırlar. Aile içerisinde beslenmeye en son ulaşabilen kadın, sağlık hizmetlerine ise genellikle hamile olduğu dönemde ulaşabilmektedir. Eğitim boyutunda da kadınlar yine bir yoksunluk içerisindeyler. Kadınların ve kız çocuklarının eğitim imkânlarından yeterince faydalanamaması, kültürel olarak eğitimden yoksun kalması, haklarını kullanamaması yoksulluk döngüsünün sürekli olarak kadınlar etrafında döndüğünü göstermektedir. Bununla birlikte aile içerisinde toplumsal örüntüler olan komşu ve akrabalarla olan dayanışma olgusunu kadınların devam ettirmesi ve buna rağmen kadınların hane içerisinde söz sahibi olmaması, kendine güvenini etkilemekte ve kadınları psikolojik açıdan olumsuz etkileyerek yoksulluk içerisinde yer almasına neden olmaktadır (Kalaycıoğlu, 2003).

Kadınların yoksulluk döngüsü içerisinde olmasında temel sebeplerden olan cinsiyet eşitsizliklerinin en fazla olduğu yer evleridir ve buna bağlı olarak en fazla sorumlulukları ise ev içi bakım sorumluluklarıdır. Bu durum literatürde hala çok tartışılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuyu feminizm ile açıklamak önemlidir. Feminizm, yaşamın her alanında kadın ve erkeğin eşit şartlarda ve haklarda olması gerektiğini belirten, erkek egemen düzen ve cinsiyete yönelik ayrımcılıklara karşı çıkan, kadına karşı şiddeti reddeden ve kadınların bağımsızlaşmasını savunan ve bunlarla mücadele eden bir yaklaşımdır.

Feminizm; toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, kadının uğradığı ayrımcılıklar, kadına yönelik şiddet, kadınların aile içinde, toplumsal hayatta ve çalışma hayatında yaşadıkları sorunlarla ilgilenir ve kadınların bu konularda haklarının korunması ve

daha iyi hale gelmesini savunur (Buz, 2009). Feminizm yeni bir kavram olsa da aslında feminizmin temelini oluşturan kadınların yaşadıkları sorunlar hep var olmuştur. Bu açıdan kadınlar tarihin her dönemde şimdi olduğu gibi benzer sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır. Kavram olarak 20. yy'de gelişen feminizm, kadının sosyal konumuna odaklanmaktadır. Bu açıdan feminizm kadının ikincil planda kalmasına karşı çıkmakta ve kadınların toplumsal alanda geri kalmasına neden olan faktörleri açıklamaya çalışmaktadır. Bu yaklaşımın ortaya çıkması ve yayılması ile birlikte kadınlar bilinçli hale gelmiş ve toplumsal bir gelişme yaşamışlardır (Çoşkuner, 2015, s. 97).

Birçok araştırmaya göre feminizm 3 süreçten oluşmaktadır. Bunlar 1. 2. ve 3. feminist süreç olarak 19. yüzyıldan, 21. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Feminizm, 1960'lı yıllardan sonra toplumsal değişimlere bağlı olarak kadınların erkek egemen toplum baskısından kurtulma ve bağımsızlaşması için bazı değişimler yaşamıştır.

Feminizmin temelini kadınlar oluşturmaktadır. Kadının toplumdaki konumu, aile içindeki ve dışındaki rolleri, kadının haklarının savunulması, erkek egemen toplum yapısındaki kadınların yaşadıkları sorunlar feminizmin ilgilendiği temel konuları oluşturmaktadır. Bu sorunlardan hareketle feminizm, kadınların özgür olması, hem kamusal alanda hem de aile içerisinde kadınların baskı altında olmasının engellenmesi, haklarının yasallaşması ve erkeklerle eşit bir şekilde muamele görmesini amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra feminizm kadınların ev sorumlulukları, ev içinde çocuk, yaşlı, hasta bakımı sorumlulukları ve kadının yoksullaşmasında etkili olan cinsiyet eşitsizlikleri ve kadına yönelik şiddete kadar genişleyen bir alanla ilgilenmektedir (Taş, 2016).

Temelinde kadın erkek eşitsizliğine yönelik savunuculuk olan feminizm, kadının yoksullaşmasında etkisi olan ve kadına atfedilen roller dâhilinde ev içi ve bakım sorumluluğu konusuyla da yakından ilgilidir. Bu konu feminist olmayan yaklaşımlar, feminist yaklaşımlar ve sosyalist feminist yaklaşımlar olmak üzere üç şekilde değerlendirilmiştir.

Feminist olmayan yaklaşımlar, ev ve bakım sorumluluklarının kadınların kendi seçimleri olduğunu değerlendirmektedir. Buna göre, bu sorumluluklar kadınların

geleneksel roller içinde yüzyıllardan beri kendi seçimlerinden kaynaklandığını savunmaktadır.

Ev sorumlulukları ve bakım emeğine ilişkin 1970’li yıllarla birlikte feminist yaklaşımlar erkek egemen toplumun ve kapitalizmin kadın emeğini nasıl etkilediğine yönelik açıklamalarda bulunmuştur. Bu yaklaşım kadının emeğini hem ev içindeki hem de çalışma hayatındaki konumuyla değerlendirmiştir. Buna göre ev içinde birçok eşitsizlik ile karşı karşıya kalan kadın çalışma hayatında da birçok ayrımcı uygulama ile karşılaşmaktadır. Kadınların kayıt dışı işlerde çalışması, erkeklere göre daha ucuz işgücü olarak görülmesi kadın emeğinin sömürülmesine neden olmakta ve bu durum kadınların yoksullaşmasında doğrudan etkili olmaktadır.

Ev ve bakım sorumluluklarına ilişkin diğer bir yaklaşım ise sosyalist feminist yaklaşımdır. Bu yaklaşım, kadının ev içi ve çalışma hayatındaki emeğini yalnızca kapitalizm ile ilişkilendirmeyi reddetmektedir. Buna göre kadınların geleneksel ve kendilerine atfedilen roller nedeniyle ev içi ve bakım emeğinin sömürülmesinde kültürel öğelerin ve geleneksel cinsiyetçi rollerin etkili olduğunu savunmaktadır (Hakim, 1995).

Yoksulluğun kadınlaşması kavramı da 1980’li yıllara dayanan bir olgudur. Bu kavramın ortaya çıkmasında temel neden kadınların evden çıkmaması ve bu nedenden dolayı çalışma hayatına katılmamasıdır. Kadınlar üzerindeki sorumluluklara rağmen çalışma hayatına katılsa bile bazı dezavantajlar yaşamaktadırlar. Bu nedenle kadınlar erkeklerden daha az kazanmakta, yarı zamanlı işlere yönelmekte ve güvencesiz işlerde çalışmaktadırlar. Bu durumlar uzun vadede kadınların yoksulluk döngüsü içerisinde olmasına ve yoksullaşmasına neden olmaktadır (Slesinger ve Cautley, 1986, s. 3-7). Yoksulluğun kadınlaşması önemli bir gerçektir ve kadınlar erkeklere oranla 4 kat daha fazla yoksulluk riski ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Kadınların ev içi sorumlulukları, çocuk bakımı ve yaşlı bakımı gibi sorumlulukları üstlenmesi onları çalışma hayatından uzaklaştırmakta ya da çalışma hayatına hiç girememesine neden olmaktadır. Bu durumdan dolayı herhangi bir geliri olmayan kadınların yoksullaşması kaçınılmaz

bir durum olmaktadır (Brooks, 1985). İstihdam olanaklarından yoksun olan kadınlar çoğunlukla sosyal yardımlara yönelmektedir. Çocuğunun, kendisinin ve ailesinin temel ihtiyaçlarını karşılamak için kadınlar sosyal yardımlara muhtaç hale gelmektedir.

Yoksulluğun kadınlaşmasının tüm dünyada yaşanan bir olgu olduğuna vurgu yapan Ecevit (2003, s. 85), ülkemizde de bu durumun toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle kaynaklandığını ifade etmektedir. Bu eşitsizliğin ortaya çıkardığı en önemli faktörün ise kadının çalışma hayatına dâhil olamaması ya da çalışma hayatından kopması olduğunu belirten Ecevit bu durumun kadınları çoğunlukla düşük ücretli, statülü ve güvencesiz işlere ittiğini belirtmiştir. Bu durum kadınların yoksulluk içerisinde daha da örselenerek yaşamlarını bu şekilde sürdürmelerine neden olmaktadır.

Yoksulluğa sebep olan süreçler, kadınları ve erkekleri farklı şekillerde ve düzeylerde etkilemektedir. Kadın yoksulluğu erkek yoksulluğuna oranla daha yaygın ve şiddetlidir. Yoksul ailelerde kadınlar ve kızlar, özel tüketim ve toplumsal hizmetlerden daha az pay aldığı için kadın yoksulluğu yaşanmakta ve erkeklerin şiddetine maruz kalabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, kadınların yoksulluğun üstesinden gelme yetileri erkeklere göre dezavantajlı durumdadır (Chant ve McIlwaine, 1995).

Kadınların yoksullaşması her toplumda farklı düzeylerde oluşmakta ve bu durum farklı sorunlara neden olmaktadır. Bunların en başında çalışma hayatında kadınların uğradıkları cinsiyetçi ayrımcılıklar gelmektedir. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet rollerinden beklentiler ve ailede eşit olmayan güç dengeleri kadınların yoksulluğa itilmesine neden olabilmektedir (Zopf, 1989).

Kadınların yoksullaşması durumu ekonomik sistem içerisinde kadının emeğinin değersizleştirilmesi ile yakından ilgilidir. Kadınlar işgücü piyasalarında çoğu zaman ucuz işgücü olarak görülmekte düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışmaktadır. Bu durum kadınların çalışması açısından olumlu gibi gözükse de aslında kadınların düşük nitelikli işlerde çalışması düşük gelir elde etmesi uzun

vadede kadınları yoksulluk sorunu ile yüzleştirmektedir (Toksöz, Özkazanç ve Poyraz, 2001, s. 18).

Kadınların erkeklere oranla daha yoksul olmasının altında temel yatan sebep toplumsal cinsiyet eşitsizlikleridir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve yoksulluk arasında doğru bir orantı bulunmakta ve yoksullukla birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri de artmaktadır. Bu nedenle kadınlar yoksulluk riski ile her toplumda ve her dönemde karşı karşıya kalmaktadırlar. Kadınların yoksulluk içerisinde olmasının nedenleri şunlarla açıklanabilir;

- Hanedeki gelirin adaletsiz dağılımı ve denetimi,
- Kadınların toplumsal finans kaynaklarına ulaşmada yaşadıkları zorluklar,
- Mülkiyet üzerinde hak sahibi olmamaları,
- Kaynakları kullanmada bağımsız olmamaları,
- Çalışma hayatında karşılaşılan ayrımcılık,
- Ev içi bakım sorumlukları,
- Kamusal alanda sosyal dışlanma (Ecevit, 2009).

Kadınların yoksulluğu görünen bir yoksulluk olmamakla birlikte genellikle gizli yoksulluk olarak tanımlanabilir. Gizli yoksulluktan kadınların aile içinde ekonomik gelire sahip olamaması ve aileye giren ekonomik gelirden pay alamamasıdır. Hanedeki gelire sahip olmayan kadınların yoksulluktan erkeklere göre daha fazla etkilendikleri bilinmektedir. Bu açıdan erkeklerin mülkiyet haklarına sahip olması, tüketim kaynaklarına sahip olması bunun göstergesidir (World Bank, 2001). Bununla birlikte birçok kadın kendine yeterli olmak ve yoksulluğun etkilerinden kurtulmak istemektedirler. Bu kapsamda kadınları yoksulluktan kurtarmak için çocuk bakım hizmetlerinin geliştirilmesi, eğitim hizmetlerine erişimlerinin sağlanması ve istihdam fırsatlarının yaratılması yoksulluğun kadınlaşması olgusunu ortadan kaldırmada önemli sosyal politikalar olarak değerlendirilmektedir (Brooks, 1985).

1.1.5. Sosyal Yardım Olgusu

Sosyal yardımlar sosyal güvenlik sistemi içerisinde önemli bir desteği oluşturmaktadır. Ancak sosyal yardımların sosyal güvenlik sistemi içerisinde gereç olmadığına, sosyal yardımın ve dayanışmanın herhangi bir kurumlaşma olmadan da toplumun kendi içinde bir düzen kurarak yapılabileceği tartışmaları geçmişten beri devam etmektedir (Taşçı, 2008).

Sosyal yardımlar hayatını geçindirme zorluğu içerisinde olan ve toplumdan dışlanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmış muhtaç ve az gelirli kişilere veya sosyal gruplara hayatlarının güvence altına alınmasını sağlamak için bir kamu sorumluluğu olarak değerlendirilebilir. Sosyal yardımlar özünde yer alan herhangi bir karşılık beklenmemesi durumu, sosyal yardımların vergilerle finanse edilmesinden kaynaklanmaktadır. Sosyal yardımlar yoksulluk içerisinde bulunan bireylere, yoksulluktan kurtuluncaya kadar nakdi ve ayni yardımlarla destekleyerek onların yoksulluk döngüsü içerisinde bulunmasına izin vermemektedir. Ayrıca sosyal yardımların özellikle afet, ekonomik bunalım v.b bazı kriz dönemlerinde kısa süreli de olsa kişileri mağdur etmemesi ve ekonomik destek sağlaması olumlu bir etki yaratması açısından önemlidir (Kaya, 2009).

Sosyal politikaların temel hedef grupları içerisinde yoksullar bulunmakta ve yoksullukla mücadele politikaları yer almaktadır. Bu nedenle yoksulluğun azaltılmasında sosyal yardımlar önemli bir yer edinmektedir. Son dönemlerde yoksulların sayısındaki artış beraberinde sosyal yardım faaliyetlerini de artırmıştır. Ayrıca ülkemizde sosyal yardım faaliyeti gösteren birçok kurum bulunmakta olup bu sosyal yardım faaliyetlerinin temel sorunları bulunmaktadır.

Ülkemizde sosyal yardımların en geniş olarak uygulandığı kurum Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüdür. Bu kapsamda ülke genelinde il ve ilçelerde bulunan SYDV'ler aracılığı ile yoksul bireylere aile yardımları (gıda, yakacak, eşi vefat etmiş kadınlara yardım muhtaç asker ailelerine yardım, muhtaç asker çocuğu yardımı, doğum yardımı), eğitim yardımları (şartlı eğitim ve sağlık yardımları, özel amaçlı yardımlar (aşevleri, sosyal uyum yardımı,

afet/acil durum yardımı) ile 2022 sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun” kapsamında yapılan yardımlar ve proje destekleri bulunmaktadır (Taşgın Şahin ve Özel, 2011, s. 175-182). Bu yardımların, yardım alan bireylere sağladığı durumlar açısından olumlu ve olumsuz yanlarının olduğu bilinmektedir. Sosyal yardımların olumlu yanlarına göz attığımızda;

- Sosyal güvenlik sisteminin açıklarını kapatıcı ve tamamlayıcı olması açısından boşlukları tamamlayıcı olması,
- Sosyal yardımlarda, yardımların birçoğu ihtiyaç türüne ve önemine göre bireysel olarak ayarlandığı için tasarruf sağlayıcı olması,
- Sosyal yardımlar sayesinde geçici süre olsa da muhtaçlık ve yoksulluk eşiğini aşan bireylere sağladığı psikolojik katkı olumlu yanlar olarak değerlendirilebilir.

Sosyal yardımların olumsuz durumları ise şu şekilde açıklanabilir;

- Sosyal yardım başvurusu yapan kişinin muhtaçlığına ilişkin araştırmalar yapılması ve kişinin muhtaç olarak damgalanması ve küçük düşürülmesi bakımından psiko-sosyal zararlar oluşturması,
- Sürekli olarak sağlanan sosyal yardımların kişiyi üretkenliğinden alıkoyması, insanları tembelliğe itmesi ve bağımlılık yaratması,
- Kişilerin muhtaç olmadıkları halde kendilerini muhtaç olarak tanımlayıp sosyal yardımlardan faydalanmak istemeleri sonucunda istismara açık olması olarak değerlendirilebilir (Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2008).

1.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Bu bölümde ilk olarak şiddet ve aile içi şiddet kavramları açıklanmıştır. Devamında kadına yönelik şiddetin tanımına yönelik kavramsal çerçeve incelenmiştir. Kadına yönelik şiddetin türlerine ilişkin bilgiler sunulmuş ve bu şiddeti oluşturan nedenler üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede yoksulluk bağlamında kadına yönelik aile içi şiddet olgusu açıklanmıştır.

1.2.1. Şiddet ve Aile İçi Şiddet Kavramı

Kadına yönelik şiddetin tanımı yapmadan önce şiddet ve aile içi şiddet kavramlarını açıklamak önemlidir.

Şiddet her yerde her zaman var olan, var olmaya devam eden ve edecek olan bir olgudur. Şiddet insanın doğasındadır ya da insanın doğasında olan bu şiddeti toplum körüklemektedir ve toplumsal koşullar gibi bir takım olgularla şiddet davranışı ortaya çıkmaktadır (Ünsal, 1996, s. 29).

Başka bir tanımda ise şiddet, toplumda ve ailede meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik olumsuz davranışlardır. Toplumlarda kadına yöneltilen bu şiddet meşrulaştırılmakta ve kabul edilebilir duruma geleneksel ve kültürel kurallar ile gelebilmektedir (Bloom, 2008, s. 12).

Şiddetin tanımına dar ve geniş anlamı ile bakılacak olursa, dar anlamıyla şiddet; fiziki açıdan kişinin bedenine yönelik ıstırap veren tüm davranışlardır. Bu davranışlar bireyin sahip olduğu tüm özgürlüklerden, bireye yönelik tehdit, darbe, tecavüz gibi tüm davranışları kapsamaktadır. Ayrıca şiddetin kişi üzerinde fiziksel etkilerinin yanında sosyal etkileri de vardır. Bu durumuyla şiddet, kişiye bedensel olarak zarar verirken diğer taraftan sosyal anlamda kişinin hak ve özgürlüklerini kısıtlamaktadır (Ünsal, 1996, s. 32).

Geniş anlamıyla şiddet ise kişiye yöneltilen fiziki davranışların yanı sıra sosyal ve psikolojik açıdan kişileri olumsuz durumlara düşüren tüm davranışlar olarak

değerlendirilebilir. Bu açıdan ele alındığında şiddet durumunun ya da etkilerinin belirlenememesi şiddetin daha da fazlaşmasına yol açabilir (Ünsal, 1996, s. 35; Erten-Ardalı, 1996, s. 143).

Şiddetin aile içinde diğer mekânlara oranla daha fazla olduğu düşünülmektedir. Çünkü şiddet uygulayan kendisini aile içerisinde daha hâkim ve rahat hissetmekte bu nedenle birçok şiddet vakası aile içinde gizli kalmaktadır (Günay, 2004, s. 87). Aile içi şiddet çoğu zaman kadına yönelik şiddet olarak algılanmaktadır. Bunun en önemli nedeni ise kadının ekonomik ve toplumsal alanda güçsüz olmasından kaynaklanmaktadır. Toplumsal alanda güçsüz olan kadın, toplumun cinsiyet rollerine yüklediği atıflar nedeniyle aile içinde de güçsüz bir konuma itilmektedir ve genel olarak toplumların erkek egemen yapısından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle aile içi şiddet kavramına değinmek faydalı olacaktır (KSGM, 2008, s. 11).

Tüm toplumlarda yaşanan aile içi şiddet, kadınları etkileyen önemli bir sağlık sorunu olarak ele alınabilmektedir (Stinson ve Robinson, 2006, s. 58). Aile içi şiddet kadınlarda başta fiziksel ve psiko-sosyal sorunlar olmak üzere çok farklı sorunlara da neden olmaktadır (Krug ve diğerleri, 2002). Aile içi şiddet; aile içerisinde gücü olumsuz olarak kullanmak, alay etmek, zorlayıcı davranışlarda bulunmak, aşağılamak, cezalandırmak amacıyla kişiden kişiye her türlü eylem olarak tanımlanabilir (Güneri, 1996, s. 87).

Ülkemizde şiddet ile ilgili en önemli kanun olan 6284 sayılı “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*” şiddeti, aile içi şiddet ve kadına yönelik olarak iki şekilde tanımlamıştır. Kanun’a göre şiddet; “*kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış*” olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda aile içi şiddet; “*şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşırsa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak belirtilmiştir. Kadına yönelik şiddet ise*

kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmıştır.

1.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin Tanımı

Sosyal bir sorun olan kadına yönelik şiddet, kadının sosyal ve ekonomik hayatını olumsuz etkileyen, kişinin hak ve özgürlüklerini sınırlayan ve kadınların sağlık durumlarını dahi etkileyen bir durumdur. Kadına yönelik şiddet insanın temel haklarını kısıtlamaktadır. Bununla birlikte kadına yönelik şiddet, özgürlüklerin önünde bir engel olması ve kadın ile erkek arasındaki güç ilişkilerinin eşitsizliği nedeniyle sosyal bir problem olarak kabul edilebilir. Bu şiddet türü genel olarak özel alanda meydana geldiği için genellikle gizli kalmakta, şiddetin ne boyutta olduğu ve sorunlarının çözümü oldukça zor olmaktadır. En temel olarak kadına yönelik şiddet; kadınların aile içinde erkeklerle eşit olmaması, ekonomik düzeylerinin düşük olması ve sosyal olarak pasif olması gibi nedenlerden dolayı kadınları şiddete karşı zayıf konuma itmektedir.

“Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge’nin 1. maddesinde kadına yönelik şiddet; “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanmaktadır. Kadına yönelik şiddet bu bildirgede ikiye ayrılmış kamusal ve özel olarak adlandırılmıştır. Şiddet davranışının nerede meydana geldiği önemli olmakla birlikte kadına acı veren, onların her türlü yaşam etkinliğini kısıtlayan tüm davranışlar şiddet kapsamına alınmıştır.

Kadına yönelik şiddet, erkek ve kadın arasında eşit olmayan güç ilişkilerinin bir sonucu olarak tarihsel anlamda ortaya çıkmaktadır. Bu eşitsizlik erkekler adına bir avantaj ve bu avantaj erkeklerin kadınlar üzerinde hâkimiyet kurmasına ve ayrımcılık oluşturmaya neden olmaktadır (Mojab, 2006, s. 26).

1.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri ve Nedenleri

Bu başlık içerisinde kadına yönelik şiddet türleri kapsamında fiziksel, cinsel, ekonomik, duygusal şiddet, psikolojik (sözel) şiddet ile ilgili açıklamalarla birlikte söz konusu şiddet türlerinin ülkemizdeki durumuna değinilmiştir. Bununla beraber kadına yönelik şiddetin nedenleri açıklanmaya çalışılmış ve şiddetin nedenlerine ilişkin ülkemizde yapılan araştırmalardan örnekler sunulmuştur.

1.2.3.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Aile içerisinde kadına yönelik şiddet değerlendirildiğinde, kadınların bu konuda olumsuz bir pozisyonda olduğu görülmektedir. Geleneksel toplum yapısı içerisinde kız çocuklarına yönelik olumsuz ön yargıların oluşturduğu durumlar kız çocuklarının doğumunun kabullenilmemesinden, kız çocuklarının tecavüzüne ve hatta ölümüne kadar olabilmektedir (Subaşı ve Akın, 2003). Bu açıdan kadınlar aile içerisinde daima geri planda kalmakta ve yaşanan tüm olumsuz durumlardan etkilenme olasılığı bulunmaktadır. Henüz doğmadan dahi aile içerisinde kabul edilemeyen kız çocuğu zamanla cinsel istismara maruz kalmakta, eğitim hakları elinden alınmakta, evlenirken ya da eşini seçerken fikri alınmamakta, zorla evlendirilmektedir. Evlendikten sonra da mutsuz bir evliliğe sahip olması durumunda kadınlar eşlerinden birçok şiddet türünü bir arada görmektedir.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki Türkiye’deki kadına yönelik şiddet türleri şu şekildedir;

Fiziksel şiddet: Kadına eşi tarafından fiziksel olarak zarar verilmesi, yaralanması ya da ölüme dahi götürecek derecede sonuçlar doğuran, bedenini tehlikeye sokan şiddet türüdür.

Fiziksel şiddete maruz kalan kadın yaşadıklarını gizli tutmakta, bu durum ise içsel bir birikime neden olmaktadır. Bu içsel birikim sonrasında kadınlarda öfke, agresyon, üzüntü, hesap sorma, intikam gibi duygu patlamaları yaşanabilmektedir. Bu potansiyel sonuçların oluşması durumunda birçok şiddet mağduru kadın ya

eşini/partnerini öldürmekte ya da hırslarını ve öfkelerini çocuklarını öldürerek çıkartmaktadır (McKenry ve diğerleri, 1995, s. 307).

Fiziksel şiddet bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma ve bedenin rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engelleme gibi davranış biçimlerinden oluşmaktadır. Görüldüğü üzere fiziksel şiddet kadının bedenine zarar vermektedir. Bedeni zarar gören kadın fiziksel olarak acı çekmenin yanında psikolojik olarak bedeninde oluşan zarardan etkilenmekte, bunu gizlemek istemekte ve sosyal yaşama katılmakta sorunlar yaşamaktadır. Bir anlamda fiziksel şiddet beraberinde duygusal ve psikolojik şiddeti de meydana getirmektedir.

Fiziksel şiddet gösteren erkek bir anlamda kadına karşı güç gösterisi yapmakta ve otoritesini kabul ettirmek istemektedir. Aynı zamanda fiziksel şiddet eşlerin boşanmasına, ailenin parçalanmasına ve dağılmasına yol açmaktadır.

Fiziksel şiddet içerisine alabileceğimiz namus cinayetleri de büyük toplumsal sorunlara yol açmaktadır. Kültürel olarak onay gören, geleneği bozan aile bireylerine ve özellikle kadınlara yönelik bir şiddet eylemi olan namus cinayetleri, ailede uysal ve namuslu rolünü zorlayan kızlara ve kadınlara karşı gerçekleştirilen bir şiddet türüdür. Fiziksel şiddetin belki de en ağır şeklini namus ve töre cinayetleri oluşturmaktadır. Büyük bir toplumsal soruna yol açan bu cinayetler ne yazık ki ülkemizde halen devam eden ciddi bir sosyal sorundur (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009, s.26).

KSGM 2008 Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'na göre; ülkemizde fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı %39'dur. Buna göre kadınların yarısına yakını fiziksel şiddete uğramaktadırlar (KSGM, 2008, s. 6). 2014 yılında yapılan KSGM araştırmasına göre ise; fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı %36 olarak gerçekleşmiştir. 2008 ve 2014 araştırmaları karşılaştırıldığında, fiziksel şiddete maruz kadınların oranında %3'lük bir azalma yaşanmıştır.

2014 şiddet araştırma sonuçları, fiziksel şiddete ilişkin tahminlerin bölgeler arasında farklılaştığını ortaya koymaktadır. Orta Anadolu bölgesi hem yaşamın

herhangi bir döneminde, hem de son 12 ayda maruz kalınan fiziksel şiddetin en fazla belirtildiği bölgedir (yüzde 43 ve yüzde 11). Yaşamın herhangi bir döneminde maruz kalınan fiziksel şiddetin en az dile getirildiği bölge Doğu Karadeniz, son 12 ayda en az belirtildiği bölge ise Doğu Marmara Bölgesi'dir. Bu veriler ışığında, kadınların çoğu fiziksel şiddete maruz kalmaktadır ancak şiddet görüp de bunu kabul etmeyen veya gizleyen kadınlar da düşünüldüğünde belki de bu oranın söylenenden daha fazla olacağı düşünülmektedir (KSGM, 2014).

Cinsel Şiddet: Bu şiddet türünde kadını zorla ve istemediği cinsel ilişkiye zorlamak, fuhuş yaptırmak ve zorla kürtaj yaptırmak cinsel şiddet olarak değerlendirilmektedir. Cinsel şiddet genel olarak savunmasız kadınlara uygulanır. Burada önemli olan nokta, kadını istemediği bir davranışa yönlendirmektir. Çoğu zaman cinsel şiddetle birlikte fiziksel şiddet de meydana gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında, cinsel şiddet kadını hem fiziksel hem de psikolojik açıdan etkilemektedir.

KSGM tarafından yapılan 2008 yılında yapılan araştırmaya göre; kadınlar için cinsel şiddeti açıklamak zor bir durum olarak belirtilmiştir. Benzer şekilde aile içinde gerçekleşen cinsel şiddeti ifade etmekte kadınlar açısından zor bir durumdur. Söz konusu araştırma sonuçlarına göre cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı %15'dir. Bu kadınların bu şiddeti açıklamakta zorlandığı düşünüldüğünde, söz konusu orandan daha fazla kadının bu şiddete maruz kaldığı tahmin edilmektedir (KSGM, 2008, s.6).

2014 yılında KSGM tarafından yapılan araştırmaya göre ülkemizde evlenmiş kadınların cinsel şiddete maruz kalma oranı %12 olarak gerçekleşmiştir. Cinsel şiddetin en fazla dile getirildiği bölge, her iki dönem için de Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi olmuştur. 2008 yılından bu zamana kadar geçen süre içerisinde cinsel şiddet oranında %3'lük bir azalma göze çarpmaktadır (KSGM, 2014).

Ekonomik Şiddet: Kadını ekonomik açıdan mağdur durumda bırakmak ekonomik şiddet olarak değerlendirilmektedir. Kadını ekonomik açıdan zor durumda

bırakmak, kadının parasını almak ya da kadına para vermemek gibi davranışlar ekonomik şiddettir.

En temelde kadın ve erkek arasında eşit paylaşım olması gereken ekonomik kaynaklar erkeğin tekelinde olmaktadır. Bu açıdan söz konusu ekonomik kaynakların kadın üzerinde kontrol mekanizması ve tehdit gibi kullanılması ekonomik şiddeti oluşturmaktadır. Ekonomik şiddet; kadının çalışmasına ve düzenli bir işi olmasına mani olmak, ailenin ekonomik ihtiyaçlarını görmezden gelinmesi ve ekonomik ihtiyaçların karşılanmaması, kadının çalışma hayatına katılmasına ve çalışma hayatında kariyer yapmasına engel olmak, çok kısıtlı harçlık verip bununla yapılması mümkün olmayan şeyler istemek ve gerçekleşmediğinde olay çıkarmak ve çalışmasını engellemek gibi şekillerde ortaya çıkmaktadır (Watts ve Zimmerman, 2002).

2008 yılında yapılan KSGM araştırmasında kadınların %23'ü ekonomik şiddet gördüklerini belirtmişlerdir (KSGM, 2008, s. 13). Bu durumdan erkeğin egemen olma isteği, kadını çalışma hayatında bir rakip olarak görmesi, kadının ekonomik özgürlüğünü sağlamasının kadın için getireceği avantajlar erkek için yaratacağı dezavantajlar nedeniyle erkeklerin kadına yönelik ekonomik şiddet uyguladığı anlaşılmaktadır. 2014 yılında yapılan KSGM araştırmasına göre ülkemizde ekonomik şiddete maruz kalan kadınların oranı %30 olarak açıklanmıştır (KSGM, 2014).

Duygusal Şiddet: Bu şiddet türü duyguların ve buna bağlı ihtiyaçların aşışılması, alay edilmesi ceza verilmesi öfke, gerginlik amacıyla karşı tarafa baskı uygulanması olarak ortaya çıkmaktadır. Duygusal şiddet, fiziksel şiddetle bir araya geldiğinde yıkıcı etkileri daha fazla olmaktadır. Duygusal şiddet uygulayan bir erkek, devamında fiziksel şiddet uygulamakta ve bu iki şiddet türü birbirini takip etmektedir. Yani fiziksel ve duygusal şiddet türleri bir arada yaşanmakta ve birbirini etkilemektedir (Foa ve diğerleri, 2000).

Eşin tehdit etmesi, değersiz hissettirmesi, kadının yaptığı her işe kusur bulması, ona takma isimler takması ve aile bireylerinin yanında bu isimle çağırması, yapılan her

işte onay istemesi ya da kontrol etmesi gibi eylemler duygusal şiddeti ifade etmektedir (Memiş, 2010, s. 44-45). Duygusal şiddet bir anlamda kadının sindirilmesi, duygularının istismar edilmesi ve duygularının hiçe sayılmasıdır.

KSGM 2008 araştırmasına göre; ülkemizde kadınların %44'ü duygusal istismara maruz kalmıştır (KSGM, 2008, s. 12). Bu araştırma sonucu kadınların birçoğunun şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Belki de en kolay ifade edilebilen duygusal şiddetin oranının bu kadar fazla olması beklenmedik bir durum değildir. KSGM 2014 araştırmasında ise kadınların %44'ü bu şiddet türüne uğradıklarını ve bunun son 12 ayda ise %26 olarak gerçekleştiğini ifade etmişlerdir (KSGM, 2014).

Psikolojik (Sözel) Şiddet: Bu şiddet türünde söz ve davranışlarla karşıdaki kişiyi korkutma, ceza verme ve kontrol etme gibi durumlar bulunmaktadır. Duygusal şiddetin bir türü olarak da değerlendirilebilen sözel şiddet aile içinde kadınların en sık maruz kaldığı şiddet türlerindendir. Aynı zamanda psikolojik şiddet kişinin ruh sağlığını olumsuz etkileyerek kadınları genelde depresif bir hava içine sokmaktadır. Aile Araştırma Kurumu'nun araştırmasına göre erkeklerin kadınlara uyguladıkları şiddetin %84'ünü sözel şiddet oluşturmaktadır (BAAKB, 1995).

Şiddet türleri arasında en fazla uygulanan şiddet türünün psikolojik şiddet olmasının nedeni, tüm kadınların bu şiddet türüne maruz kalması ve erkeklerin tüm mekânlarda uygulayabileceği bir şiddet türü olmasından kaynaklanmaktadır. Sözel şiddete örnek eylemlerden en belirginini, kişinin önem verdiği konulara yönelik güven sarsmak, kadına zarar verici ve kişiyi psikolojik açıdan yaralayıcı davranışlar olarak gösterilebilir (Coker ve diğerleri, 2000).

1.2.3.2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddetin nedenleri biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenler olarak 3 şekilde ayrılabilir. Biyolojik nedenler arasında ruhsal bozukluk olarak değerlendirilebilecek şizofreni, paranoid şizofreni, sosyal kişilik bozukluğu gibi rahatsızlıklar olabilmektedir. Psikolojik nedenlerde bireysel olarak kişilerin özellikleri ön plana çıkmaktadır. Psikolojik nedenler olarak şiddetin oluşmasında

kişilerin içinde bulundukları sosyal ortamların yarattığı psikolojik bozukluklar sayılabilir. Psikolojik şiddet kadınların eşlerinde gördükleri şiddet sonucunda bunu kabullenmesi, evi terk etmesi ya da herhangi bir destek alması durumunda şiddetin daha da artacağını düşünmesi ve bunların sonucunda herhangi bir tepki göstermemesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Şiddetin sosyal nedenlerine bakıldığında ise Bu nedenle şiddetin sosyal nedenleri de önemlidir. Şiddetin sosyal nedenleri arasında yoksulluk içinde bulunmak, yaşamda şanssız olmak, beklentilerin karşılanamaması, edinilmiş niteliklerin yetersiz kalması gibi unsurlar da sıralanabilir. Ayrıca alkol ve madde bağımlılığı da kişileri şiddet uygulamaya iten nedenler arasında gösterilebilir (Bilgel ve Orhan, 2006).

Kadına yönelik şiddetin nedenlerine ilişkin ülkemizde yapılan birkaç araştırmanın sonucu kadına yönelik şiddetin nedenlerinin anlaşılmasında faydalı olacaktır. “*Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları Araştırması*’na göre kocasının şiddetine maruz kaldığını belirten 525 kadınla yapılan görüşmelerde, şiddet gören kadınların %28’si şiddetin nedeni olarak “maddi güçlükleri”, %23’ü kocanın aşırı sinirli oluşunu, %10’u kadının dik başlı oluşunu göstermişlerdir. Şiddet uygulayan kocaların kadına belirttikleri en sık şiddet nedeni ise (%19) ‘kadının itaat etmemesi’ olarak ifade edilmiştir (BAAKB, 1995).

Rittersberger (1998) çalışmasında; aile içi şiddetin nedenlerinin ne olduğuna ilişkin soruya “saygısızlık”, “söz dinlememe” “namus” gibi cevapların verildiğini belirtmektedir. En fazla belirtilen nedenin “saygısızlık” ve “söz dinlememe” olduğu (%39,9); “kadınların uygunsuz davranışları” gibi nedenlerin de sık olarak dile getirildiği ve bu nedenlerin erkekler tarafından daha çok dile getirildiği saptanmıştır. Erkekler tarafından bu konuların dile getirilmesinin en önemli nedeni ise bu davranışları kadının yapmasının bir görevi olduğu anlayışıdır. Öte yandan aile içi şiddetin kocaların “sabırsızlığı, sinirliliği ve hayal kırıklığından” kaynaklandığını belirtenlerin tüm örneklem içindeki oranı %10,5 olarak bulunmuştur.

2014 yılında KSGM tarafından yapılan araştırmada kadınlara yönelik aile içi şiddetin nedenlerine ilişkin çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Eşinden ya da birlikte olduğu erkekten şiddet gören kadınlar açısından bu şiddetin en önemli nedeni %33 ile erkeğin ailesi ile sorun yaşanmasıdır. Bu nedeni ise %28 ile erkek ile ilgili nedenler kapsamında erkeğin kıskançlığı, erkeğin yetiştirilme tarzı, erkeğin fiziksel ve ruhsal sorunları gibi nedenler takip etmektedir. Diğer bir önemli neden olarak ise %27 ile ekonomik zorluklar kapsamında maddi sorunlar, erkeğin iş sorunları, erkeğin işsiz olması gibi durumlar bulunmaktadır. Tüm sonuçlar kadına yönelik şiddetin oluşmasında erkekler ilgili nedenlerin ön plana çıktığını göstermektedir. Ancak kadınların %24'ü de kadınlar ile ilgili nedenler kapsamında kadının erkeğin sözünü dinlememesi, ev sorumluluklarını aksatması, erkeği kısıtlaması gibi nedenlerden dolayı şiddet gördüklerini belirtmişlerdir (KSGM, 2014).

1.2.4. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Dünya’da tüm ülkelerde var olan kadına yönelik şiddet, ülkemizde en önemli sosyal sorunların başında gelmektedir. Bu kavram, dünyada 1970’lerin başında ortaya çıkarken, ülkemizde konuyla ilgili ilk çalışmalar 1980’lerin ortalarında yaşanmıştır. Bunun en önemli nedeni feminizmin ülkemize girmesi olarak değerlendirilmektedir.

Toplumumuzda aile içi şiddet vakaları çoğu zaman aile içi ilişkiler nedeniyle gizli tutulmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınlar çaresiz, bilgi yoksunu, ekonomik özgürlüklerini elde edememiş olmaları aynı zamanda aile birliğinin sarsılması korkusu, gurur meselesi gibi nedenlerden dolayı bu şiddeti gizli tutma düşüncesi içerisinde dirler. Bu nedenlerle birlikte ülkemizde kadına yönelik şiddet olgusu, sosyo kültürel öğeler ve gelenekçi bakış açısı nedeniyle ortaya çıkması zor bir durum olmuştur. Bundan dolayı batı toplumlarında şiddet ile ilgili çalışmalar ülkemize göre çok daha önceleri yayınlanmıştır (Vatandaş, 2003).

Ülkemizde kadına yönelik şiddet coğrafi açıdan farklılıklar göstermektedir. Örneğin doğu bölgelere doğru gidildikçe şiddetin nedenleri arasında en çok rastlanılan durum sosyo kültürel öğeler ve geleneksel bakış açısıdır (Kerestecioğlu,

2004, s. 52-53). Ülkemizdeki şiddetin en uç boyutlarından ve göstergelerinden bir tanesi kadınların namus ve töre cinayetlerine maruz kalmalarıdır. Çoğu zaman kültürel değerlerin yoğun olarak yaşandığı toplumda kadının şüphe edilen davranışları olan evlilik öncesi duygusal ya da evlilik dışı ilişkisinden şüphelenilen kadınlar ölüm tehdidi altındadır. Fakat töre cinayetlerinin temel sebebi kadınların yaşadıkları toplum içerisinde ikinci sınıf olarak görülmeleri ve kendine ait söz hakkı olmayan kişiler olarak değerlendirilmesidir. Bu değerler içerisinde kocaya karşı gelmek, onlara itaat etmemek, geleneklere göre giyinmemek ve davranmamak, ailenin istediği biriyle evlenmemek kadının şiddet görmesi için bir neden olarak algılanmıştır. Fakat duruma tek taraflı yaklaşmak doğru değildir. Bu açıdan kadına yönelik şiddeti sadece geleneksel öğelerle sınırlamak, az gelişmişlikle ya da etnik ve dini değerlerle açıklamak yüzeysel bir yaklaşım olacaktır (Kerestecioğlu, 2004, s.77).

1.2.4.1. Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Yönelik Hukuksal Durumlar

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde ülkemizde yasal düzenlemelere bakmadan önce, dünyadaki duruma göz atmak faydalı olacaktır. Bu kapsamda *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*, *Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi*, *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi* (CEDAW) önemli uluslararası belgeler olarak ön plana çıkmaktadır.

“*İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*’nin 3. maddesi “Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği her ferdin hakkıdır, 5. maddesi ise “Hiç kimse işkenceye, zalimce, insanlık dışı, aşağılayıcı ceza ve muameleye tabi tutulamaz” hükmüne tabidir. Bu maddeler kapsamında aile içi şiddet de dâhil olmak üzere kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi, bununla ilgili yasal önlemlerin alınması ve önemli tedbirler bu anlaşmaya uyan devletlerin yükümlülükleri arasındadır.

“*Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi*’nin 2. ve 3. maddeleri sözleşme kapsamında garanti edilen hakların herhangi bir cinsiyete göre ayırım yapılamayacağı ve bu sözleşmeyi uygulayan devletlerin sözleşmede tanınan hakları vatandaşlarına tanıyacakları vurgulanmıştır. Bu sözleşmeye göre taraf

devletler kadın erkek eşitliğini göz önünde bulundurarak ve ülkelerinde var olan yasalarını buna göre düzenlemekle yükümlüdür.

1979 yılında kabul edilen “*Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi*” (CEDAW) 1981 yılında 20 ülkenin onayı ile yürürlüğe girmiştir. CEDAW’ın temel amacı; sosyal yaşamın her alanında kadın ve erkek arasındaki eşitliği temin etmek için, kalıplaşmış kadın erkek rollerine ilişkin önyargıların, geleneksel ve ayrımcılık içeren tüm durumların kaldırılmasıdır. Bu kapsamda sözleşme, toplumsal ve kültürel olarak ayrımcılık içeren tüm düşünce kalıplarını değiştirmek için gerekli tüm önlemleri almaktadır.

Ülkemiz söz konusu uluslararası sözleşmeleri uygulamakla sorumludur. Bununla birlikte ülkemizde aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı “*Ailenin Korunmasına Dair Kanun*”da kadına yönelik aile içi şiddet ilk kez hukuki metinde tanımlanmıştır. 2005 yılında yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu’na göre; kadın ve kız ayrımı ortadan kalkmıştır. Eski yasada toplumsal değer yargıları gözetilip, kadının mağdur olduğu birçok suçu topluma karşı işlenen suçlar olarak değerlendirilirken, yeni TCK ile bu anlayış terk edilerek ve bireyin hak ve özgürlüklerinin korunmasına çevrilmiştir. Bu kapsamda cinsel nitelikli suçlar kişiye karşı suç kapsamına alınmış ve evlilik içi tecavüz, işyerinde cinsel taciz gibi konulara ilk kez yasada yer verilmiştir.

2000’li yıllarda Anayasal düzenlemeler ile birlikte “*Medeni Kanun*”, “*İş Kanunu*”, “*Türk Ceza Kanunu*”nda yapılan eşitlikçi reformlarla, ülkemizde tüm mevzuatın, kadın erkek eşitliğini gözeten bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. 2006 yılında “*Çocuk ve Kadına Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler*” konulu 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayımlanmıştır.

11 Mayıs 2011 tarihinde “*Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*” (İstanbul Sözleşmesi) imzalanmış ve sözleşmeyi ilk imzalayan ve onaylayan ülke Türkiye olmuştur. İstanbul

Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde hazırlanan 6284 sayılı “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*” 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6284 sayılı Kanun kadına yönelik şiddete ilişkin uluslararası yükümlülüklerle uyumlu olup, şiddeti önleme ve ortadan kaldırma konusunda oldukça güçlü bir kanun konumundadır. 4320 sayılı Kanun’a göre çok daha kapsayıcı, caydırıcı, tedbir kararları ve yaygın karar alma mekanizması sayesinde kanun etkin bir konumdadır. Ayrıca şiddet önleme ve izleme merkezlerinin (ŞÖNİM) 6284 sayılı Kanun çerçevesinde kurulmuş olması önemli bir gelişme olarak dikkat çekmektedir. 2012 yılı içerisinde yürürlüğe giren bu kanun, şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin korunmasını ve şiddete uğramasını önlemeyi amaçlamaktadır.

2012 yılında yapılan değişikliklerle 5393 sayılı “*Belediye Kanunu*”nun 14/(a) maddesinde nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyelere, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açma zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca aynı maddede yer alan, nüfusu 100.000’in altında olan “*diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerine göre kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açabileceklerdir.*” hükmü yer almaktadır.

1.2.5. Yoksulluk Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet

Yoksulluk ve kadına yönelik şiddet arasında anlamlı bir ilişki olduğu bilinen bir durumdur. Yoksulluğun artması ile birlikte kadına yönelik şiddette artmaktadır. Bu nedenle yoksulluk ve kadına yönelik şiddet birbirini etkileyen iki kavramdır. Bu açıdan yoksulluk kadına yönelik şiddeti oluşturan sebeplerden birisidir. Bu durumun tersi de düşünülebilir ancak şiddetin kadınların yoksulluğuna sebep olduğu söylenebilir (Terry, 2004).

Çoğu toplumda özellikle ataerkil düşünce yapısına sahip ailelerde ekonomik durumu ne olursa olsun aile içi şiddet durumu görülmektedir. Ancak ekonomik olarak sorunlar yaşayan bir ailede kadınların şiddet görme durumları daha yüksektir. Bu açıdan eşler arası çatışma ekonomik sorunlardan kaynaklanmakta ve

bu durum kadına yönelik şiddeti artıran bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Riggs ve diğerleri, 2000; Straus ve Gelles, 1988).

Ailede yaşanan ekonomik sorunlar özellikle çatışma anlarında şiddet davranış ile birlikte gerçekleşmektedir. Ekonomik sorunlar yaşayan erkekler eşlerine ve çocuklarına daha fazla şiddet uygulamaktadır. Bu şiddeti işsizlik durumu ve ekonomik sorunlar tetiklemektedir. Erkeğin işini kaybetmesi, gelirinde azalma olması ve ailenin ihtiyaçlarını karşılayamaması durumunda şiddet davranışı yaşanmaktadır (Connell, 2002, s.95; 2010; Mansley, 2009, s.165).

Yoksulluk ve yetersiz ekonomik durum nedeniyle kişilerin temel ihtiyaçlarını karşılayamaması ailelerin temel yapısında sorunlara neden olmaktadır. Bu durumdan kadınlar olumsuz etkilenmekte ve aile içinde şiddet durumuna maruz kalmaktadırlar. Bu nedenle şiddet, erkeğin kadın üzerinde bir otorite eksikliğini doldurması ve çatışmayı bu şekilde çözümlemesi olarak değerlendirilebilir. Özellikle alt sosyo-ekonomik geliri olan yoksul ailelerde erkekler ekonomik açıdan güçsüzlüğünü, kadınlar ve çocuklar üzerine yansıtmaktadır. Bu yansıtma çoğunlukla saldırganlık ile başlayan şiddet davranışı ile devam eden bir sürece dönüşmektedir (Anderson, 1997; Ertürk, 2007; Macmillan ve Gartner, 1999).

Eşler arasında tartışmaların ve aile içinde çoğunlukla kadına yöneltilen şiddetin önemli sebeplerinden birisi sosyo ekonomik etkenler kapsamında gelir düzeyidir. Bu nedenle ekonomik açıdan geliri iyi olan ailelere oranla orta kesim ve işçi kesiminde kadınların ailelerinde daha fazla şiddet gördüğü kabul edilmektedir. Bunun nedenleri arasında eğitim seviyesinin düşüklüğü, gelirin az olması, toplumsal ve kültürel normlara aşırı bağlı olma gibi nedenler sayılabilir. Bu aileler içerisinde yoksulluğun düzeyi arttıkça kadına şiddet davranışının arttığı bir gerçektir. Bu açıdan yoksulluk ve kadına yönelik şiddet kesişmektedir (Castro, Peek-Asa ve Ruiz, 2003). Yoksulluğun oluşturduğu çaresizlik nedeniyle ekonomik sorunların yaşandığı ailelerde şiddet daha ağır biçimlerde yaşanmaktadır. Bu şiddet aile içinde eşitsiz güç ilişkileri nedeniyle kadınlara ve çocuklara uygulanmaktadır (Lewis, 2005).

Şiddetin sonucu olarak evliliğin sona ermesi, yalnız bir ebeveyn olma gibi durumlar ortaya çıkmakta ve bu durumlar kadınların yoksulluk içerisinde olmasına neden olmaktadır. Bu açıdan özellikle herhangi bir işi, sosyal güvencesi ve geliri olmayan yoksul kadınlar şiddet ile karşılaşma riski içerisindeyler (Humphreys, 2007). Herhangi bir işte çalışan belirli bir gelire sahip kadınların ise şiddet gördüğü ve sorunlarla yüzleştiği bir evlikten kurtulma olanağı bulunmaktadır. Bu nedenle gelir ve istihdam kadınlar için hem yoksulluktan hem de şiddetten kurtulmak için kilit bir rol üstlenmektedir (Hindin ve Adair, 2002). Ancak kadınların istihdam edilmesi de yoksulluk ve şiddet sorunun çözümünde tek başına yeterli değildir. Bu açıdan kadınların nitelikli, düzenli geliri olan işlerde istihdam edilmesi önem kazanmaktadır. Kadınların güvencesiz, düşük ücretli ve kötü çalışma koşulları içerisinde olması ne yazık ki uzun vadede kadınları yoksulluk sorunu ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Kadınların nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmaları kadınlar açısından bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Nitelsiz işlerde düşük ücretli, sosyal güvenceden yoksun ve uzun çalışma saatleri olan işlerde kadınlar bazı zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunun yanı sıra ev ve bakım sorumlulukları ile birlikte çalışma hayatının getirdiği zorluklar kadınlar açısından içinden çıkılması zor bir hal almaktadır. Bu nedenle kadınlar iş ve ev arasında bir seçim yapmak zorunda kalmaktadırlar. Bu durum kadının genellikle evine dönmesine ve çalışma hayatından uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu döngü sonunda ev işçisi olan kadınlar ekonomik gelirden yoksun ve erkeğe bağımlı hale gelmektedir. Bu durum ise kadınların yoksullaşmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte çalışma hayatından uzaklaşan ve evde olan kadınlar kamusal alanda bulunmaması nedeniyle eğitim sağlık vb. temel hizmetlere ulaşmada sorunlar yaşaması da kadınların yoksullaşmasına neden olmaktadır (Ünlütürk Ulutaş, 2009, s. 25).

Son zamanlarda yarı zamanlı ve güvencesiz işlerde çalışanların oranında artış yaşanmaktadır ve bu oranın artışında kadınlar ciddi bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede kadının gelire sahip olması ve ev ile ilgili konularda söz söyleme hakkına sahip olması aile içinde kadın ve erkek arasında gelirin paylaşımı ve otorite konusunda çatışmalara neden olmaktadır. Bununla birlikte çalışma hayatında olan

kadına atfedilen geleneksel roller kapsamında evin ve çocuklarının sorumluluklarını aksatması, aile içinde gücünü kaybedeceğini düşünen erkek tarafından kadına yönelik şiddet davranışı ile karşılık bulmaktadır (Sancar, 2009, s. 221; Sallangül, 2005, s. 35).

Ekonomik yetersizlikler aile içinde sorunlara yol açarken özellikle işsizlik durumu ve düşük ücretli işlerde çalışma ailede kadınları çaresizliğe itmektedir. Bu durumda kadınlar sosyal yardım kuruluşlarına müracaat etmektedirler. Sosyal yardımlar, bir takım ihtiyaçlarını karşılayan kadınlar için kısa süreli olarak ekonomik anlamda rahatlık sağlasa da psikolojik ve sosyal açıdan yoksulluğun ve bunun getirdiği şiddetin etkileri devam etmektedir.

Yoksulluk ile birlikte eğitim düzeyinin düşüklüğü şiddeti tetikleyen faktörlerden birisidir. Yoksul bireylerde çoğunlukla eğitim düzeyinin düşüklüğü nedeniyle bireyler kendilerini geliştirememekte, bu nedenle işgücü piyasasının dışında kalmaktadırlar. Kadınların işgücü piyasasından uzak olması onları gelirden yoksun bırakmaktadır. Ekonomik geliri olmayan kadın, aile içinde söz sahibi olamamakta, yalnızca evin ve çocukların bakım sorumluluğunu üstlenmektedir. Bu durum çoğu zaman kadınların yoksullaşmasına ve bunun sonucunda sosyal yardımlara muhtaç hale gelmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte yoksulluk ile kendi çabaları ile mücadele etmeye çalışan kadınlar eşlerinden şiddet davranışı ile de karşılaşmaktadır (Faramarzi ve diğerleri 2004, Gelles ve Conte, 1990).

1.3. SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMLARI

Bu başlık içerisinde araştırmanın amacına uygun olarak sosyal hizmetin temel yaklaşımlarından güçlendirme yaklaşımı ve ekolojik sistem yaklaşımı ele alınmıştır. Bu açıdan şiddete maruz kalan kadınların sosyal rehabilitasyon ve şiddetin etkilerinden arınma sürecinde, ekolojik sistem yaklaşımı ile kadınlara çevresi içinde bulunan kaynakların desteğinin sunulmasına ve güçlendirme yaklaşımı ile de kadınların bireysel anlamda güçlenmelerine yönelik anlayış geliştirilmesine dayalı olarak bu yaklaşımlar araştırmanın dayandığı temel yaklaşımlar olarak temel alınmıştır.

1.3.1. Güçlendirme Yaklaşımı

Güçlendirme daha az güçlü bireylerin ve grupların güç ilişkilerindeki farklılıklarını, güçlendirme yoluyla azaltmak için bir süreç/işlem ve çıktıdır (Boehm ve Staples, 2002, Aktaran: Duyan, 2010). Başka bir anlayışa göre ise güçlendirme mikro, mezzo ve makro düzeydeki grupların kendi içlerinde ve etrafındaki destek mekanizmalarına ulaşma, bunlarla etkileşim içinde olma ve yardım etme sürecidir (Saleebey, 1997, Aktaran: Duyan, 2010).

Güçlendirme, sosyal hizmet uzmanı tarafından etiketlenen grupların üzerindeki olumsuz etkileri azaltmaya çalışan faaliyetler süreci olarak tanımlanabilir (Erbay ve Tuncay, 2010). Bu yaklaşımda önemli olan tüm grupların mevcut olumlu ve güçlü yönlerini ortaya çıkaran mekanizmaların vurgulanarak kişinin olumlu yönleri ile olumsuz yönlerin azaltılmaya çalışılmasıdır (Duyan, 2010, s. 176).

Güçlendirme yaklaşımında kişinin çevresi ile etkileşimi, kendine güven duygusu ve kişiyi etkileyen olumsuz durumların tanımlanması önemlidir (Erbay ve Tuncay, 2010). Bu süreç içerisinde kişi çevresindeki kişiler ve kurumlarla etkileşim içinde olmak ve kişisel olarak kendini güçlendirerek kendini ve diğer sosyal kurumları etkilemek için çevresi ile ortak hareket etmektedir (Öntaş, 2001).

Sosyal hizmet uygulamasında güçlendirme, müracaatçıların güçlerini fark etmesi ve kullanmasına yardımcı olmak için hem bir süreç hem de bir çıktıdır. Güçlendirmeyi benimseyen sosyal hizmet uzmanları, her düzeydeki müracaatçı sistemi ile sosyal hizmet uygulamalarını gerçekleştirirken, müracaatçı sistemlerinde neyin yanlış olduğu ya da neyin yanlış olmadığı ile ilgilenmemektedir. Aksine güçlendirme, bu sistemlerde var olanlar ile ilgilenir ve müracaatçı sistemlerinin yaşadığı sorunları ve bu sorunların çözümünde kullanabileceği kaynakları fark etmesine ve sahip olduğu güçleri ortaya çıkarabilmesine yardımcı olmaktadır (Duyan, 2010, s. 175-176).

Güçlendirme yaklaşımı, sosyal hizmet uzmanının ve müracaatçının işbirliği içinde çalışarak, uzmanın müracaatçının güçlü yönlerini ortaya koyarak problem çözmeye yardımcı olmasıdır. İlk olarak müracaatçı ile uzman arasında samimi, saygılı ve

karşılıklı güvene dayalı bir yardım ilişkisi olmalıdır. Bu süreç içerisinde sosyal hizmet uzmanı müracaatçının problem tanımını kabul ederek, bu problemi nasıl çözebileceğine yoğunlaşmalıdır. Problem çözümünde, uzman müracaatçının var olan güçlerini tanımlayarak ve yapılandırarak güçleri konusunda bir farkındalık yaratmalıdır. Bununla birlikte sosyal hizmet uzmanı, müracaatçının bir güç analizini yaparak, müracaatçıya problem çözme, toplum ya da örgütsel değişme için yaşam becerileri gibi spesifik becerileri öğrenmesine yardımcı olarak, problemin çözümüne katkıda bulunmak için kaynakları harekete geçirme ve müracaatçı için savunuculuk rollerini yerine getirmelidir (Öntaş, 2001).

Kadınlar toplumun yarısını oluşturmaktadır ancak toplum içinde temsil edilmesi oldukça düşüktür. Bunun nedeni ise toplumlarda kadınların çoğunlukla annelik rolüne vurgu yapılarak tüm ev içi sorumluluklarının kadınlara atfedilmesidir. Bu durum kadınların birçok sosyal konumda erkeklerin gerisinde kalmasının temel sebebi olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan kadınları güçlendirmek ve var olan potansiyellerini ortaya koymak bu sorunun çözümünde ciddi bir rol üstlenmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde 21. yüzyılın en önemli sosyal konularından birisi cinsiyet ayrımcılığından mağdur olan kadınların güçlendirilmesi olarak ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda sosyal ve ekonomik yönden kadınların güçlendirilmesine yönelik önemli öğelerden birisi eğitimidir. Bu açıdan eğitilmiş kadınların cinsiyet ayrımcılığına son verebildiği ve kendisine yöneltilen ayrımcı davranışlardan etkilenmediği bilinen bir durumdur. Günümüzde yalnızca cinsiyet eşitliğini sağlamak sosyal adaletin tek bir ögesi değildir. Cinsiyet eşitliğini sağlamakla birlikte kadınları destekleyen mekanizmaları harekete geçirmek ve kadınları mikro düzeyden başlayarak güçlenmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirmek kadınlar için önemli olabilmektedir.

Uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler kadınları yasal anlamda korumaktadır. Ancak kadınların temel insan haklarından faydalanması, kişisel güvenliğinin sağlanması ve temel ihtiyaçlarının karşılanması düzgün işlere sahip olması, eşit muamele görmesi gibi durumlar çevresindeki sistemler tarafından karşılanması da gerekmektedir. Bu açıdan şiddet mağduru kadınların güçlenmesi ve şiddetin

etkilerinden kurtulması da bir başka önemli husustur. Ancak gerçek olan durum ise kadınların bu hususların çoğunda erkeklerin gerisinde olduğudur. Bu nedenle kadınları söz konusu fırsatlara erkeklerle eşit biçimde erişebilmesi için makro düzeyde güçlendirici politikalara da ihtiyaç duyulmaktadır (Sheykhjan, Rajeswari ve Jabari, 2014, s. 44-47).

Kadınları makro düzeyde güçlendirmek için birçok devlet şu makro politikaları uygulamaktadır; eğitim, mesleki eğitim ve istihdam olanaklarının kapsamının geliştirilmesi, müracaatçılara uygun kapsayıcı sosyal hizmetler, refah programlarının ekonomik gelişim politikaları ile uyumlu olması ve kendi işini kurmak ya da girişimci olmak isteyenlere yönelik teşviklerdir (Brooks, 1985).

1.3.2. Ekolojik Sistem Yaklaşımı

Aile sisteminin dinamik olduğu ve dinamik süreç içerisinde sürekli etkileşimde olduğu kabul edilmektedir. Ailede toplumsal değişimlere karşı bir istikrar yaşanması kaçınılmazdır ve yaşanan değişimlerden etkilenmemek için kendini korumaya çalışan ailede bazı sorunlar yaşanabilmektedir. (Goldenberg ve Goldenberg, 2008, s. 84). Bu nedenle değişimlerin dirençle karşılandığı aile sisteminde sorunlar karşısında nasıl başa çıkılacağı önem kazanmaktadır. Bu yüzden aile sistemin içinde alt sistemlere yönelmek ve bu sistemlerde yaşanan sorunları ele almak gereklidir (Murdock, 2012, s. 408).

Aile içinde bulunduğu çevresinden etkilen bir sistem olarak kabul edilmektedir. Çevresinden aldığı etkileşimleri kabul eden aile, hareketli yapısı nedeniyle içinde yer alan alt sistemleri de etkilemektedir. Buna göre aile, çevresi ve etrafındaki sistemlerle oluşturduğu dinamik yapısı nedeniyle etkileşim içindedir ve çevresindeki sistemlerde yaşanan aksiyonlar aile sistemini de doğrudan etkilemektedir. Bu açıdan toplum içinde yaşayan aile kendi içindeki üyeleri ve dışındaki daha büyük sistemlerle karşılıklı etkileşim içinde birbirine bağımlıdır. Bununla birlikte anne, baba ve çocuklardan oluşan ailenin alt sistemleri ve bu alt sistemlerin etkileşimde olduğu dış sistemler bulunmaktadır. Bu açıdan sosyal hizmet müdahalesinde aile sisteminin alt sistemini ve bu sistemlerin etkileşim

noktalarını bulmak önemlidir. Bu noktalarda yaşanan sorunlar aile için bir krizi ve çözülmesi zor durumu oluşturabilmektedir (Aktaş, 2004, s. 37). Bu nedenle aileyi ele alırken içinde bulunduğu durum, aile sisteminin alt sistemlerle ve çevresindeki sistemlerle ilişkisini ele almak gereklidir. Bu açıdan ekolojik sistem yaklaşımı aile ve çevresindeki sistemlerin ilişkisini incelemesi açısından önemlidir.

Genel sistem kuramının bir türü olan ekolojik sistem yaklaşımı, kişi ve çevresindeki diğer sistemlerle arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır (Germain, Aktaran: Duyan, 2010). Ekolojik yaklaşım sosyal hizmette ve diğer disiplinlerde insanlar, çevreleri ve aralarındaki etkileşimin doğasını anlamayı vurgulayan bir yönelim olarak karşımıza çıkmaktadır (Barker, 1999, Aktaran: Duyan, 2010).

Ekolojik sistem yaklaşımının bazı temel kavramları bulunmaktadır. Bu kavramların en başında sistem gelmektedir. Sistem birbirine bağlı ve karşılıklı olarak parçaların oluşturduğu bir bütün olarak değerlendirilebilir. Buradaki önemli husus, sistemi oluşturan parçalar arasında bir ilişkinin olmasıdır. Bu sistemin en önemli özelliği belirli bir işlevi yerine getirmek için kurallı ve ilişkisel olmasıdır. Okul, aile, üniversite v.b kurumlar belirli bir amacı ve işlevi yerine getirmek için birçok parçadan oluşan sistemlere örnek verilebilir. Bununla birlikte bu yaklaşımın önemi, bileşenlerinden birisi de sistemlerin içinde bulunduğu sosyal çevredir. Bilindiği üzere insan, çevresi ile birlikte ve çevresi içinde yaşayan bir varlıktır. Bu yüzden birey ve çevreyi birbirinden ayırmak çok zordur. Bu nedenle yaklaşımda yapılan değerlendirme de bireyin etkileşim içinde olduğu sosyal çevreyi ele almak gereklidir (Danış, 2006).

Sosyal sorunlar, bireyin psikolojik özelliklerinin yanı sıra birey ve çevresinde biyolojik, psikolojik ve sosyal ilişkilerle oluşmaktadır. Sosyal hizmetin çevresi içinde birey yaklaşımı çerçevesinde, insan davranışının sosyal ve etkileşimde bulunduğu fiziksel çevre ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Böylelikle bireyin sorunun çözümü için işlevselliğinin geliştirilmesi ve artırılması bireyin çevresi ile ilişkisi ve onu etkileyen diğer sistemlerle ilişkisinin olumlu yönde değiştirilmesi ile mümkün olabilmektedir.

Ekolojik yaklaşım, kişinin ihtiyaçları ve çevresindeki kurumlarla olumlu bir ilişki içerisinde olmasına ve çevresindeki sorunlarla başa çıkma kapasitesini artırmaya odaklanmaktadır. Yaklaşım ile sosyal hizmet üç farklı alana odaklanmıştır. Birincisi, sosyal hizmet birey üzerinde odaklanabilir ve onun sorununu çözmeye, sorunlarla başa çıkmaya ve gelişimsel kapasitelerini artırmayı hedeflemektedir. İkincisi, sosyal hizmet, kişinin ilişkide olduğu sistemlere odaklanmakta ve insanların ihtiyaç duyduğu kaynaklar, hizmetler ve fırsatlarla ilişkilendirmektedir. Üçüncüsü ise, sosyal hizmet, sistemler üzerinde odaklanabilir ve bireylerin ihtiyaçlarını daha etkili bir şekilde karşılamaya yönelik yenilikler yapmaya çalışmaktadır.

Bu yaklaşımın temelinde; sosyal hizmetin başarıya ulaşması için müdahalenin bireye değil, bütün ekolojik birime yöneltilmesi gerektiği düşüncesi yatmaktadır. Ekolojik yaklaşım; diğer özelliklerinin yanı sıra uygulamada insancıl bakışı, sorunların etkileşimle ilgili ifadesini, yeterli bir değerlendirme sürecini, müracaatçıyı kaynak ve sosyal hizmet uzmanlarını kolaylaştırıcılar olarak görmeyi ve başa çıkma yollarını geliştirmek için çevrenin kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Ekolojik yaklaşım kapsamında sosyal hizmet uzmanları müracaatçı ile ilişkilerinde ekolojik değerlendirme çerçevesinde değerlendirme yapmalıdır. Bu kapsamda Müracaatçının bio genetik faktörlerini, ailevi faktörlerini, kültürel faktörlerini, çevresel koşullarını, müracaatçı için gerekli kaynakları ve müracaatçının yararına olduğu fırsatları, bireyin kişisel özelliklerini ve güçlerini değerlendirmelidir (Duyan, 2010, s. 155-160).

Ekolojik yaklaşım kapsamında şiddete sebep olan etkenler bireysel, ilişkisel, toplumsal ve topluluk olarak dört şekilde oluşmaktadır. Bu kapsamda bireysel faktörler, daha çok kişinin şiddet uygulama ya da uğrama durumunu etkileyen biyolojik özellikleri başta olmak üzere kişinin demografik özellikleri, gelir düzeyi, çocukluğunda şiddete maruz kalma durumu, alkol kullanması, azınlık ya da marjinal grup olup olmaması gibi durum ve özelliklerdir. İlişkisel faktörler ise eş ya da aile ile olan ilişkilerde ekonomik, sosyal durumlarla birlikte aile içi ilişkiler

düzeyinde geçimsizlik, kavga, anlaşamama ve şiddet gibi durumlardır. Bu anlamda kadına yönelik aile içi şiddetin en temel sebebini anlaşmazlıklar ve farklılıklar oluşturmaktadır. Şiddet uygulayan kişinin kadın ile aynı evde olması ve sürekli ikili ilişkiler içinde olması şiddet riskini artırmaktadır.

Yaklaşımın toplumsal düzeyinde ise şiddet davranışının oluşmasında kültürel ve toplumsal normlar etkili olmaktadır. Erkek egemen düşünce yapısı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini meşru gören tutumlar şiddet davranışını oluşturan risk etkileri olarak görülmektedir. Bu modelin topluluk düzeyinde kadına yönelik şiddet yoksulluk, yetersiz ekonomik durumlar, iş bulamama sorunu, aile nüfusunun fazla olması, kadının dışlanması, erkeklerin şiddetini meşru gösteren tutumlar, kadınların gerekli kurumsal hizmetlere ulaşmaması gibi durumlar yer almaktadır. Bu yaklaşımda şiddet uygulayanın davranışlarından kişinin yakınındaki ve çevresindeki herkes etkilenmektedir (Heise, 1998; Johnson, 1997).

1.4. ARAŞTIRMANIN SORUNU

Kadına yönelik aile içi şiddet, ekonomik, sosyal ve psikolojik boyutları ile birlikte birçok sosyal sorunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddetin birçok olumsuz sonucu kadınların toplumsal yaşamına yansımaktadır. Söz konusu şiddet gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmemiş her toplumda günlük yaşamın içinde bir sorun olarak varlığını devam ettirmektedir. Bu sorunla birlikte, kadınlar şiddete maruz kalmaları nedeniyle fiziksel, psikolojik ve sosyal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Aile içinde kadına yönelik eş şiddeti bireysel, sosyal ve kültürel nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Erkekler çoğu zaman eşlerine bireysel nedenlerden dolayı şiddet uygulamaktadır. Ancak kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasında en temelde sosyal ve kültürel nedenler ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal bakış, ataerkil aile yapıları kadının aile içinde şiddete maruz kalma nedenlerindendir. Aynı zamanda aile içinde erkeğin ekonomik yükü taşımasına bağlı olarak baskın rol oynaması ve bununla birlikte

kendini yetkin görmesi, kadının çalışma hayatına katılamaması evde pasif bir biçimde yaşaması, kadının şiddete maruz kalmasına neden olan sebeplerdir.

Sosyal ve ekonomik açıdan bakıldığında ise aile içinde kadına yönelik eş şiddeti, kadın üzerinde ciddi sağlık sorunları yaratması ve kadının haklarını ihlal etmesi nedeniyle, kadının sosyal yaşama katılmasını engellemektedir. Bu durum kadının çalışma hayatına katılımını ve sosyal yaşamdaki konumunu olumsuz anlamda etkilemektedir. Bu nedenle, şiddete maruz kalan kadın, ekonomik ve sosyal açıdan bir güçsüzlük içerisine düşmekte ve toplumda pasif bir varlık konumunda bulunmaktadır.

Aile içi şiddet bütün sosyo-ekonomik gruplarda meydana gelse de araştırmalara göre yoksul kesimlerde yaşayan kadınlar yüksek ekonomik düzeydeki kadınlardan daha fazla eşlerinden şiddet görmektedirler. Yoksulluk da kadına yönelik şiddet gibi hemen hemen her toplumda yaşanmaktadır. Yoksul ailelerde kişilerin yaşamak için gerekli ihtiyaçlarını karşılayamaması ya da sağlık imkânlarına ulaşamaması, eğitim azlığı, düşük gelir gibi kişinin genel yaşam düzeyine ulaşmasını engelleyen nedenler aile üyelerinde bir takım sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunlardan bir tanesi de aile içinde kadına yönelik eş şiddetidir.

Aile içi kadına yönelik şiddetin en fazla yaşandığı yerlerden birisi ise yoksul ailelerdir. Yoksulluk ve kadına yönelik şiddet tüm toplumlarda devam eden bir sorun olarak varlığını devam ettirmektedir. Bu açıdan yoksul ailelerde kadınların daha fazla şiddete uğradığı ve bu şiddetin erkekler tarafından uygulandığı göz önünde bulundurulursa, yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetini oluşturan faktörleri ortaya çıkarmak, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde ve azaltılmasında etkili olacaktır.

Yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetin önlenmesinde ve bu çerçevede yapılacak çalışmalarda güçlendirme ve ekolojik sistem yaklaşımı temel alınmıştır. Güçlendirme yaklaşımı, şiddet sorunu ile yüzleşen kadınların olumlu ve güçlü yönlerini vurgulaması ve bu yönlerini ortaya çıkarılarak şiddetin üstesinden gelmesi ve etkilerini yok etmesi amacındadır. Bununla birlikte araştırma kapsamında ele

alınan diğer yaklaşım olan ekolojik sistem yaklaşımı, şiddet davranışı ile ailenin yaşadığı çevre arasında ilişki kurmuştur. Bu teori, aile içi şiddetin ebeveyn, çocuk ve ailenin komşuluk çevresi ve toplulukla uyuşmadığı zaman görüldüğünü varsaymaktadır. Bu çerçevede araştırma sonuçlarından elde edilen bilgiler neticesinde söz konusu sosyal hizmet yaklaşımları kapsamında değerlendirmeler sonuç öneriler bölümünde ele alınmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma; yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetinin nedenlerini oluşturan faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu çerçevede araştırmanın alt amaçları ise şu şekildedir;

- Yoksul ailenin ve kadının özellikleri nelerdir?
- Şiddet uygulayan eşin özellikleri nelerdir?
- Yoksul ailede kadına yönelik şiddetin nedenleri nelerdir?
- Yoksul ailelerde kadına yönelik şiddeti etkileyen faktörler nelerdir?

1.6. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma, yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetini oluşturan nedenler kapsamında şiddeti etkileyen faktörleri belirleme, toplumsal bir sorun olan kadını yönelik şiddetle mücadelede ilgili politikalarla bağlantı kurma ve konuyla ilgili toplumsal bir bakış açısı yaratması açısından önem taşımaktadır. Bu çerçevede araştırma, sosyal yardımlardan faydalanan kadınların ve ailelerinin yoksulluk içerisinde bulunduğu göz önüne alınırsa, yoksul kadınların aile içinde eşlerinden şiddet görme durumlarını ve söz konusu şiddetin nedenlerini ortaya çıkan faktörleri irdelemesi açısından önemlidir.

1.7. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Bu araştırmada aşağıda yer alan sayılıtlara göre hareket edilmiştir;

- Kadınlar, cinsiyetçi ve gelenekçi toplumsal bakış açısı ve toplumdaki sosyal statülerinin düşük olması nedeniyle aile içinde şiddet riski ile karşı karşıya kalmaktadırlar.
- Kadının sosyal yaşama katılamaması ve bu nedenle çalışma hayatı içerisinde olamaması kadının şiddet görmesinde etkili olmaktadır.
- Aile içinde kadına yönelik şiddet, toplumsal ve geleneksel nedenlere bağlı olarak çoğu zaman mahrem bir durum olarak varlığını sürdürmektedir.
- Yoksulluk ve ekonomik açıdan sorunlar kadınları aile içinde şiddet riski ile karşı karşıya bırakmaktadır.

1.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIĞI

Şiddet olayı ile karşılaşmış ya da karşılaşma olasılığı içerisinde olan kadınların bu durumu anlatmakta zorlanmaları, şiddet durumunu gizlemeleri ya da konu ile ilgili tam düşüncelerini ifade edememeleri araştırmanın önemli sınırlılıklarını oluşturmuştur. Ayrıca araştırmacının yalnızca belirli günler içerisinde Etimesgut SYDV’de görevli olması ve bu günler içerisinde kadınlarla görüşmeler gerçekleştirilmesi de araştırmanın sınırlılıkları kapsamında değerlendirilebilir.

1.9. TANIMLAR

Aile: Etimesgut İlçesinde yaşayan ve SYDV’den yardım almakta olan resmi olarak nikâhlı yaşayan kadınların içinde bulunduğu ev ortamıdır.

Madde: Bağımlılık yapıcı uyarıcı, keyif verici ve kişinin sosyal yaşamını olumsuz etkileyen, kişide fiziksel, duygusal ve sosyal anlamda olumsuz etkiler bırakan şeylerdir

Kadına yönelik şiddet: Etimesgut SYDV'den yardım almakta olan evli kadınların aile içerisinde eşi tarafından görmüş olduğu fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel türden saldırıları belirtmektedir.

Şiddet; Araştırma kapsamında yoksul ailelerde eşleri tarafından kadınlara uygulanan fiziksel, psikolojik, ekonomik ya da cinsel şiddet türlerinin tümüdür.

BÖLÜM 2: YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetinin nedenlerini oluşturan şiddeti etkileyen faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma nicel bir çalışma olup verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması tarama modeline göre yapılmıştır. Bilindiği üzere tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu modele göre, araştırmaya konu olan birey kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2004; 79).

Bu bağlamda araştırma, genel tarama modeli yöntemine uygun olarak yoksul ailelerde kadına yönelik şiddetin nedenleri ortaya koymayı ve bu nedenlerin faktörlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de yoksul ailelerde eşleri tarafından şiddete maruz kalan evli kadınlar oluşturmaktadır. Bilimsel araştırmalarda çalışma evreninin tamamına ulaşılabileceği gibi bu evren içerisinde belirli bir yöntem ile seçilecek örneklem aracılığıyla da örneklem tespit edilebilir. Zaman ve maliyet göz önünde bulundurulduğunda, araştırmacının evrenin tamamına ulaşması mümkün olmamıştır. Bu nedenle, araştırmada olasılıklı örnekleme yöntemi içinde basit tesadüfî örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Olasılıklı örnekleme, evreni oluşturan birimlerin hepsine eşit seçilebilme şansının verildiği örnekleme türüdür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Olasılıklı örneklemede,

olasılıklı olmayan örneklemeden farklı olarak yapılan tahminlerin doğruluk derecesi ve hata payları istatistiki olarak hesaplanabilir. Basit tesadüfi örneklemede ise evreni oluşturan her elemanın örneğe girme şansı eşittir. Dolayısıyla hesaplamalarda da her elemana verilecek ağırlık aynıdır (Arıkan, 2004, s.140-141).

Araştırmanın örneklemini Ankara İli Etimesgut SYDV' den son üç yıl içerisinde yardım alan ve 2014 yılında yardım almaya devam eden/almakta olan evli kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evreninin Etimesgut İlçesinde bulunan SYDV'den seçilmesinin sebepleri ise Etimesgut İlçesinin 2017 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemlerine göre Ankara'nın nüfusu en kalabalık 5. İlçesi olmasıdır. Bununla birlikte Ankara Kalkınma Ajansı'nın 2015 yılı Göç Analiz Raporuna göre Etimesgut ilçesi göç alan ve göç veren bir bölgedir. Ayrıca araştırmacının 25 yıldır bu bölgede ikamet etmesi ve bölgeyi tanması da Etimesgut SYDV'nin seçilmesinde etkili olmuştur. Örneklem grubu içerisinde bulunan kadınların 3 yıl boyunca sosyal yardımlardan faydalanmaları ise kadınların yoksulluk döngüsü içerisinde olduklarını güçlendirmek amaçlı seçilmiştir.

Araştırmanın örneklem oluşturma aşamasında öncelikle son üç yıl içerisinde Etimesgut SYDV'den yardım alan evli kadınların sayılarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda, kadınların sayısının belirlenmesinde, betimsel ve ilişkisel araştırmalarda evrenin en az %10'u örnekleme alınması (Arlı ve Nazik, 2001) kuralı dikkate alınarak örneklem büyüklüğü 118 olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda 2014 yılı içerisinde ve son üç yıldır yardım alan 1185 evli kadın arasından 118 kadın ile görüşülmüştür.

2.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamına giren kadınlara araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu uygulanmıştır. Anket formu, aile içinde şiddete maruz kalan kadınların şiddete maruz kalma durumlarını, nedenlerini ve etkilerini ölçmeye ya da değerlendirmeye yarayan sorulardan oluşmuştur.

Araştırma kapsamına giren kadınlarla görüşülebilmesi için öncelikle Etimesgut SYDV'nin bağlı bulunduğu Etimesgut Kaymakamlığı'ndan resmi izin alındıktan sonra anket uygulamasına başlanmıştır. Kadınlar ile yapılan görüşmeler 01.03.2014 ile 15.04.2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan kadınlara her bir görüşme için yaklaşık 30 dakikalık bir süre ayrılmıştır.

Araştırmacının hazırlamış olduğu anket formu ise toplam 42 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun ilk bölümünde kadınları tanımaya yönelik olarak sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. Formun ikinci bölümde, kadınların yaşadıkları ailelere ve şiddet uygulayan eşin sosyo-demografik özelliklerine yer verilmiştir. Son bölümde ise şiddetin nedenlerine, şiddeti etkileyen faktörlere, kadınların şiddete ilişkin görüşlerine, şiddet davranışına maruz kalıp kalmadıklarına ve geçmişte kendilerinin ve eşlerinin şiddet davranışı içinde olup olmadıklarına yer verilmiştir.

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Verilerin toplanması sürecinde araştırmacı, hem SYD Vakfında hem de sosyal inceleme kapsamında kadınların hanelerinde anketleri gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede SYD Vakfından yardım müracaatında bulunan kadınların SYDV'de görevli personelle herhangi bir mesleki çalışma içerisinde olmadıkları yalnızca yardım başvurusu yapmak için geldikleri gözlemlenmiştir. Bununla birlikte hane ziyaretleri kapsamında ise kadınların alacakları yardım ve bu yardımın miktarının ne olduğu ile ilgili oldukları gözlemlenmiştir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu aracılığıyla toplanan veriler SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, frekans tabloları, çapraz tablolar ve ki kare testinden faydalanılmıştır. Değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı ve anlamlılık düzeyi ki-kare analiziyle test edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler, araştırmanın amacına yönelik olarak yorumlanmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara yapılan anket formu sonucunda ortaya çıkan bulgular yer almakta ve söz konusu bulgulara ilişkin değerlendirmeler bulunmaktadır. Bu kapsamda katılımcı kadınlarına ilişkin özellikler, kadınların eşleri ve ailelerine ilişkin özellikler ve kadınların aile içi şiddete maruz kalıp kalmadığına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Kadınların şiddete bakış açıları ve şiddet hakkında görüşleri de bu bölüm içerisinde yer almaktadır. Ayrıca araştırmanın bu bölümünde aile içi şiddet durumuna etki eden bağımsız değişkenlerin ki kare testi sonuçları analiz edilmiştir.

3.1. KADINLARA AİT DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Bu başlık içerisinde araştırmaya katılan kadınların yaş durumlarına ikamet sürelerine, öğrenim düzeylerine, çalışma durumlarına, sosyal güvence durumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu çerçevede söz konusu demografik özelliklere ilişkin tablolar ve tabloların yorumları bulunmaktadır.

Tablo 1. Kadınların Yaş Dağılımları

Yaş Aralığı	Sayı	%
18-25	7	5,9
26-35	46	39,0
36-45	30	25,4
46-55	23	19,5
56 ve +	12	10,2
Toplam	118	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 118 kadının yaş dağılımları incelendiğinde %5,9’u 18-25, %39’u 26-35, %25,4’ü 36-45, %19,5’i 46-55 ve %10,2’si ise 56 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir. Tablodan her yaş grubunda kadının sosyal yardımlardan faydalandıkları anlaşılmaktadır ancak 26-35 yaş grubunda yer alan kadınların yarısına yakın bir kısmının sosyal yardımlardan

faýdalandygy görülmektedir. Bununla birlikte 36-45 yař grubunda bulunan kadınların 1/4 ünün sosyal yardımlardan faydalandıkları anlaşılmaktadır.

Benzer sonuçlar Ankara’da yoksul kadınlarla araştırmada da ortaya çıkmıştır. Araştırmaya göre yoksul kadınların yaş aralıkları çoğunlukla 26-53 yaş aralığındadır. Bununla birlikte bu kadınların %84,8’i evlidir (şenol ve Yıldız, 2011). Bu açıdan yaş ve sosyal yardımlardan faydalanma durumuna ilişkin bir öngörü oluşabilir. Bu çerçeve de kadınların sosyal yardımlara çoğunlukla erken yetişkinlik dönemlerinde başvurdukları ve sosyal yardımlara başvuran kadınların çoğunlukla işsiz oldukları anlaşılmaktadır. Kadınların en verimli olması gereken çağda sosyal yardım faydalanıcısı olmaları olumsuz bir durumdur ve kadınların yoksulluk döngüsünün bu yaşlarda devam ederek ileri yaşlarda da bu döngü içerisinde olabilme riski taşımaktadır.

Tablo 2. Kadınların Etimesgut’ta İkamet Etme Süreleri

İkamet Edilen Süre	Sayı	%
< 2 yıl	10	8,5
3-8 yıl	40	33,9
9 yıl ve +	68	57,6
Toplam	118	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların %57,6’lık çoğunluğu Etimesgut İlçesinde 9 yıl ve üzeri süredir ikamet etmektedir. Bununla birlikte kadınların %33,9’u 3-8 yıl arası bir süredir Etimesgut İlçesi’nde ikamet etmektedir. Bu durum sosyal yardım alan kadınların uzun sayılabilecek bir süredir Etimesgut’ta ikamet ettiğini göstermektedir.

Tablo 3. Kadınların Öğrenim Düzeyi

Öğrenim Düzeyi	Sayı	%
Okula gitmemiş	7	5,9
İlköğretim	55	46,6
Lise	50	42,4
Ön lisans	2	1,7
Lisans	4	3,4
Toplam	118	100,0

Tablo 3’de kadınların öğrenim düzeylerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre kadınların %5,9’u okula gitmemiş, %46,6’sı ilköğretim mezunu, %42,4’ü lise, %1,7’si ön lisans ve %3,4’ü lisans düzeyinde öğrenime sahiptir. Bu tabloda kadınların yarısının eğitim almadığı ya da düşük eğitim düzeyinde oldukları görülmektedir. Bu açıdan eğitim ve yoksulluk ilişkisinin iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğitim ve yoksulluk arasında ters bir orantı bulunmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça yoksulluk düzeyinin azaldığı bilinmekte olup yoksullukla mücadele politikalarında eğitim önemli bir rol üstlenmektedir.

Tablo 3’te görüldüğü gibi kadınların yaklaşık yarısı ilköğretim mezunudur. Bu durum sosyal yardım faydalanıcısı kadınların eğitim düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Ancak ilköğretim mezunlarına yakın bir oranla (%42,4) lise mezunu kadınların da sosyal yardım faydalanıcısı olması sorgulanması gereken bir konudur. Ayrıca kadınların lise eğitimi sonrasında üniversite eğitimine devam edemedikleri ve lise mezunu kadınların işsizlik sorunu ile karşı karşıya oldukları anlaşılmaktadır.

Duyan tarafından yoksul kadınlarla yapılan çalışma kadınların eğitim düzeylerin yarıya yakının ilkokul mezunu olduğu ve her 4 kadından 3’ünün evli olduğu sonucuna varılmıştır (Çamur Duyan, 2010). Bununla birlikte başka bir araştırma sonucunda araştırmaya katılan yoksul kadınların yarısı ilkokul mezunudur (Şenol ve Yıldız, 2011). Şiddet gören kadınlar arasında yapılan çalışmada ise kadınların

önemli bir kısmı okuryazar olmayan, ilkokul ya da lise mezunudur (Ayaz, Çıra ve Kafa, 2007).

Kadınların yoksulluk döngüsünden daha fazla etkilenmemesi için kadınlara sunulan istihdam fırsatlarının artırılması gerekmektedir. Bu durumda kadınların eğitim hizmetlerine erişmesi kilit bir rol üstlenmektedir. Bu problemin en iyi çözümü ise kadınların eğitim sistemlerinde eşit bir muamele görmesi ve ayrımcılığa uğramaması ile gerçekleşebilir. Bununla birlikte kadınların örgün ve yaygın eğitim sistemlerinden yeterli düzeyde faydalanması da önemli bir husus olarak görülebilir. Bu açıdan eğitimden faydalanan kadınların erkeklerle eşit biçimde kariyer imkânlarından yararlanması, eğitim programlarına dâhil olması ve kadınları destekleyen programların oluşturulması eğitimli ve nitelikli kadınların işgücü piyasasında var olmasını sağlamaktadır. Böylelikle eğitim, kadınların nitelikli bir biçimde istihdam edilerek yoksulluktan kurtulmasına bir fırsat oluşturmaktadır (Bryan ve Morse, 1995, s. 19-24).

Tablo 4. Kadınların Çalışma Durumu

Çalışma Durumu	Sayı	%
Evet	37	31,3
Hayır	81	68,7
Toplam	118	100,0

Tablo 4'te görüldüğü gibi kadınların %68,7'lik çoğunluğu şu anda bir işte çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Bu duruma göre kadınların yarısından fazlasının istihdamdan yoksun olduğu ve herhangi bir gelirin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

İşgücü piyasasında kadının çalışması ile ilgili olarak kent ve kırlarda bir farklılık göze çarpmaktadır. Genellikle büyük kentlerde kadının çalışması normal bir durum ve sosyal hayatın içinde olan bir durum olarak karşılanırken, kasabalarda ise kadının çalışmasına olumsuz bir durum olarak bakılmaktadır. Erkekler, yaygın işsizlik ve kadınları çalışma hayatında kendilerine ciddi bir rakip olarak görmeleri nedeniyle kadınların çalışmalarına karşı çıkmaktadırlar (Arat, 1996, s. 127).

Kadınların çalışması toplumun ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Kadının üretken ve ekonomiye katkı sağlayan hali, aynı zamanda kadının da bireysel düzeyde gelişmesine en temelde yoksulluktan kurtulmasına ve aile içinde kendisine uygulanan şiddetin önlenmesinde önemli bir katkısı olmaktadır (Ecevit, 2010).

İstihdam ve yoksulluk birbiriyle bağıntılı kavramlardır. Kadınların istihdam edilmesi ile birlikte gelir elde etmesi onları yoksulluktan koruyan bir olgudur. Ancak kadınların ne tür şartlarda istihdam edildikleri ve işgücü piyasasındaki konumları açısından güvenceli ve düzenli işlerde çalışmaları kilit bir rol üstlenmektedir.

Yoksul ya da şiddet gören kadınların istihdam sorunları bulunmaktadır. 2013 yılında şiddet gören kadınlarla yapılan çalışmaya göre yoksul kadınların 2/3'ü herhangi bir işte çalışmamaktadır (Ayaz, Çıra ve Kafa, 2007).

Yoksulluk içerisinde bulunan kadınların çok az kısmı ücretli bir işte çalışmaktadırlar. Bunun en önemli nedeni ise kadınların ev içi ve çocuklarının bakım sorumlulukları olmaktadır. Çoğunlukla birden fazla çocuk bakımını belki de yaşlı ya da engelli bakımını üstlenen kadınlar bu nedenle herhangi bir işte çalışmamaktadırlar. Bunun yanı sıra kadının çalışma ve haneye gelir getirmesi toplumsal bir algı olarak erkeğin bir mağlubiyeti olarak sayılması da kadının çalışmaması ve yoksulluk içerisinde olmasında bir diğer önemli sebeptir (Bora, 2008).

Ülkemizde kadınların çalıştıkları işte elde ettikleri gelir erkeklere göre daha düşüktür. Kadının işgücü piyasasında yaşadıkları ayrımcılıklar, düşük gelir elde etmeleridir. Kadın eve erkeğin kazandığı gelir ve bu kazanç sonucunda kadının dezavantajlı hale düşmesinin önlenmesinde sosyal yardım programlarının önemi ortaya çıkmaktadır (Karadeniz ve Yılmaz, 2017, s. 88-89).

Bunun en önemli göstergesi ise kadınların işgücüne ve istihdama katılımındaki oranlardır. 2017 yılı verilerine göre ülkemizde kadınların işgücüne katılım oranı %33,6, istihdama katılım oranı ise %28,9 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte

2017 yılında kadınların işsizlik oranı %14,1 olarak gerçekleşmiştir. İstihdama katılamayan kadınlar çoğunlukla ücretsiz ev işçisi konumunda olmaktadır ve 2017 yılı itibariyle ülkemizde ücretsiz ev işçisi konumunda bulunan kadınların oranı %25,9'dur. Ücretsiz ev işçisi olarak herhangi bir ekonomik gelire ve desteğe sahip olmayan kadınlar aile içinde yoksulluk durumu ile yüzleşmekte ve sosyal yardımlara muhtaç hale getirmektedir (TÜİK İşgücü İstatistikleri, 2017).

Kadınların düzensiz, düşük ücretli ya da güvencesiz işlerde çalışması kadınları yoksulluğa iten ve bununla birlikte ailenin de refahını etkileyen bir durumdur. Bu durum aynı zamanda çalışan yoksulların ortaya çıkmasına neden olan bir sorun olarak gözükmemektedir (Erdoğan ve Kutlu, 2014, s. 69).

Kadınların işgücü piyasasına girişte ciddi ayrımcıklar ve engeller bulunmaktadır. Yoksul hanelerde özellikle eğitim düzeyinin düşüklüğü, kadınların niteliksiz, düşük ücretli işlerde çalışmasına neden olmaktadır (Karadeniz ve Yılmaz, 2017, s. 13).

Tablo 5. Kadınların Sosyal Güvence Durumu

Sosyal Güvence Durumu	Sayı	%
Evet	34	28,9
Hayır	84	71,1
Toplam	118	100,0

Tablo 5'te kadınların %71,1'lik çoğunluğu şu anda çalıştıkları işten dolayı sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmadıklarını belirtmişlerdir. Tabloya göre kadınların yalnızca 1/3 oranında sosyal güvence sahip oldukları anlaşılmaktadır.

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nda 2012 yılında yapılan değişiklikle, sosyal güvencesi olan ancak hane içinde kişi başına düşen geliri net asgari ücretin 1/3'ünden az olan kişilerin sosyal yardımlardan faydalanması düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile belirli sosyal yardım programlarından sosyal güvencesi olan kişilerin de faydalanması sağlanmıştır. Bu açıdan araştırmaya katılan kadınların belirli bir kısmı sosyal güvenceye sahiptir. Ancak bu kadınların çalışmaları ve sosyal güvenceye sahip olmalarına rağmen

sosyal yardımlardan faydalanması sorgulanması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 5’te görüldüğü gibi kadınların 2/3 oranında sosyal güvenceye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte sosyal yardım alıp aynı zamanda herhangi bir işte çalışan kadınların tamamına yakınının çalıştıkları işlerde kayıt dışı olarak istihdam edildikleri ve düşük ücretli işlerde çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Ülkemizde çalışma hayatında kadınların yaşadıkları sorunların başında kayıt dışı çalışma gelmektedir. 2017 yılı itibariyle kayıt dışı çalışan kadınların oranı %44,6 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK İşgücü İstatistikleri, 2017).

Yoksul kadınların çalıştıkları işlerde kayıt dışı çalışma oranları Türkiye ortalamasını üzerinde gerçekleşmektedir. Yoksul kadınlarla yapılan başka bir çalışmada ise kadınların %71’nin sosyal güvencesi bulunmamaktadır (Çamur Duyan, 2010). Kadın danışma melezinde yapılan başka bir çalışmada ise çalışan kadınların ise %43’ü sosyal güvenceye sahip değildir (Ayaz, Çıra ve Kafa, 2007).

Kayıt dışı çalışmanın önemli nedenlerinden birisi kadınların eğitim düzeylerinin düşük olması ve işgücü için yeterli nitelikli eğitime sahip olamamalarıdır. Bu nedenler kadınların eğitim seviyelerini artırırken işgücüne hazırlayıcı eğitimlerin verilmesi önemli hale gelmektedir (Karadeniz, 2010).

İşgücü piyasasında erkeklerin olmadıkları alanlarda ya da erkeklerin yapmadıkları işlerde bulunan kadınlar çoğu zaman kayıt dışı işlerde çalışmaktadır. Ucuz, düşük statülü ve insana uygun olmayan işlerde çalışan kadınlar sosyal güvenceden yoksundur. Araştırma kapsamında çalışan kadınların da önemli bir çoğunluğu sosyal güvenceden yoksundur. Bu kadınların birçoğunun gündelik işlerde, emeğinin sömürüldüğü alanlarda çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bu durum kadınlar açısından bir gelir oluşturmaktansa, kadınların hem çalışma yaşamında sorunlar yaşamasına hem de ev içi bakım sorumlulukları içerisinde daha da fazla yıpranmasına neden olmaktadır.

Son zamanlarda esnek ve güvencesiz çalışma türleri giderek artmaktadır. Bu durumu kadınların işgücü piyasasında olmasını sağlarken erkeklerin de işsiz kalmasına haneye gelir getirememesine neden olmaktadır. Ayrıca esnek ve güvencesiz çalışan kadın düzensiz gelir elde etmekte, emeği işgücünde de sömürülmektedir. Kadınlar için dezavantaj getiren bu durum, erkeğin de işsiz kalmasına neden olarak ailelerin gelirini ve buna bağlı refahını etkilemektedir. Bu açıdan işsiz olan ve ekonomik açıdan güçlü olamayan erkek bu yoksunluğunu aile içinde kadına şiddet uygulayarak saldırgan bir durumda olmaktadır (Sancar, 2009, s. 221).

3.2. AİLEYE AİT ÖZELLİKLER

Bu başlık içerisinde araştırmaya katılan kadınların ailelerinin özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu kapsamda hanede kimlerin yaşadığı, hanenin gelir durumu, hanedeki kişi sayısı, evin mülkiyet durumu, haneye gelir getiren kişiler ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 6. Kadınların İkamet Ettikleri Evde Kimlerle Yaşadığı

Kimlerle Yaşadığı	Sayı	%
Eş/Çocuklar	112	94,9
Eşinin ailesi	4	3,4
Akrabalar	2	1,7
Toplam	118	100,0

Tablo 6’da görüldüğü üzere kadınların %94,9’luk çoğunluğu ikamet ettikleri evde eşi/çocukları ile birlikte yaşamaktadır. Kadınların çok az bir kısmı (%3,4) eşinin ailesi ya da (%1,7) diğer akrabalarla yaşadıklarını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan kadınların hemen hemen hepsi çekirdek aile içerisinde yaşamaktadırlar. Ayrıca yapılan istatistikî analizde kadınların ailelerinin ortalama olarak 4 kişiden oluşan çekirdek ailelere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 7. Ailenin Aylık Gelir Durumu

Gelir Durumu	Sayı	%
< 900-TL	78	66,1
901-1500 TL	30	25,4
1501-TL ve üzeri	10	8,5
Toplam	118	100,0

Yoksulluk döngüsü içerisinde bulunan bu hanelerin düşük gelire sahip olması beklenen bir durumdur. Bu çerçevede Tablo 7’de kadınların ailelerinin aylık gelir durumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi katılımcıların %66,1’i 900-TL ve altında gelire sahipken, %25,4’ü 901-1500 TL ve %8,5’i ise 1500-TL üzeri aylık gelire sahiptir. Genel olarak bakıldığında kadınların içinde bulundukları hanelerin geliri düşük seviyededir. Bu nedenle kadınların yoksulluk içerisinde oldukları anlaşılmaktadır ve buna göre kadınlar ekonomik sorunlarını sosyal yardımlar ile giderme düşüncesine sahiptirler.

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, kadınların erkeklerle eşit fırsatlara erişememesi sosyal alanda kadınların yaşadıkları ayrımcılar kadınların erkeklere göre yoksulluktan daha fazla etkilenmesine neden olmaktadır. Bu durum ülkemizde de bu şekilde devam etmekte olup ülkemizde kadın yoksulluğu erkek yoksulluğundan daha fazladır. Bu kapsamda yetişkin yoksulluğunun 2014 yılında %22,4 iken kadınların yoksulluk oranları erkeklerin 1 puan fazladır. Bunun temelinde yatan neden ise gelirdir. Kadınların daha az gelir elde etmesi, çocuk nedeniyle çalışamaması işgücü piyasasına girişte yaşadıkları sorunlar ve işgücü piyasasında yaşadıkları ayrımcılıklardır. Bu çerçevede işgücü piyasasında sorunlar yaşayan kadınlar gelir azlığını sosyal yardımlar ile kapatmaya çalışmaktadır (Karadeniz ve Yılmaz, 2017, s. 13).

Tablo 8. Ailenin İkamet Ettiği Evin Mülkiyet Durumu

Mülkiyet Durumu	Sayı	%
Kira	59	50
Kendi	54	45,7
Aile mülkü	5	4,3
Toplam	118	100,0

Tablo 8’de görüldüğü gibi kadınların yarısı yaşadıkları evlerin kiraya sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte yarıya yakın bir kısım ise (%45,7) yaşadıkları evin kendilerine ait olduğunu belirtmiştir.

Kadınların ailelerinin önemli bir kısmının gelirlerinin kira gideri olduğu anlaşılmaktadır. Bu açıdan ailelerin gelirlerinin önemli bir bölümünün 900-TL ve altında olduğu göz önünde bulundurulursa, hanelere temel ihtiyaçlarını karşılamak için çok az bir gelir kalmaktadır. Bu durum kadınların yoksulluk içerisinde olduğunu göstermekte ve ailelerinin gıda, yakacak gibi ihtiyaçlarını ve çocuklarının eğitim gibi giderlerini sosyal yardımlar aracılığıyla karşılandığını göstermektedir.

Tablo 9. Evlilik Biçimi

Evlilik Biçimi	Sayı	%
Tanışarak	39	33,0
Görücü usulü	71	60,2
Akraba	8	6,8
Toplam	118	100,0

Tablo 9’da aile kurumunun nasıl kurulduğuna ilişkin cevaplar yer almaktadır. Tabloya göre kadınların %33’ü eşleriyle tanışarak evlendiklerini, %60,2’si görücü usulü ile evlendiklerini ve %6,8’i ise akraba evliliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Buna göre kadınların evliliklerinin kurulmasında ailelerinin ciddi bir etkisi görülmekte olup evlilik kurulmasında kadından çok ailesinin söz sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablodaki bir diğer husus ise kadınların 1/3'lük kısmının tanışarak evlenme durumudur. Kadınlar bu duruma göre evliliklerini kendi iradeleri ile kurdukları ve isteyerek evlendikleri anlaşılmaktadır. Ancak buna rağmen kadınların aileleri içerisindeki yoksulluk döngüsünü değiştirmekte etkili olamamışlardır.

Ülkemizde görücü usulü evliliğin yaygın oluşu bilinmekte olup 2008 yılında Altınay ve Arat (2008) tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya kadınların yarısı görücü usulü ile evlenmişlerdir. Kamer'in 2015 araştırmasına katılan kadınların da %60,7'sinin evlilik biçimleri görücü usulü olarak gerçekleşmiştir (KAMER, 2015).

3.3. EŞE AİT ÖZELLİKLER

Söz konusu başlık altında eşe ilişkin yaş durumu, çalışma durumu, öğrenim düzeyi, madde bağımlılığı, kumar oynama ve akrabalık durumu ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Bu kapsamda aile içerisinde eşin kadına şiddet uygulama durumu olasılığı göz önünde bulundurularak eşe ilişkin tanıtıcı bulgular yer almaktadır ve eşe ilişkin söz konusu bulguların şiddet durumuna etkisine ilişkin önemli bulgular elde edilebileceği düşünülmektedir.

Tablo 10. Eşin Yaş Durumu

Yaş Aralığı	Sayı	%
18-25	3	2,5
26-35	34	28,8
36-45	37	31,4
46-55	25	21,2
56 ve +	19	16,1
Toplam	118	100,0

Tablo 10'da kadınların eşlerine ilişkin yaş durumları bulunmaktadır. Buna göre kadınların eşlerinin, kadınların yaş durumlarında olduğu gibi önemli bir kısmının 26-35 ve 36-45 yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte çok az bir

kısımının (%2,5) 18-25 yaş grubunda, %21,2'lik kısmının 46-55 yaş grubunda olduğu ve %16,1'lik kısmının ise 56 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Eşin Çalışma Durumu

Çalışma Durumu	Sayı	%
Çalışıyor	77	65,3
Çalışmıyor	24	20,3
Emekli	17	14,4
Toplam	118	100,0

Tablo 11’de kadınların eşlerinin çalışma durumuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre eşlerin %65,3'lük bir kısmının çalıştığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte %20,3'lük kısmının ise işsiz olduğu ve herhangi bir gelirin olmadığı anlaşılmaktadır. Tabloya göre emekli olma durumu da göz önünde bulundurulursa çalışan ve emekli olan eşlerle birlikte önemli bir kısmının (%79,7) gelire sahip oldukları görülmektedir. Ailelerin çoğunlukla 900-TL altında (%66,1) ve 900-1500-TL (%25,4) arasında hane gelirlerinin olması eşlerin de düşük statülü ve gelirli işlerde çalıştığını göstermektedir. Bu açıdan söz konusu hanelerin yoksulluk içerisinde oldukları değerlendirilmektedir. Yoksulluğun yarattığı olumsuz etkiler ve ekonomik sorunlar temelde eşin bireysel ve psikolojik özelliklerini etkilemekte ve bu durum aile içinde kadına yönelik şiddet davranışına dönüşmektedir. Bu kapsamda şiddet uygulayan eşlerle ekolojik sistem yaklaşımı kapsamında çalışmalar yapılması ve eşlerin çevresi içerisinde değerlendirilerek yoksulluğuna neden olan faktörlerin ele alınması önem kazanmaktadır.

Yoksul kadınlarla yapılan çalışmada evli olan yoksul kadınlar çoğunlukla gündelik işlerde çalışmakta iken kadınların eşlerinin %15'i ise işsizlik sorunu yaşamaktadırlar (Çamur Duyan, 2010).

Ülkemizde erkeklerin 2017 yılı itibariyle işgücüne katılım oranı %72,5, istihdam oranı ise %65,6 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönem için erkeklerin işsizlik oranı ise %9,4 ve kayıt dışı çalışma oranları ise %29,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede erkeklerin kadınlara oranla istihdam istatistikleri oldukça yüksektir (TÜİK İşgücü İstatistikleri, 2017).

Cinsiyet eşitsizlikleri nedeniyle erkekler kamusal yaşamda var olurken ve katılımları desteklenirken, kadınlarınki ise bu durumun aksine engellenmektedir. Bu durum kadınları toplumsal birçok hak ve fırsattan geri koymaktadır (Phillips, 1995, s. 126-128). Cinsiyete dayalı iş bölümü nedeniyle tüm dünyada erkekler ücretli işlere yönelirken kadınlar ise daha çok ücretsiz olarak adlandırılan ev ve bakım sorumlulukları gibi işlere yönelmişlerdir. Bu durum kadınları hem gelirden yoksun bırakarak yoksulluğa neden olmuş hem de kadınların toplumsal konumda düşük statülü olarak görülmelerine neden olmuştur (Mies, Veronika ve Cladua, 1988, s. 247).

Tablo 12. Eşin Öğrenim Düzeyi

Öğrenim Düzeyi	Sayı	%
İlköğretim	59	50,0
Lise	50	42,4
Ön lisans	3	2,5
Lisans	6	5,1
Toplam	118	100,0

Tablo 12’de görüldüğü gibi eşlerin öğrenim durumları yer almaktadır. Buna göre eşlerin %50’si ilköğretim mezunu, %42,4’ü lise mezunudur. Bu açıdan eşlerin tamamına yakını ilköğretim ve lise mezunudur. Ayrıca eşlerin çok az bir kısmının ise üniversite eğitimi aldığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan eğitimin yoksulluk ile ilişkisi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. İstihdam edilen eğitim düzeyi düşük bireylerin niteliksiz, düşük gelirli işlere sahip oldukları ve yoksulluk ile karşı karşıya oldukları anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte kadınlar da olduğu gibi eşlerin de eğitim düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyinin, yoksulluk ve şiddet üzerinde doğrudan etkisinin olduğu göz önünde bulundurulursa eşlerin eğitim seviyelerinin yükseltilmesi ya da bu kişilere yönelik eğitim programlarının düzenlenmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Yoksulluk şiddeti artıran bir durumdur. Bununla birlikte yoksul hanelerde kadın ve erkeğin eğitim seviyelerinin düşük olması erkeğin kadına ve çocuğa şiddet uygulama riskini artıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Fawole, 2008).

Yoksul ailelerde erkeğin işsizlik durumu, eğitim düzeyinin düşüklüğü ve ekonomik sorunlar aile içinde kadına yönelik şiddeti artıran faktörlerdir. Bu faktörlerden aynı anda ikisinin bulunması kadına yönelik şiddet olasılığını iki kat fazlaştırmaktadır (Gelles ve Conte, 1990).

Tablo 13. Eşin Alkol ya da Madde Bağımlılığı Durumu

Alkol ya da Madde Bağımlılığı		
Durumu	Sayı	%
Evet	21	17,8
Hayır	46	39,0
Bazen	51	43,2
Toplam	118	100,0

Tablo 13'te görüldüğü üzere eşlerin alkol ya da madde bağımlılığına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre eşlerin %17,8'i alkol ya da madde bağımlısıdır. Bununla birlikte %39'luk kısım alkol ya da madde kullanmamakta, %43,2'si ise bazen kullanmaktadır. Bu açıdan eşlerin yarıya yakını herhangi bir madde kullanımı davranışı içerisinde değildir. Ancak önemli bir kısmı olan 2/3'lük bir oranda alkol ya da madde kullanımı davranışı sergilemektedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde alkol-madde kullanımı yoksulluğun sebeplerinden birisi olarak görülebilir. Aynı zamanda alkol-madde kullanımının şiddete olan etkisi de bilinen bir gerçektir. Bu açıdan sonraki bölümde alkol-madde kullanımının kadınlara yöneltilen şiddet üzerinde ne kadar etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14. Eşin Kumar Oynama Durumu

	Sayı	%
Evet	8	6,8
Hayır	110	93,2
Toplam	118	100,0

Tablo 14’te araştırmaya katılan kadınların eşlerinin kumar oynama durumuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Eşlerin tamamına yakını (%93,2) kumara oynamamakta olup eşlerin %6,8’i ise kumar oynamaktadırlar. Araştırmaya katılan kadınların hane gelirlerinin asgari ücret ve altında gelire sahip olduğu, geçim sıkıntısı içinde oldukları ve kumar davranışının ekonomik durumlar ile alakalı olduğu göz önünde bulundurulursa kumar oynamanın yoksul eşlerde az olması beklenen durum olarak ortaya çıkmaktadır.

3.4. AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN BİLGİLER

Bu başlık içerisinde kadınların aile içi sorun yaşama durumu, yaşanan sorunların neler olduğu ve kadınlara göre öncelikleri, aile içi şiddete maruz kalma durumu, aile içi şiddetin nedenleri, kadınlara göre kadına yönelik şiddetin tanımı, şiddetin çocukları etkileme durumu, şiddet uygulanma anında kadınların tepkileri, şiddet ile ilgili kadınların düşünceleri, kadınların evlenmeden önce ailelerinden şiddet görme durumu, kadının babasının annesine şiddet gösterme durumu ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bununla birlikte eşin ailesi içerisinde şiddet durumu, erkeğin ailesinin erkeğe şiddet uygulama durumu, evlendikten sonra eş dışında kadına şiddet uygulama durumu, yoksulluğun aile içinde şiddete neden olma durumu, ekonomik problemlerin eşin şiddet davranışını etkileme durumu ile ilgili tablolar yer almaktadır.

Tablo 15. Aile İçi Sorun Yaşama Durumu

Aile İçi Sorun Yaşama Durumu	Sayı	%
Evet	31	26,2
Hayır	8	6,8
Bazen	79	67,0
Toplam	118	100,0

Tablo 15'te kadınların aile içinde sorun yaşıyıp yaşamadıklarına ilişkin soruya verilen cevaplar bulunmaktadır. Kadınların %26,2'si eşiyle aile içinde sorunlar yaşadığını, %67'si bazen sorun yaşadığını, %6,8'i ise sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Buna göre kadınların tamamına yakını (%93,2) aile içerisinde sorun yaşamaktadır.

Kadınların yoksulluk içerisinde bulundukları ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal yardımlardan faydalandıkları düşünüldüğünde aile içerisinde sorun yaşama durumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Ancak kadınların önemli bir kısmının (%67) söz konusu soruya bazen cevabı vermeleri bu soruya kadınların cevap verirken tereddüt yaşadıklarını anlatmaktadır. Bu açıdan ilerleyen bölümlerde kadınların ilgili soruya verdikleri cevapların ve şiddet davranışına ilişkin cevaplarla birlikte değerlendirilmesinin doğru olacağı değerlendirilmektedir. Bu nedenle söz konusu sorunların şiddet davranışına ne kadar dönüştüğü, kadınların eşlerinden şiddet görme oranlarına yansımaktadır.

Tablo 16. Eşle Yaşanılan Sorunlar

Yaşanılan Sorunlar	Sayı	%
Eşin sorumsuzluğu	57	15,2
Akrabaların ev ile ilgili durumlara karışması	53	14,1
Eşin kendisine yeterli saygıyı göstermemesi	33	8,8
Eşin kendisine yeterli sevgiyi göstermemesi	33	8,8
Eşin evle yeterince ilgilenmemesi	31	8,3
Eşin kendisine yeterli ilgiyi göstermemesi	29	7,7
Eşin aşırı kıskanç olması	27	7,2
Çocuğun/çocukların eğitimi ile ilgili konular	20	5,3
Eşin işyerindeki problemleri eve getirmesi	18	4,8
Çocuğun/çocukların bakımı ile ilgili konular	15	4
Yakın çevrenin ev ile ilgili durumlara karışması	14	3,7
Eşin madde bağımlılığı (alkol, uyuşturucu v.s)	13	3,5
Eşin çocuklara yeterli ilgiyi göstermemesi	12	3,2
Eşin çocuklara yeterli saygıyı göstermemesi	9	2,4
Eşin çocuklara yeterli sevgiyi göstermemesi	7	1,9
Eşin diğer kadınlarla olan ilişkisi	4	1,1
Toplam Puan	375	100

Tablo 16’da kadınların aile içerisinde eşleri ile yaşadıkları sorunlara ilişkin soruya verilen cevaplar bulunmaktadır. Kadınların eşle ilgili yaşanan sorunlara ilişkin verdikleri yanıtlara yönelik toplam puanlar tabloda görüldüğü gibidir.

Tabloya göre;

- Eşin sorumsuzluğu (%15,2)
- Akrabaların ev ile ilgili durumlara karışması (%14,1)
- Eşin kendisine yeterli saygıyı göstermemesi (%8,8)
- Eşin kendisine yeterli sevgiyi göstermemesi (%8,8)
- Eşin evle yeterince ilgilenmemesi (%8,3)

yargıları en çok sorun yaşanan konular olarak belirlenirken;

- Eşin çocuklara yeterli ilgiyi göstermemesi (%3,2)

- Eşin çocuklara yeterli saygıyı göstermemesi (%2,4)
- Eşin çocuklara yeterli sevgiyi göstermemesi (%1,9)
- Eşin diğer kadınlarla olan ilişkisi (%1,1)

yargıları ise en düşük puanı alarak en az sorun yaşanan konular olarak dikkat çekmektedir.

Yaşanılan sorunlara bakıldığında eşlerin kendi aralarındaki sorunları daha fazla yaşadıkları ve bununla birlikte aile dışından akrabaların aile ile ilgili durumlara karışmaları sorunlar yaşanmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte eşin aşırı kıskançlığı ve kadına yeterli ilgiyi göstermemesi aile içi sorunların temelini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra çocuğun eğitimi ile ilgili konular da sorunlara etki eden önemli sebepler arasında görülmektedir. Sorunlara etki eden bu faktörlerin eşin şiddet davranışını da etkilediği düşünülmektedir. Bu nedenle aile içerisinde yaşanan sorunların koruyucu önleyici çalışmalar kapsamında önlenmesi ve bu sorunların şiddet davranışına dönüşmeden çözülebilmesi önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 17. Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu

Aile İçi Şiddet Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Evet	64	54,2
Hayır	54	45,8
Toplam	118	100,0

Tablo 17’de kadınların aile içerisinde şiddete maruz kalma durumuna ilişkin soruya verilen cevaplar yer almaktadır. Kadınların %54,2’lik çoğunluğu aile içi şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre araştırmaya katılan kadınların yarısından fazlası şiddete maruz kalmaktadırlar.

Tablodan anlaşılabacağı üzere yoksulluk içerisinde olan kadınların şiddete maruz kalma durumları yüksektir. Bu açıdan yoksulluk ve şiddet arasında doğru bir orantı gözükmemektedir. Bu çerçevede yoksulluğu meydana getiren durumların ve bunların

şiddeti etkileme olasılığı olan faktörlerin durumları ilişkisel analizler ile ilerleyen bölümlerde tespit edilmiştir.

PIAR araştırma şirketi tarafından 1992 yılında yapılan araştırmada evli kadınların %61'nin şiddet gördükleri ortaya çıkmıştır (Gülçür, 1999). Bu açıdan kadınların şiddet görme oranları yüksek olmakla birlikte evli kadınlar da bu oranın da ciddi seviyelerde olduğu gözükmemektedir. İlkaracan ve Gülçür'e (1996) göre ise kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan araştırmaların kadınların %90'nın şiddete maruz kaldıklarını söylemişlerdir.

Kocacık tarafından 2004 yılında 695 kadın ile yapılan araştırmaya göre kadınların %54'ü ailelerinde şiddet görmüşlerdir (Kocacık, 2004). 2006 yılında Kocacık tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmaya göre ise kadınların şiddet görme oranı %53,8 olarak gerçekleşmiştir (Kocacık ve Doğan, 2006).

2006 yılında İstanbul'da yapılan araştırmada kadınların %40'ı eşlerinin kendilerine şiddet gösterdiklerini ifade etmişlerdir (Hıdıroğlu, Topuzoğlu, Ay ve Karavuş, 2006). ABD'de yapılan araştırmaya göre ise bir sene boyunca aile içinde şiddete uğrayan kadınların %59'unun önemli ruhsal sorunlar yaşadığı ortaya çıkmıştır (UN, 2006). 2008 yılında yapılan çalışmada ise ülkemizde her üç evli kadından birisi eşlerinin şiddetine maruz kalmaktadır. (Arat ve Altınay, 2008).

2009 yılında yapılan araştırmada kadınların %49,9 aile içinde şiddet yaşamaktadırlar. Şiddet gören kadınların ise %76,1'i eşlerinden, %9,9'u ise eşin anne babasından şiddet gördüklerini belirtmişlerdir (Naçar, Baykan, Poyrazoğlu ve Çetinkaya, 2009). 15-49 yaş arası kadınlarda yapılan araştırmada bu yaş grubundaki kadınların şiddet görme durumları %15-71 arasında değişmektedir. Söz konusu şiddetin oranını kadının içinde bulunduğu durum ve bu duruma bağlı faktörler ciddi bir biçimde etkilemektedir (Kaya ve Cook, 2010). Yoksul kadınlara gerçekleştiren çalışmada ise, yoksulluk içerisinde bulunan kadınların şiddete maruz olma oranı %74'tür.

DSÖ tarafından 2013 yılında yapılan geniş çaplı araştırmada kadınların %35'i şiddet mağduru olduklarını söylemişlerdir. Bununla birlikte şiddet mağduru olan kadınların depresyona ve buna bağlı duyguları yaşama durumları iki katına çıkmaktadır (WHO, 2013).

Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere ülkemizde kadına yönelik şiddet ciddi oranlardadır. Şiddet davranışını etkileyen ve kadının şiddete maruz kalmasına neden olan birçok faktör bulunmaktadır. Bu temelde yoksulluk önemli bir rol üstlenmektedir. Yoksul ailelerde kadına yönelik şiddetin ülke ortalamasının çok üzerine çıktığı yapılan araştırmalarda da görülmektedir.

Tablo 18. Kadınlara Göre Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Nedenler	Sayı	%
Maddi problemler	44	17,7
Eşin aşırı kıskançlığı	31	12,5
Eşin ailevi problemleri	31	12,5
Evin temizliği ile ilgili konular	25	10,2
Çocuklarının bakımı ile ilgili konular	23	9,3
Eşin iş ile ilgili sorunları	19	7,8
Eşin kötü alışkanlıkları	19	7,8
Çocukların eğitimi ile ilgili konular	15	6,1
Eşle birlikte akraba ziyaretlerine gitmek istememe	13	5,2
Ev içerisinde yemek yapma konusunda yaşanan sorunlar	10	4
Eşimi aşırı kıskanmam	6	2,4
Çocukların olumsuz yöndeki davranışları	5	2,0
Eşi cinsel ilişki konusunda reddetme	4	1,6
Eşle birlikte dışarı çıkmak istememe	3	1,2
Toplam Puan	248	100

Tablo 18'de kadınlara göre şiddetin nedenlerine ilişkin verilen yargılara ait cevaplar bulunmaktadır. Tabloya göre kadınların aile içi şiddetin nedenlerine ilişkin verdikleri yargılara göre kadına yönelik aile içi şiddetin en önemli nedenleri;

- Maddi problemler (%17,7)
- Eşin aşırı kıskançlığı (%12,5)
- Eşin ailevi problemleri (%12,5)
- Evin temizliği ile ilgili konular (%10,2)
- Çocuklarının bakımı ile ilgili konular (%9,3)

olarak belirlenmiştir.

Şiddetin en önemli nedeninin maddi problemler olması beklenen bir yargıdır. Bu nedenle yaşanan ekonomik problemler, aileleri sosyal yardımlara muhtaç duruma getirmiştir. Bunun yanı sıra kadınlar ailelerinde yoksulluk sorunu ile baş etmek zorunda ve aynı zamanda şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu durumda yoksulluk ve şiddet döngüsünde bulunan kadınlara yönelik gerekli sosyal hizmet müdahalelerinin yapılmasını kaçınılmaz duruma getirmektedir. Bu açıdan araştırma kapsamında temel alınan güçlendirme yaklaşımı ile kadınların mikro düzeyde bireysel özelliklerini geliştirebilecek ve güçlendirecek sosyal hizmet müdahaleleri önem kazanmaktadır.

Şiddete neden olan diğer sorunlara bakıldığında eş ile ilgili sorunlar (eşin aşırı kıskançlığı, eşin ailevi problemleri) olduğu görülmektedir. Bu açıdan aile içinde kadına yönelik şiddetin azaltılmasında erkeğe yönelik uygulamalar da önem kazanmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet müdahaleleri kapsamında eşi şiddete yönelten sebeplere yönelik ekolojik sistem yaklaşımı ile eş, ailesi ve çevresindeki sistemlerle gerekli çalışmalar da yapılmalıdır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 1988'de yaptığı araştırmaya göre ülkemizde erkeklerin %44,9'unun itaatsizlik durumunda, eşlerini dövme hakkını kendilerinde gördükleri saptanmıştır (Kılıç, 1999, s. 2). Arıkan tarafından yapılan çalışmada aile içinde eşler arasında geçimsizliğe neden olarak erkeğin şiddet davranışı, alkol ya da madde bağımlılığı, erkeğin çocuklara uyguladığı şiddet, kıskançlık durumları gösterilmiştir (Arıkan, 1992, s. 105). Yoksul kadınlar ile yapılan çalışmada, kadınlara göre şiddetin nedenleri ekonomik sorunlar, bunun işte yarattığı ruhsal sorunlar, kadının eşine karşı gelmesi gibi durumlar ön plana çıkmaktadır (Şenol ve Yıldız, 2011). Eskişehir'de eşleri tarafından şiddet gören

kadınlarla yapılan çalışmada eşlerin kadına şiddet gösterme gerekçesi olarak ekonomik nedenler, eşlerin alkol kullanması, eşin cinsel ilişki isteğini reddetme gibi durumlar öne çıkan nedenlerdir (Toka, Karbeyez, Balcı, Akkaya, Gündüz ve Gündüz, 2009).

2008 ve 2014 yıllarında gerçekleştirilen Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırması sonuçlarında aradan geçen süreye rağmen kadınlara göre aile içi şiddetin nedenleri değişmemiştir. Her iki araştırmada “*erkeğin ailesi ile yaşanan sorunlar*”, *erkeklerle ilgili nedenler ve ekonomik problemler*” şiddetin nedenleri arasında gösterilmiştir. Bununla birlikte erkeğin kıskançlığı, erkeğin kişilik sorunları, erkeğin yetişme tarzı, işsizlik, maddi sıkıntılar gibi nedenler de araştırma sonuçlarında ortaya çıkan kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleridir. Bununla birlikte kadınların kendileri ile ilgili durumlardan dolayı şiddete uğradıklarını söylemişlerdir. Bunlar ise kadının cinsel birlikteliği reddetmesi, evin sorumluluklarını aksatması, eşini kıskanması ve eşi üzerinde baskı kurması gibi nedenlerdir. Bununla birlikte çocuklarının bakımına ilişkin sorunlar da kadınların şiddet görmesinde önemli neden olarak ön plana çıkmaktadır. Eşin alkol kullanımı, kumar oynaması ve başka kadınlarla ilişkisi de şiddetin nedenleri arasında gösterilmiştir (KSGM, 2014).

Araştırma sonuçlarından ortaya çıkan nedenler çoğunlukla yoksulluk ile ilgili durumlardır. Bu çerçevede kadınların yoksulluk ve şiddet döngüsünden kurtulmasında ekolojik sistem yaklaşımının temel alınarak kadınların aile sisteminde ve çevresinde olan sistemlerle kesişim noktalarında yaşadıkları sorunların incelenerek kadının yoksulluktan kurtulmasına yönelik kaynaklara ulaşmasını sağlaması da önem arz etmektedir.

Tablo 19. Kadınlara Göre Eşin Şiddet Gösterme Nedenlerinin Geçerli Olup Olmama Durumu

	Sayı	%
Evet	7	5,9
Hayır	89	75,5
Fikrim yok	22	18,6
Toplam	118	100,0

Tablo 19’da kadınlara göre eşin şiddet gösterme nedenlerinin geçerli olup olmama durumuna ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tabloya göre kadınların %75,5’lik çoğunluğu kendilerine yöneltilen şiddetin sebeplerinin geçerli olmadığını, %5,9’luk kısmı ise şiddetin sebeplerinin geçerli olduğunu belirtmişlerdir. Bu açıdan kadınların 3/4 ‘lük kısmının şiddeti kabul etmemesi dikkat çekicidir. Bununla birlikte dikkat çeken başka bir husus ise kadınların yaklaşık 1/5’lik kısmının kendilerine yöneltilen şiddet durumu ile ilgili fikirlerinin olmamasıdır. Kadınların şiddetin nedenleri haklı bulması ve buna ilişkin fikirlerinin olmaması temelinde toplumsal cinsiyet rollerinin ve ataerkil toplum yapısının getirdiği bir durum olarak gözükmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri içerisinde erkeğe atfedilen otorite, güç sahibi figürlerinin kadının şiddeti kabullenmesine kimi zaman da toplumlarda ve hatta kadınlar da şiddetin normal bir durummuş gibi algılanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kadınların kendilerine yöneltilen şiddet karşısında herhangi bir fikirlerinin olmamasına yönelik güçlendirici faaliyetler ile bireysel yapılacak görüşmeler kapsamında ele alınması gerekmektedir.

2013 yılında yapılan araştırmada kadınlar; yemeği yaktıklarında, çocukların bakımını ihmal ettiklerinde, cinsel ilişkiyi reddettiklerinde, eşlerine haber vermeden dışarı çıktıklarında eşlerine karşılık verdiklerinde kendilerine eşleri tarafından uygulanan şiddeti haklı bulmaktadırlar (HÜNE, 2013).

Tablo 20. Kadınlara Göre Aile İçinde Şiddet Nedir?

Yargılar	Sayı	%
Tokat atma	111	9,5
Bıçak-silah gibi aletlerle kadına şiddet uygulama	99	8,5
Küfür etme	97	8,3
Yakma	93	7,9
Boğazını sıkma	91	7,8
Kötü söz söyleme	88	7,5
İtme	88	7,5
Çekme	87	7,4
Aşağılama	86	7,3
Cinsel ilişkiye zorlama	86	7,3
Dalga geçme	83	7,1
Kadının çalışmasına engel olma	83	7,1
Kadını kısıtlama (parasını almak, para vermemek gibi)	79	6,7
Toplam	1171	100

Tablo 20’de kadınların şiddeti nasıl tanımladıklarına ilişkin soruya verilen cevaplar bulunmaktadır. Tabloda görüldüğü gibi kadınlar, tüm yargıların aile içi şiddet kapsamına girdiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte tüm yargılar içerisinde fiziksel şiddet içeren eylemlerin, diğer yargılara göre daha yüksek puan aldıkları dikkat çekmektedir. Bu durum şiddetin görünür yüzünü ortaya koymaktadır.

Bu kapsamda tokat atma, kesici aletlerle kadına şiddet uygulama, küfür etme, yakma, boğazını sıkma gibi durumlar yüksek puan almışlardır. Aynı zamanda araştırmaya katılan kadınların cinsel şiddeti de net bir şekilde tanımladığı anlaşılmaktadır. Tabloda dikkat çeken başka bir husus ise kadınların çalışmasına engel olma durumunun da yüksek bir puana sahip olmasıdır.

Kadına yönelik şiddet birçok şekilde meydana gelmekte ve bunlar birbiriyle ilişkili davranışlar sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan kadına yönelik şiddeti çeşitlendirmek mümkün olabilmektedir. Şiddet türleri içinde gözlemlenmesi en kolay şiddet türü fiziksel şiddet iken evlilik içi cinsel şiddet ise tanımlanması ve ortaya çıkarılması en zor şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Walby, 1990).

Şiddete maruz kalan kadınlar açısından şiddetin en önemli nedenleri ekonomik sorunlar ve ev içindeki sorumluklarını yapmamalarından kaynaklanmaktadır (Kocacık, 2004). Evlilikte kadının şiddete uğraması kadının fiziksel ve ruhsal sağlığını ciddi bir biçimde etkilemektedir. Uğranılan şiddet sonucunda kadının fiziksel yaralarının yanı sıra kadının kırılan onur ve gururu sonucunda kadınlar eve kapanmakta ve toplumsal alanda görülememektedirler. Bu durum bir anlamda ekonomik şiddet ve fiziksel şiddetin başlangıcı olmaktadır (Aktaş, 2007).

Tablo 21. Şiddetin Çocukları Etkileme Durumu

Şiddetin Çocukları Etkileme Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Evet	55	46,6
Hayır	63	54,4
Toplam	118	100,0

Tablo 21’de kadınların maruz kaldıkları şiddet durumundan çocukların etkilene durumuna ilişkin soruya verilen yanıtlar bulunmaktadır. Tabloya göre kadınların %54,4’ü uygulanan şiddetten çocukların etkilendiğini, %46,6’sı ise etkilendiğini düşünmektedir.

Aile içinde yaşanan şiddetten etkilenen gruplardan birisi de çocuklardır. Çocukların şiddetten etkilenmesi sonucunda kişilik ve kimlik sorunları yaşanmakta ve bu sorunlar çocukların ilerleyen dönemlerdeki yaşamlarını da etkilemektedir (Khan, 2000, s.15). Şiddetin tüm toplumlarda gelişmiş, gelişmekte ya da az gelişmiş ülkelerde olduğu bilinmektedir ve aile içi şiddet genellikle kadınlara ve çocuklara karşı uygulanmaktadır (Arıkan, 2016, 2).

Aile içinde şiddet uygulanan kadınlar ve çocuklar ruhsal ve buna bağlı olarak davranış sorunları yaşamaktadırlar. Bu sorunlar fiziksel sorunlar, yeme içme sorunları gibi durumlar olmakla birlikte ölümcül sorunlara da neden olabilmektedir (Bilican, 2009).

Çocukluk döneminde şiddetle karşılaşanlar, karşılaştığı şiddetin olumsuz etkileri sonucu davranış sorunları ve buna bağlı saldırganlık davranışları göstermektedirler. Bu kişiler bu sorunlarını yetişkinlik dönemlerine, evlilik dönemlerinde kendi eşlerine ve çocukların şiddet aktarabilmektedirler (Bandura, 1977, Akt. Arı, 2010, s. 77).

Şiddetin öğrenilen bir davranış olduğu düşünülürse çocukların şiddetten etkilenme durumları çocukların ilerleyen dönemlerde şiddeti çevrelerine ve yakınlarına gösterme olasılığı bulunmaktadır. Bu kapsamda yoksul ailelerde kadına yönelik şiddetle birlikte çocuğa yönelik bir şiddet olduğu da anlaşılmaktadır. Bu nedenle söz konusu şiddet çocukları bilişsel, davranışsal, gelişimsel ve sosyal yönden olumsuz anlamda etkilemektedir. Bu ailelere yönelik güçlendirme yaklaşımı kapsamında kadınlar ve çocukları ile bireysel görüşmelerde bulunma ve çocukların çevresindeki okul ve aile sistemi ile yakın bir ilişki içerisinde çalışma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 22. Kadınların Şiddet Durumundaki Hisleri

Düşünceler	Sayı	%
Çaresizlik	115	10,7
Mutsuzluk	108	10,1
Utanma	105	9,8
Aşağılanma	100	9,4
Yalnızlık	98	9,2
Güvensizlik	95	8,9
Kaçma terk etme duygusu	90	8,4
Umutsuzluk	82	7,7
Kızgınlık/öfke	80	7,5
Korku	70	6,6
Kendine güven kaybı	65	6,1
Duyarsızlık	44	4,1
Kendine zarar verme duygusu	15	1,4
Toplam	1067	100

Tablo 22’de şiddet anında kadınların hislerine ilişkin soruya verilen yanıtlar yer almaktadır. Şiddet anında kadınların en fazla hissettikleri durumlar;

- Çaresizlik (%10,7)
- Mutsuzluk (%10,1)
- Utanma (%9,8)
- Aşağılanma (%9,4)

Şiddet anında kadınların hissettikleri duygulara bakıldığında, tüm duyguların olumsuz olduğu ve kadınların söz konusu hislerden birden fazlasını şiddet anında ya da sonrasında yaşadığı değerlendirildiğinde, şiddetin psikolojik etkilerinin kadınları ciddi biçimde olumsuz olarak etkilediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte şiddetin kadınları fiziki ve sosyal olarak olumsuz etkilediği bilinmektedir.

Şiddete uğrayan kadınlar fiziksel olarak sorunlar yaşamakta ve bununla birlikte yaşama sevinçlerin yok olmaktadır. Ayrıca kadınlar çocuklarının şiddetten etkilenmemesi için çocuklarını korumakta ve kendilerini yöneltilen şiddeti çocuklarına yansıtamamaktadırlar. Şiddet gören kadınlar uykusuzluk, halsizlik, depresyon durumları yaşamaktadırlar (Kardam ve Yüksel, 2009). Aile içinde eşlerinden şiddet gören kadınlar sosyal yaşamlarında daha fazla sorunlar yaşamakta ve şiddet durumunu kadınlar da umutsuzluk, yaşamak istememe gibi depresif sorunlara neden olmaktadır (Bora, 2002, s.79-85).

Şiddet durumunda kadınlar fiziksel, duygusal ve sosyal anlamda birçok olumsuzluklar yaşamaktadırlar. Kadınların şiddet durumunda en çok yaşadıkları duygular olarak gelecekte umutsuzluk, çaresizlik, depresyon, öfke kızgınlık, iştahsızlık, yaşama son verme dürtüsü, ağlama gibi durumlar ortaya çıkmaktadır (Arıkan, 2016, s. 12-13). Şiddete uğrayan kadınlar çoğunlukla korku, kendisi güçsüz hissetme, utanma, öfke, dışlanma gibi duygular hissetmektedirler (Öztunalı, 1996, s. 94).

Tablo 23. Şiddet Uygulanma Anında Kadınların Tepkileri

Tepkiler	Sayı	%
Küserim, ağlarım ve belli bir süre konuşmam	62	38,0
Aileme haber veririm	39	23,9
Evi terk ederim	26	16,0
Eşimin ailesine haber veririm	12	7,4
Polisi ararım	10	6,1
Şiddete şiddetle karar veririm	9	5,5
Komşular ya da akrabalarımın yardım isterim	5	3,1
Toplam	163	100

Tablo 23'te şiddet anında kadınların tepkilerine ve gösterdikleri eylem biçimlerine ilişkin soruya verdikleri cevaplar yer almaktadır. Tabloya göre “*Eşiniz size şiddet uyguladığında ne yaparsınız?*” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde en yüksek oranların %38 ile küserim, ağlarım ve belli bir süre konuşmam, %23,9 ile aileme haber veririm, %16 ile evi terk ederim tepkileri ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda kadınların şiddet gördüklerinde herhangi bir tepki vermemeleri ve durumu hiç bir şey olmamış gibi davranmaları kadınların yalnızlığını ifade etmektedir. Bununla birlikte şiddet durumunda kadınların en yakın sosyal destek mekanizması olarak ailelerini gördükleri anlaşılmaktadır.

Tabloya göre şiddet anında en düşük puan alan yargıların %6,1 ile polisi ararım, %5,5 ile şiddete şiddetle karar veririm, %3,1 ile komşular ya da akrabalarımın yardım isterim olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan kadınların yasalardan haberdar olmadıkları ya da bunu kullanmadıkları ve aile dışındaki sosyal destek sistemlerinden yoksun oldukları anlaşılmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet müdahalesi açısından kadınların şiddete karşı farkındalıklarını artırıcı ve şiddet anında yapılması gerekenlere yönelik bilinç artırıcı faaliyetlerin yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte ekolojik sistem yaklaşımı kapsamında kadınların şiddetle mücadele edebilmeleri için aileleri dışında sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Kadınların çoğu şiddet anında herhangi bir tepki vermemekte, şiddet davranışına karşı pasif kalmaktadırlar. Her üç kadından birisi şiddet karşısında herhangi bir karşılık vermemektedirler (Kocacık, 2004). Altınay ve Arat'ın (2008) yaptığı çalışmada ise kadınlar şiddet davranışından genel olarak yakınlarına bahsetmektedirler. Çoğunlukla bu kişiler arkadaş, anne, kız kardeşler olmaktadır. Resmi kurumlara başvuran kadınlar ise %3 düzeyindedir.

Kayseri'de yapılan bir çalışmada ise kadınların %46'sı şiddet anında herhangi bir şey yapmamakta ve kendisine uygulanan şiddeti kabul etmektedirler. Bunun yanı sıra kadınların %16,5'i evi terk etmekte ve %8'si şiddete şiddet ile karşılık vermektedirler (Naçar ve diğerleri, 2009). Yazıcı ve Mamuk (2010) tarafından yapılan araştırmada ise kadınların %70,2'si şiddet anında hiçbir tepki vermemekte ve durumu kabullenmekte, %20'si evi belir bir süre terk etmekte, %17'si şiddete karşılık vermekte, %12'si ise akraba ve arkadaşlarından yardım istemektedirler.

Yoksul kadınların ise %84'ü şiddet karşısında herhangi bir yardım talep etmemekte, her üç kadından birisi şiddetin öğrenilmesinden çekindiği için şiddet karşısında tepkisiz kalmaktadırlar (Şenol ve Yıldız, 2011).

Tablo 24. Şiddet ile İlgili Kadınların Düşünceleri

Düşünceler	Sayı	%
Şiddet eşler arasındaki sevgi ve saygıyı yok eder	87	30,4
Şiddet karşısında kişiler yasal haklarını kullanmalıdır	65	22,7
Ne olursa olsun çocukların eğitiminde dayanın yeri yoktur	39	13,6
Ailenin mutlu olabilmesi için kadının kocasına saygısı önemlidir	25	8,7
Erkek sever de döver de	17	5,9
Ev içi sorumluluklarını yerine getirmeyen kadına şiddetli uyarı yapılabilir	15	5,2
Kızını dövmeyen dizini döver	11	3,8
Söz dinlemeyen çocuğa dayak atılmalıdır	11	3,8
Çocuğun olumlu yönde eğitimi açısından dayanın önemi vardır	10	3,5
Dayak cennetten çıkmadır	6	2,1
Toplam	286	100

Tablo 24’te kadınların şiddet ile ilgili yargılara ilişkin soruya verilen cevaplar bulunmaktadır. Kadınların şiddet ile ilgili “Aşağıdaki düşüncelerden hangisi ya da hangileri sizin için doğrudur?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde en yüksek puan alan yargılar;

- Şiddet eşler arasındaki sevgi ve saygıyı yok eder (% 30,4)
- Şiddet karşısında kişiler yasal haklarını kullanmalıdır (%22,7)
- Ne olursa olsun çocukların eğitiminde dayanın yeri yoktur (%13,6)

olarak ortaya çıkmıştır.

En düşük puana sahip yargılar ise;

- Kızını dövmeyen dizini döver (%3,8)
- Söz dinlemeyen çocuğa dayak atılmalıdır (%3,8)

- Çocuğun olumlu yönde eğitimi açısından dayanın önemi vardır (%3,5)
- Dayak cennetten çıkmadır (%2,1).

olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 25. Kadınların Evlenmeden Önce Ailelerinden Şiddet Görme Durumu

Evlenmeden Önce Şiddet Görme Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Evet	19	16,1
Hayır	99	83,9
Toplam	118	100,0

Tablo 25’de kadınların evlenmeden önce ailelerinden şiddet görüp görmediklerine ilişkin soruya verdikleri cevaplar yer almaktadır. Kadınların %83,9’luk çoğunluğu evlenmeden önce şiddet görmediklerini, %16,1’i ise evlenmeden önce şiddet gördüklerini belirtmiştir. Tabloya göre kadınların büyük bir çoğunluğu evlenmeden önce ailelerinden şiddet davranışı görmemiştir ve şiddet davranışını ilk kez evliliklerinde eşlerinden görmüşlerdir.

Tablo 25’de kadınların ilk kez evliliklerinde şiddet davranışı ile karşı karşıya kaldıkları ve bu nedenle şiddet davranışı durumunda önceki tablolarda yer alan, kadınların herhangi bir tepki vermemeleri ve yasal haklarını kullanmamaları bu durumu destekler niteliktedir. Bununla birlikte kadınların şiddet davranışının ne olduğu ve hangi yargıların şiddet içerdiğine ilişkin bilinçli olmalarına karşın, şiddet durumunda herhangi bir tepki vermemeleri şiddet davranışı ile ilk kez karşılaşmaları ve bu durumda ne yapacaklarını tam olarak bilmemelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 26. Kadınlara Babasının Annesine Şiddet Gösterme Durumu

	Sayı	%
Evet	35	29,7
Hayır	83	70,3
Toplam	118	100,0

Tablo 26’da kadınların ailelerinde, babalarının annelerine şiddet gösterip göstermediklerine ilişkin soruya verdikleri cevaplar yer almaktadır. Tabloya göre kadınların %70,3’lük çoğunluğu babasının annesine şiddet göstermediğini belirtirken, %29,7’si şiddet gösterdiğini ifade etmiştir.

Tablo 25’te kadınların ailelerinde şiddet görme oranı %16,1 olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan ailelerinde şiddet olan kadınların belirli bir kısmı anneleri ile birlikte babalarından şiddet görmüşlerdir.

Tablo 27. Eşin Ailesi İçerisinde Şiddet Durumu

	Sayı	%
Evet	18	15,3
Hayır	24	20,3
Fikrim yok	76	64,4
Toplam	118	100,0

Şiddet öğrenilen bir davranıştır ve kişinin içinde bulunduğu ortamda öğrenilmektedir. Bu açıdan kişinin içinde bulunduğu aile ortamının ve aile ortamını etkileyen kültürün önemi büyüktür (Bilgel ve Orhan, 2006).

Tablo 27’de kadınların eşlerinin aile içerisinde babalarının annelerine şiddet gösterip göstermediklerine ilişkin soruya verdikleri cevaplar yer almaktadır. “Eşinizin ailesi içerisinde herhangi bir şiddet davranışı olmuş mu?” sorusuna katılımcıların %15,3’ü evet, %20,3’ü hayır, %64,4’ü ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Tabloya göre kadınların 2/3 oranında evlenmeden önce eşlerinin aile

içerisinde şiddet olup olmadığı hakkında herhangi bir bilgilerinin olmadıkları anlaşılmaktadır.

Bu açıdan kadınların eşlerinin evlilik öncesi yaşamlarına ilişkin bilgilerinin olmaması, eşleri ile evlenmelerinin büyük bir çoğunluğunun görücü usulü ile gerçekleşmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Tablo 28. Eşin Ailesinin Eşe Şiddet Uygulama Durumu

	Sayı	%
Evet	16	13,6
Hayır	24	20,3
Fikrim yok	78	66,1
Toplam	118	100,0

Tablo 28’de kadınlara erkeğin ailesinde erkeğe uygulanan şiddet olup olmadığına ilişkin soruya verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Tabloya göre “*Eşinizin ailesi eşinize şiddet uygulamış mı?*” sorusuna kadınların %13,6’sı evet, %20,3’ü hayır, %66,1’i ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Kadınların büyük bir çoğunluğunun evlenmeden önce eşlerinin aile içerisinde şiddet görüp görmedikleri hakkında herhangi bir bilgilerinin olmadıkları anlaşılmaktadır.

Tabloda kadınların eşlerinin 1/5’nin evlenmeden önce ailelerinde şiddet davranışı görmedikleri açıktır. Ancak dikkat çeken husus kadınların 2/3’ünün eşlerinin evlenmeden önce ailelerinden şiddet görüp görmedikleri hususunda herhangi bir fikirlerinin olmamasıdır. Bu durumun temel sebebinin tablo 26’da olduğu gibi eşleri ile evlenmelerinin büyük bir çoğunluğunun görücü usulü ile gerçekleşmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Eskişehir’de şiddet gören kadınlarla yapılan araştırmada kadınların evlenmeden önce eşlerinin şiddet görme davranışına ilişkin bilgileri %17’dir. Kadınların %15’lik kısmı ise bu durumdan bilgileri bulunmamaktadır (Toka ve diğerleri, 2009).

Tablo 29. Evlendikten Sonra Eş Dışında Kadınlara Şiddet Uygulama Durumu

	Sayı	%
Evet	15	12,7
Hayır	103	87,3
Toplam	118	100,0

Tabloda 29’de kadınlara evlendikten sonra eşleri dışında birilerinin şiddet gösterip göstermedikleri sorusu sorulmuştur. Tabloya göre bu soruya kadınların %12,7’si evet, %87,3’ü hayır yanıtını vermiştir. Bu sonuçtan kadınların çekirdek aile içinde yaşamaları nedeniyle tamamına yakın bir kısmının eşleri tarafından şiddete maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.

PIAR araştırma şirketi tarafından 1988’de yapılan araştırmada kadınların %75’i eşleri tarafından şiddet görmektedirler. Sivas’ta yapılan çalışmada ise şiddete maruz kalan kadınların %73’ü eşlerinden şiddet görmektedirler (Kocacık, 2004).

Tablo 30. Evlendikten Sonra Eş Dışında Kadınlara Şiddet Uygulama Durumu

Eş dışında Şiddet Uygulayanlar	Sayı	%
Eşin Annesi	9	60
Eşin Babası	4	26,6
Eşin Kardeşleri	2	13,3
Toplam	15	100,0

Tablo 30’da evlilik yaşamında kadınlara eşleri dışında kimlerin şiddet uyguladığına ilişkin soruya verilen cevaplar bulunmaktadır. Aile içinde kadınlara eşleri dışında en fazla şiddeti %60 ile eşin annesi göstermektedir. Bununla birlikte kadına şiddet gösteren arasında az da olsa eşin babası ve eşin kardeşleri de bulunmaktadır.

Aile içerisinde kadınlara eşleri dışında eşinin diğer aile üyeleri olan annesi, babası ya da erkek kardeşleri şiddet uygulamaktadır. Bu şiddet ataerkil aile yapısının bir uzantısı olarak kadına şiddet uygulamanın normal bir durum gibi kabullenmesini

istemektedirler (Sallan-Gül, 2014). Kamer'in 2015 yılında yaptığı araştırma kapsamında kadınların önemli bir kısmının %94,2'si kendilerine uygulanan şiddeti aile içinde yaşamaktadırlar

Tablo 31. Kadınların Şiddeti Haklı Görme Durumları

	Sayı	%
Evet	16	13,5
Hayır	71	60,2
Fikrim yok	31	26,3
Toplam	118	100,0

Tablo 31'de "*Eşinizden şiddet gördüğünüz durumlarda eşinizin haklı olduğu yönler var mı?*" sorusuna kadınların %13,5'i evet, %60,2 si hayır, %26,3 ü ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Tabloya göre kadınların 2/3'lük bir kısmı kendilerine gösterilen şiddeti haklı görmemektedir. Ancak kadınların az bir kısmı şiddeti haklı görmekte iken her dört kadından birisinin ise eşleri tarafından kendilerine yöneltilen şiddet ile ilgili herhangi bir fikirlerinin olmaması dikkat çekicidir. Bu durum kadınların şiddet karşısında pasifliğini ve çaresizliğini anlatmaktadır.

Kadınların eşlerinin kendilerine şiddet uygulama durumlarında, önemli bir çoğunluk şiddeti haklı görmemektedir. Bununla birlikte her dört kadından biri şiddet durumunda tepki vermeyeceklerini, şiddet gördüklerinde ise polise yalnızca %5'inin gideceği belirtilmiştir. Kadınların %90'ı ise şiddeti meşru görmemektedirler (Altınay ve Arat, 2008).

Şiddet vakalarında erkekler ile şiddet davranışı arasındaki bağ çok sorgulanmadan doğal bir durummuş gibi bir bağıntı kurulmaktadır. Birçok toplumda şiddet davranışının erkeğin doğasında olduğu kabul edilerek şiddet normalleştirmeye çalışılmaktadır. Bu düşünce ataerkil toplum yapısının ve gelenekçi düşüncenin getirdiği bir olgu olup şiddetin toplumsal nedenleri arasında görülmektedir. Bununla birlikte kadınların ekonomik anlamda güçsüz olmaları nedeniyle erkeğe ekonomik olarak bağımlı oldukları düşünülmekte bu durum ise kadının erkeğe itaat etmesine, ev içi emeğinin karşılığını alamamasına, aile içinde hak sahibi

olamamasına ve bunların sonucunda şiddete kadar devam eden davranışların başlangıcı olabilmektedir (White, 1999, s. 100).

Tablo 32. Alkol-Madde Kullanımı ve Kumar Alışkanlığının Şiddet İle İlişkisi

	Sayı	%
Evet	86	72,8
Hayır	32	28,2
Toplam	118	100,0

Tablo 32’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadınların eşlerinin alkol-madde kullanımı ve kumar alışkanlığının şiddet gösterme durumuna etkisi %72,8’dir. Buna göre söz konusu durumlarının şiddete etki etme oranı 3/4 oranında olması dikkat çekicidir. Bu açıdan alkol, madde kullanımı ve kumar gibi kötü alışkanlıkların kadına yönelik eş şiddetinin önemli sebeplerinden birisi olduğu anlaşılmaktadır.

Alkol ve madde kullanımı şiddetin bireysel nedenleri arasında değerlendirilmektedir. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere özellikle madde kullanımı davranışı içerisinde olan erkeklerin şiddet gösterme oranı ciddi anlamda yüksektir. Bu durum bu kapsamda yapılacak çalışmalarda önem arz etmektedir. Bu nedenle eşlerin madde kullanımına yönelten nedenlerin irdelenmesi ve eşlerle bireysel görüşmeler yapılması gerekmektedir. Söz konusu görüşmelerde güçlendirme yaklaşımı içerisinde eşlerin güçlü yönlerine vurgu yapılmasının, eşlerin ve ailelerinin iyilik hallerinin geliştirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 33. Ekonomik Problemlerin Eşin Şiddet Davranışını Etkileme Durumu

	Sayı	%
Evet	61	51,7
Hayır	57	48,3
Toplam	118	100,0

Tablo 33’de’ “*Ekonomik problemler eşinizin şiddet davranışını etkiliyor mu?*” sorusuna kadınların %51,7’si evet, %48,3’ü ise hayır yanıtını verdikleri görülmektedir. Tabloya göre ekonomik problemlerin şiddeti etkileme durumları kadınlara göre birbirine yakın görülmektedir. Bu açıdan kadınların yarısı ekonomik durumların şiddeti etkilediğini düşünürken diğer yarısı ise bunun tersini düşünmektedir. Yoksul ailelerde kadınların şiddet görme durumunun %54,2 olduğu göz önünde bulundurulursa kadınların ekonomik sorunlar dışında da şiddet neden olan faktörlerin olsa olduğu anlaşılmaktadır

3.5. KADINA YÖNELİK EŞ ŞİDDETİ VE BUNA BAĞLI DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN Kİ-KARE TESTİ SONUÇLARI

Bu bölümde sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfından yardım alan kadınların şiddete maruz kalma durumları ve eşlerinin şiddet göstermesine ilişkin değişkenlere yönelik ki-kare analizleri yapılmıştır. Elde edilen veriler yüzdelerle çizelgeler aracılığıyla gösterilmiştir. Bu kapsamda ilişkisel analizler değerlendirilmiş ve buna ilişkin yargılar araştırmanın sonuç ve öneriler bölümünde değerlendirilmiştir.

Tablo 34. Kadınların Eğitim Düzeyi ile Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Arasındaki İlişki

<u>Eğitim Düzeyi</u>		<u>Şiddete maruz kalma</u>		<u>Toplam</u>
		<u>Evet</u>	<u>Havır</u>	
Okula gitmemiş	<i>Sayı</i>	7	0	7
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	100	0	100
	<i>Şiddete maruz kalma(%)</i>	10,9	0,0	5,9
İlköğretim	<i>Sayı</i>	33	22	55
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	60	40	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	51,6	40,7	46,6
Lise	<i>Sayı</i>	23	27	50
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	46	54	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	35,9	50,0	42,4
Ön lisans	<i>Sayı</i>	1	1	2
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	50	50	100
	<i>Şiddete maruz kalma(%)</i>	1,6	1,9	1,7
Lisans	<i>Sayı</i>	0	4	4
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	0	100	100
	<i>Şiddete maruz kalma(%)</i>	0	7,4	3,4
Toplam	<i>Sayı</i>	64	54	118
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	54,2	45,8	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	100	100	100

X (ki kare hesap değeri)²=10,131, P (olasılık değeri)=0,038

Tablo 34’de kadınların aile içinde şiddete maruz kalma durumu ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan ki kare testi sonucunda aile içi şiddete maruz kalma durumu ile kadının öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$). Tabloya göre araştırmaya katılan kadınlar arasında en fazla şiddet gören %51,6’lık oranla ilkokul mezunu kadınlardır. Bununla birlikte ilkokul mezunu kadınların arasında 2/3 oranında şiddet görme durumu bulunmaktadır. Bu kapsamda eğitim düzeyinin artması ile şiddete maruz kalma durumunun azaldığı, eğitim düzeyinin azalması ile kadınların şiddet davranışına

daha fazla maruz kaldıkları anlaşılmakla birlikte anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Altınay ve Arat (2008) tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeyinin artması ile şiddeti azalmaktadır. Buna göre okuma yazma bilmeyen kadınların şiddete uğrama oranı %43, yükseköğrenim mezunu kadınlar da ise bu oran %12'dir. Eğitim ve şiddet arasındaki önemli ilişki bulunmaktadır ve bu çerçevede eğitim görmemiş kadınların şiddete maruz kalma oranı %56 iken lise ve üzerinde eğitime sahip kadınların şiddete maruz kalma oranı %27'ye düşmektedir (Karınca, 2012, s. 29-30). Tüm eğitim seviyelerinde kadınlar şiddet görmektedir ancak, eğitim almamış kadınlar ile üniversite mezunu kadınlar arasında ciddi bir fark bulunmaktadır. En fazla şiddeti ilkokul mezunu kadınlar görmektedir (Ediz ve Altan, 2017).

Eğitim, kadınların ekonomik durumu ile yakından ilişkilidir. Kadınların nitelikli bir eğitim alması çalışma hayatı açısından ciddi bir önem taşımaktadır. Eğitim düzeyinin artması ile kadının istihdam oranları artmakta ve bu durumda kadınların yoksulluktan kurtulabilmesine fırsat sunmaktadır. Bununla birlikte istihdam edilen ve gelir elde eden kadınlar ailede ve toplumda söz sahibi olabilmekte, bu nedenle hem yoksulluktan hem de aile içinde kendisine yöneltilen şiddetten korunmaktadır.

Birçok toplumda kadınlar temel insani ihtiyaçlarını karşılamaktan mahrum kalmaktadırlar. Kadınlar erkeklere göre daha az gıda tüketmekte, daha az sağlık hizmetlerine ulaşmakta ve daha az eğitim fırsatlarına erişmektedir. Bununla birlikte kadınlar, kanunlar karşısında eşitlik durumunda dahi çoğu zaman erkeklere göre dezavantajlı durumda olabilmektedir. Bu durum kadınların yasal hak ve sorumluluklarından haberdar olmamalarından kaynaklanmaktadır. Bu açıdan daha az tüketen, daha az sağlık ve eğitim imkânlarına sahip olan kadınlar yoksulluk döngüsü ve yoksulluğun yarattığı şiddet döngüsü içerisine girmektedirler (Payne, 1991, s. 45-48).

Tablo 35. Eşin Eğitim Düzeyi ile Şiddet Uygulama Durumu Arasındaki İlişki

Eğitim Düzeyi		<u>Şiddet Uygulama Durumu</u>		<u>Toplam</u>
		Evet	Hayır	
İlköğretim	<i>Sayı</i>	42	17	59
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	71,2	28,8	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	65,6	31,5	50
Lise	<i>Sayı</i>	21	29	50
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	42	58	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	32,8	53,7	42,4
Ön lisans	<i>Sayı</i>	1	2	3
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	33,3	66,7	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	1,6	3,7	2,5
Lisans	<i>Sayı</i>	0	6	6
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	0	100	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	0	11,1	5,1
Toplam	<i>Sayı</i>	64	54	118
	<i>Öğrenim durumu (%)</i>	54,2	45,8	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	100	100	100

($X^2=14,290$; $p=0,003$)

Tablo 35’de kadınların aile içinde şiddete maruz kalma durumu ile eşin eğitim düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Aile içi şiddete maruz kalma durumu ile eşin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$). Tablo 35 ‘de görüldüğü gibi genel olarak eğitim düzeyi düşük olan erkeklerin şiddet uygulama düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ilkokul mezunu erkeklerin %65,6’sı, lise mezunu erkeklerin de %32,8’i eşlerine şiddet uygulamaktadır. Ayrıca ilkokul mezunu neredeyse her dört erkekten 3’ü eşlerine şiddet uygulamaktadır.

Kadınlarda olduğu gibi erkeklerde de eğitim ve şiddet arasında ters orantılı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim düzeyi düşük erkeklerin eşlerine şiddet

uygulama olasılığı yüksekken, eğitim düzeyi yüksek erkeklerin şiddet davranışı azalmaktadır.

Tablo 36. Aylık Gelir Düzeyi ile Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Arasındaki İlişki

<u>Gelir Düzeyi</u>		<u>Şiddete Maruz Kalma</u>		<u>Toplam</u>
		<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>	
< 900 TL	<i>Sayı</i>	44	34	78
	<i>Gelir (%)</i>	56,4	43,6	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	68,8	63,0	66,1
901-1500 TL	<i>Sayı</i>	19	11	30
	<i>Gelir (%)</i>	63,3	36,7	100
	<i>Şiddete maruz kalma(%)</i>	29,7	20,4	25,4
1501 TL ve +	<i>Sayı</i>	1	9	10
	<i>Gelir (%)</i>	10	90	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	1,6	16,7	8,5
Toplam	<i>Sayı</i>	64	54	118
	<i>Gelir (%)</i>	54,2	45,8	100
	<i>Şiddete maruz kalma(%)</i>	100	100	100

($X^2=8,624$; $p=0,013$)

Tablo 36’da kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumları ile ailenin geliri arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre aile içi şiddete maruz kalma durumu ile aylık gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$). Tabloya göre genel olarak gelir düzeyi düşük olan ailelerde kadınların şiddete maruz kalma oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu kapsamda 900-TL altında geliri olan ailelerde kadınların şiddete maruz kalma oranı %68,8, 900-1500-TL geliri olan hanelerde ise %29,7 olarak gerçekleşmiştir.

Ailenin geliri şiddet görme durumu ile yakından ilişkilidir. Altınay ve Arat tarafından gerçekleştirilen çalışmada gelirlerinin 250-TL altında olan kadınlar %43 oranında şiddete maruz kalırken, geliri 2500-TL olan hanelerde kadınların oranı %23’ e düşmektedir. Buna göre gelirin az olduğu yoksul ailelerde kadınların şiddet görme oranı yüksektir (Altınay ve Arat, 2008).

2009 yılında yapılan çalışmada düşük gelire ve sosyal düzeye sahip kadınların şiddet görme oranları iki kat fazlalaşmakta, eğitim düzeyi düşük olan kadınların ise yaklaşık üç kat daha fazla şiddete maruz kalma riskleri içerisindeyler (Naçar ve diğerleri, 2009). Yoksul hanelerde ise kadınların %50'si şiddet davranışına maruz kaldıklarını belirtirken, daha yüksek düzeyde gelire sahip ailelerdeki kadınların ise %29'u şiddet davranışı görmektedirler (Karıncı, 2012, s. 29-30).

Ediz ve Altan tarafından 2017 yılında yapılmış olan şiddet gören kadınlarla yapılan araştırmada, araştırmaya katılan kadınların %82'lik kısmının alt gelir düzeyinde olduğu ve gelirin azalması ile kadınların daha fazla şiddet mağduru olduğu sonucuna varılmıştır.

Kadınlar ve eşleri arasında kadınları güçlendirici yönde eğitim, istihdam ve ekonomik destek gibi konularında erkekler lehine bir durum varsa bu kadınları güçsüzleştiren, yoksullaştıran ve hatta şiddet görmesine neden olabilecek bir durumdur (Altınay ve Arat, 2008). Kadının ya da ailenin gelir düzeyinin düşük olması şiddet riskini artıran bir faktördür. Bu durum, kadının kendisinden daha güçlü olmasını kabullenemeyen ve istemeyen erkeğin kadın üzerindeki etkisini şiddet ile göstermeye çalışmasını anlatmaktadır. Bu anlamda şiddet düşük eğitim ve gelir seviyesindeki ailelerde yüksek oranda meydana gelmektedir. Yüksek eğitilmiş ve gelirli kadınların sosyal açıdan belirli bir statüde olması, kanuni ve psikolojik açıdan mekanizmalara ulaşma imkânı daha fazla olması nedeniyle şiddet durumuyla yoksul kadınlara nazaran daha kolay çıkabilmektedir (Mor Çatı Kadın Sığınma Evi, 1998).

Tablo 37. Kadınların Yaşı ve Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Arasındaki İlişki

<u>Yaş</u>		<u>Şiddete Maruz Kalma</u>		<u>Toplam</u>
		<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>	
18-25	<i>Sayı</i>	4	3	7
	<i>Yaş (%)</i>	57,1	42,9	100
	<i>Şiddete maruz kalma(%)</i>	6,3	5,6	5,9
26-35	<i>Sayı</i>	25	21	46
	<i>Yaş (%)</i>	54,3	45,7	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	39,1	38,9	39
36-45	<i>Sayı</i>	14	16	30
	<i>Yaş (%)</i>	46,7	53,3	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	21,9	29,6	25,4
46-55	<i>Sayı</i>	13	10	23
	<i>Yaş (%)</i>	56,5	43,5	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	20,3	18,5	19,5
56 ve +	<i>Sayı</i>	8	4	12
	<i>Yaş (%)</i>	66,7	33,3	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	12,5	7,4	10,2
Toplam	<i>Sayı</i>	64	54	118
	<i>Yaş (%)</i>	54,2	45,8	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	100	100	100

($X^2=2,790$; $p=0,594$).

Tablo 37’de kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumu ile yaşı arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre aile içi şiddete maruz kalma ve kadının yaşı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır ($p> 0,05$). Yani kadının şiddete maruz kalma durumu yaşına göre farklılık göstermemektedir. Tabloya göre 18-25 yaş arasındaki kadınların %6,3’ü, 26-35 yaş grubundaki kadınların %39,1’i, 36-45 yaş grubundaki kadınların %21,9’u, 46-55 yaş grubundaki kadınların %20,3’ü, 56 yaş ve üstü kadınların ise %12,5 ‘i şiddete maruz kalmaktadır.

Bununla birlikte tabloda dikkat çeken husus ise yaş gruplarında en fazla şiddete maruz kalan grubun 26-35 yaş grubundaki kadınların olmasıdır. 36-45 ve 46-55 yaş grubundaki her beş kadından birisi de aile içinde şiddete maruz kalmaktadır. Bu üç yaş grubu değerlendirildiğinde, söz konusu yaş gruplarındaki kadınların 4/5 oranında şiddete maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan yaş ve şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişkisi olmasa bile söz konusu yaş gruplarındaki kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Tokdemir, Deveci ve Açık tarafından yapılan çalışmada şiddet gören kadınların %66'sı 25-45 yaş aralığındadır (Tokdemir, Deveci ve Açık, 2003).

Tablo 38. Evlilik Biçimi ile Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Arasında İlişki

<u>Evlilik Biçimi</u>		<u>Şiddete Maruz Kalma</u>		<u>Toplam</u>
		<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>	
Tanışarak	<i>Sayı</i>	16	23	39
	<i>Evlenme şekli (%)</i>	41,1	58,9	100,0
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	25	42,6	33,0
Görücü usulü	<i>Sayı</i>	42	29	71
	<i>Evlenme şekli (%)</i>	59,2	40,8	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	65,6	53,7	60,2
Akraba	<i>Sayı</i>	6	2	8
	<i>Evlenme şekli (%)</i>	75	25	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	9,4	3,7	6,8
Toplam	<i>Sayı</i>	64	54	118
	<i>Evlenme şekli (%)</i>	54,2	45,8	100
	<i>Şiddete maruz kalma (%)</i>	100	100	100

($X^2=6,757$; $p=0,034$)

Tablo 38'de aile içi şiddete maruz kalma ve evlilik biçimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Ki kare testi sonucunda aile içi şiddete maruz kalma durumu ile evlenme şekli arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$).

Tabloya göre tanışarak evlenenlerin %25'i, görücü usulü ile evlenenlerin %65,6'sı, akraba evliliği yapanların ise şiddete maruz kalma oranı %9,4'tür. Tablodaki sonuçlardan dikkat çeken husus görücü usulü evlilik yapan kadınların şiddete maruz kalma oranlarının yüksek oluşudur. Bu anlamda görücü usulü ile yapılan evliliklerde kadına yönelik şiddetin ciddi bir biçimde varlığının olduğudur. Bununla birlikte araştırmaya katılan kadınlardan akraba evliliği az olsa dahi, bu evlenme şekli ile evliliklerini kuran kadınların yaklaşık 3/4 oranında aile içinde şiddete maruz kalması dikkat çekici bir durumdur.

2008 yılında yapılan çalışmada görücü usulü ile evlenenlerin şiddet görme oranı %37 iken, tanışıp anlaşılarak evlenenlerde bu oran %28'e inmektedir (Altınay ve Arat, 2008). Eskişehir'de eşleri tarafından şiddet görmüş kadınlarla yapılan çalışmada ise kadınların %39'u görücü usulü ile evlenmiş, %44'ü ise kendi isteği ile evlenmişleridir (Toka ve diğerleri, 2009).

Tablo 39. Kadının Çalışma Durumu ve Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişki

<i>Çalışma Durumu</i>		Şiddete Maruz Kalma		<u>Toplam</u>
		Evet	Hayır	
Evet	Sayı	13	24	37
	Çalışma durumu (%)	35,1	64,9	100,0
	Şiddete maruz kalma(%)	20,3	44,4	31,3
Hayır	Sayı	51	30	81
	Çalışma durumu (%)	63	37	100
	Şiddete maruz kalma(%)	79,7	55,6	68,7
Toplam	Sayı	64	54	118
	Çalışma durumu (%)	54,2	45,8	100
	Şiddete maruz kalma(%)	100	100	100

($X^2=6,726$; $p=0,016$)

Tablo 39'da kadınların çalışma durumu ile şiddete maruz kalma durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre aile içi şiddete maruz kalma durumu ile

kadının çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$).

Tabloya göre çalışan kadınların şiddete maruz kalma oranı %20,3 iken, çalışmayan kadınlarda bu oran %79,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede çalışmayan kadınların şiddete maruz kalma riskinin çalışan kadınlara göre yaklaşık dört kat daha fazla olduğu görülmektedir. Bu açıdan istihdam edilmenin kadınlar açısından önemi ortaya çıkmaktadır.

Kadınların işgücü piyasasında var olması, kadının toplumsal statüsü ile birlikte gelirinin olması demektir. Ayrıca kadınlar gelir ile yoksulluktan kurtulmakta, kendisinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânına sahip olabilmektedir. Bu nedenle kadınların yoksulluktan kurtulması ve yoksulluğun etkileri sonucunda şiddetin azaltılması önemlidir. Belirli bir gelire sahip olmayan kadınlar ise yoksulluk sorunu ile karşılaşmaktadırlar. Kadın yoksulluğunun oluşmasında ise eğitim seviyesinin yetersizliği önemli bir sebep olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim fırsatlarından eşit derecede faydalanamayan kadınlar, işgücüne piyasasında nitelikli bir şekilde dâhil olamamaktadır (Bora, 2008).

Tablo 40. Şiddet Uygulama Durumu ve Eşin Çalışma Durumu Arasındaki İlişki

<u>Çalışma Durumu</u>		<u>Şiddete Uygulama Durumu</u>		<u>Toplam</u>
		<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>	
Çalışıyor	<i>Sayı</i>	32	45	77
	<i>Çalışma durumu (%)</i>	41,6	58,4	100
	<i>Şiddet Uygulama Durumu (%)</i>	50	83,3	65,3
Çalışmıyor	<i>Sayı</i>	22	2	24
	<i>Çalışma durumu (%)</i>	91,7	8,3	100
	<i>Şiddet Uygulama Durumu (%)</i>	34,4	3,7	20,3
Emekli	<i>Sayı</i>	10	7	17
	<i>Çalışma durumu (%)</i>	58,8	41,2	100
	<i>Şiddet Uygulama Durumu (%)</i>	15,6	13	14,4
Toplam	<i>Sayı</i>	64	54	118
	<i>Çalışma durumu (%)</i>	54,2	45,8	100,0
	<i>Şiddet Uygulama Durumu (%)</i>	100	100	100

($X^2=3,547$; $p=0,170$)

Tablo 40’da eşin çalışma durumu ve şiddet uygulama arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre ki kare analizi sonucunda aile içi şiddete maruz kalma durumu ile eşin çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır ($p > 0,05$). Tablo 37’ye göre çalışan eşlerin şiddet uygulama oranı %50, çalışmayan erkeklerin ise %34,4, emekli eşlerin ise şiddet uygulama oranı %15,6 olarak gerçekleşmiştir. Çalışmayan erkeklerin çalışanlara oranla şiddet gösterme oranlarının düşük olma sebebinin erkeklerin %65,3’lük kısmının bir çalışma faaliyetinde olmasından kaynaklanmaktadır. Burada dikkat çeken husus ise çalışmayan erkeklerin kendi içinde eşlerine şiddet uygulama oranının %91,7 olarak gerçekleşmesidir. Bu açıdan çalışmayan erkeklerin tamamına yakını eşlerine şiddet uygulamaktadır. Emekli eşlerin de yaklaşık 2/3’lük bir kısmı eşlerine şiddet uygularken, çalışan eşlerin neredeyse yarısı eşlerine şiddet uygulamaktadır.

Bu kapsamda eşin çalışma durumu ve eşine şiddet uygulama durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur ancak işsizlik durumu ve belirli ihtiyaçları karşılayamama erkekte belirli bir saldırganlığa neden olduğu ve bunu eşine şiddet olarak yönelttiği tablodan anlaşılmaktadır. Herhangi bir geliri olmayan ya da çalışmayan erkekler, daha fazla şiddet davranışı uygulamaktadırlar. Bunun yanı sıra ailesinde şiddet davranışı gören ya da tanık olan erkekler, alkol kullananlar, madde bağımlılığı olanlar aile içinde kadına daha fazla şiddet davranışı göstermektedirler (Naçar ve diğerleri, 2009).

Erkeğin aileye yeterli bir ekonomik gelir getirememesi ya da işsiz olması, geleneksel roller çerçevesinde kendisinden beklenen sorumlulukları yerine getirememesi erkeğin aile içerisinde otoritesinin kaybolmasına neden olmaktadır. Bu nedenle erkek aile içerisinde yeniden otoritesini sağlamak için şiddet uygulamaktadır. Yoksulluğun ve işsizliğin yarattığı bu sorunlara aile içinde kadına yönelik şiddet durumunun önemli faktörleridir (Sallan-Gül, 2005).

İşsizlik durumu gibi yoksullukla ile şiddet davranışı arasında güçlü bir ilişki vardır. Özellikle erkeğin yeterli gelire sahip olamaması sonucunda aile içerisinde kendisinden beklenen sorumlulukları yerine getirememesi saldırganlık başta olmak üzere şiddete zemin hazırlayan davranışları beraberinde getirmektedir. Erkeklerin gelir durumunun düşüklüğü ya da işsizlik durumu aile içinde kadına yönelik şiddet

durumunu artırmaktadır. Uzun süreli işsiz kalma ve bu işsizliğin yarattığı ruhsal sorunlar erkekte öfke, saldırganlık gibi davranışlara neden olmaktadır (Arıkan, 2016, 14-15).

Tablo 41. Şiddet Uygulama Durumu ve Alkol-Madde Kullanımı Arasındaki İlişki

<u>Eşin Alkol Madde Kullanma Durumu</u>		<u>Şiddet Uygulama Durumu</u>		<u>Toplam</u>
		<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>	
Evet	<i>Sayı</i>	20	1	21
	<i>Alkol-Madde bağımlılığı (%)</i>	95,2	4,8	100,0
	<i>Şiddet uygulama durumu (%)</i>	31,3	1,9	17,8
Hayır	<i>Sayı</i>	19	27	46
	<i>Alkol-Madde bağımlılığı (%)</i>	41,3	58,7	100
	<i>Şiddet uygulama durumu (%)</i>	29,7	50	39,0
Bazen	<i>Sayı</i>	25	26	51
	<i>Alkol-Madde bağımlılığı (%)</i>	49	51	100
	<i>Şiddet uygulama durumu (%)</i>	39	48,1	43,2
Toplam	<i>Sayı</i>	64	54	118
	<i>Alkol-Madde bağımlılığı (%)</i>	54,2	45,8	100
	<i>Şiddet uygulama durumu (%)</i>	100	100	100

($X^2=10,252$; $p=0,006$)

Tablo 41’de eşin alkol-madde kullanımı ve şiddet uygulama durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Aile içi şiddet uygulama durumu ile eşin alkol madde kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$). Tablo 38’e göre alkol-madde kullanımı olan eşlerin şiddet uygulama oranı %31,3, alkol-madde kullanmayan eşlerin oranı %29,7, bazen madde kullanımı olan eşlerin %39 olarak görülmektedir. Bu açıdan bir şekilde alkol-madde kullanan erkeklerin eşlerine şiddet uygulama oranı %70,3’dür. Bunun yanı sıra alkol-madde kullanımı olan eşlerin şiddet uygulama oranı çok yüksek gerçekleşmiştir. Bu çerçevede alkol-madde kullanan eşlerin neredeyse tamamı (%95,2) şiddet uygulamaktadır.

Kayseri’de gerçekleştirilen çalışmada katılan kadınların eşlerinin %63’ ü alkol kullanıcısı, %11,4 ise kumar oynama alışkanlığına sahiptir. Kadınların önemli bir bölümü (%77,8)’i eşlerinin alkol kullandıklarında daha fazla şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir (Toka ve diğerleri, 2009). Alkol ya da madde bağımlılığı ve aile

içinde kadına uygulanan şiddet arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bu bağımlığa sahip olan eşlerin şiddete daha kolay başvurmakta ve davranışlarını kontrol etme sorunları yaşamaktadırlar (Arıkan, 2016, 14).

Alkol ve madde bağımlılığı kişinin düşünme ve sorgulama gücünü azaltması ve öfkeye neden olması durumuyla şiddeti riskini artırmaktadır. Bununla birlikte eşin kendi ailesinde çocukluk döneminde şiddet görmesi de aile içinde kadın yönelik şiddet riskini artırmaktadır (Karıncı, 2012).

Madde kullanımı birey ile birlikte ailesini de olumsuz anlamda etkilemektedir ve hem ailede hem de toplumda ciddi sorunlara neden olmaktadır (Erci, 1997, s. 93). Bununla birlikte şiddet davranışının temel sebeplerinden birisi madde kullanımıdır. Bu açıdan alkol ve madde kullanım ve şiddet davranışı birbirini takip etmekte ve tetiklemektedir (White ve Gorman, 2000).

Tablo 42. Erkeğin Evlenmeden Önce Şiddete Maruz Kalma Durumu ve Evliliğinde Şiddet Uygulama Durumu Arasındaki İlişki

<u>Eşin Kendi Ailesinde Şiddet Görme Durumu</u>		<u>Şiddet Uygulama Durumu</u>		<u>Toplam</u>
		<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>	
Evet	<i>Sayı</i>	13	3	16
	<i>Eşin şiddete maruz kalma durumu (%)</i>	81,3	18,7	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	20,3	5,6	13,6
Hayır	<i>Sayı</i>	6	18	24
	<i>Eşin şiddete maruz kalma durumu (%)</i>	25	75	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	9,4	33,3	20,3
Fikrim yok	<i>Sayı</i>	45	33	78
	<i>Eşin şiddete Maruz Kalma Durumu (%)</i>	57,7	42,3	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	70,3	61,1	66,1
Toplam	<i>Sayı</i>	64	54	118
	<i>Eşin şiddete Maruz Kalma Durumu (%)</i>	54,2	45,8	100
	<i>Şiddet uygulama durumu(%)</i>	100	100	100

($X^2=12,363$; $p=0,002$)

Tablo 42’de eşin evlenmeden önce kendi ailesinde şiddete maruz kalma durumu ile evliliğinde eşine şiddet uygulama durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$). Tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadınların %66,1’i eşlerinin ailesinden şiddet davranışı görüp görmediği hakkında bir bilgisi bulunmaktadır. Bu açıdan söz konusu veri kalan kişi sayısı üzerinden değerlendirildiğinde, ailesinde şiddet gören erkeğin şiddet uygulama oranı %20,3, şiddet görmeyen erkeğin oranı ise %9,4 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte daha önce ailesinde şiddet gören erkeklerin büyük bir çoğunluğu (%81,3) evliliklerinde şiddet uygulamaktadırlar.

Şiddet toplumsallaşma içinde toplumda ve ailede öğrenilebilen bir davranıştır. Aile içerisinde şiddet görmüş bir erkeğin bunu kendi evliliğinde bir otorite ve denetim aracı olarak eşine ve çocuğa yöneltme ihtimali yüksektir. Bununla birlikte kendisine şiddet uygulanmasa dahi erkeğin ailesinde yaşanan şiddet durumunu gözlem yoluyla kendi evliliğine aktarabilmektedir. Bu nedenle ailesinde şiddet davranışı olan bir erkeğin, eşine ve çocuklarına bu şiddeti aktarma ihtimali her zaman yüksek olmaktadır (Kocacık, 2001, s.1-7)

Çocukluk döneminde aile üyelerinden şiddet gören ya da şiddete tanık olan erkekler kendi aile yaşamında şiddet uygulayıcısı olmaktadır, bu açıdan şiddetin öğrenilen bir davranış olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra düşük, gelir işsizlik, alkol ya da madde bağımlılığı da eşin şiddet riskini artıran faktörlerdir (Arıkan, 2016, 12-13). Şiddet gören kadınların eşlerinin kendi babalarından (%57) ve annelerinden (27) şiddet görenlerin şiddet gördüklerinde daha fazla şiddet davranışına başvurumaktadırlar (Toka ve diğerleri, 2009).

BÖLÜM 4: SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetin nedenlerini oluşturan faktörleri ortaya çıkarmaya yönelik bulgular saptanmaya çalışılmıştır. Bu bölümde kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılacak araştırmalara örnek olması ve kaynak teşkil etmesi amacıyla elde edilen sonuçlara ve kadına yönelik şiddet alanında gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları çerçevesinde önerilere ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

Etimesgut SYDV'den son üç yıl içerisinde yardım alan evli kadınlarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen sonuçlar 3 başlık altında değerlendirilmiştir. Bunlar;

- Araştırmaya katılan kadınların ve ailelerinin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar
- Araştırmaya katılan kadınların eşlerine ait özellikleri ve şiddet davranışı arasındaki ilişkiye ait sonuçlar
- Yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetini oluşturan nedenleri etkileyen faktörlere ilişkin sonuçlar

4.1. SONUÇ

Sonuç bölümü temelde 3 bölüm olarak kurgulanmıştır. Bu bölümlerde şiddete maruz kalan kadınların demografik özellikleri ve ailelerine ilişkin bilgiler, eşe ilişkin detaylı bilgiler, yoksulluk ve şiddet arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar yer almaktadır.

4.1.1. Kadınların ve Ailelerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan kadınların genellikle yaş aralıkları 26-55 yaş arasındadır. Bu nedenle özellikle bu yaş grubundaki kadınların yoksulluktan etkilendikleri sonucuna ulaşılabilir. Araştırma kapsamında son üç yıldır aktif sosyal yardım alan kadınların hedef kitle içerisinde olduğu düşünülürse, özellikle bu yaş grubundaki kadınların yoksulluktan etkilendikleri sonucuna ulaşılabilir. Araştırmaya katılan kadınların genel olarak eğitim düzeyleri düşüktür. Çoğunlukla ilkokul mezunu kadınların sosyal yardım aldığı göze çarpsa da lise mezunu kadınların da sosyal yardımlara başvurdukları ve bu yardımları aktif olarak aldıkları anlaşılmaktadır. Bu açıdan kadınların büyük çoğunluğunun istihdamdan yoksun oldukları bu nedenle sosyal yardımların hedef kitlesinin çoğunluğunu da kadınların oluşturduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların eğitimden yoksun olmaları, istihdama katılamamaları nedeniyle sosyal yardıma muhtaç durumda oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca çalışan kadınların ise %71,1'nin sosyal güvenceden yoksun olması, kadınların güvencesiz işlerde ve kayıt dışı sektörlerde çalıştığını göstermektedir.

Kadınların yaşadıkları evlerde genellikle eş/çocukları ile kaldıkları, çekirdek bir aile içerisinde ortalama birey sayısının 4 olduğu sonucuna varılmıştır. Kadınların yaşadıkları ailelerde gelir düzeyinin çoğunlukla 900-TL'nin altında olduğu görülmektedir. Ailelerde ciddi anlamda ekonomik sorunların ve işsizliğin olduğu anlaşılmaktadır. Gelirin haneye yetmediği bu nedenle ailenin bazı temel ihtiyaçlarının ve çocukların eğitim masraflarının sosyal yardımlar aracılığıyla karşılandığı sonucuna varılmıştır.

Bunun yanında ailelerin birçoğunun kiralık evlerde oturması ve gelirlerinin büyük bir kısmını bu gidere harcaması, aileleri ciddi bir ekonomik kayba uğratmaktadır. Ailenin gelirinin büyük kısmının eşte olması aile içinde kadının söz sahibi olmasını ve kadının bazı durumlarda ekonomik olarak kısıtlanmasına neden olmaktadır. Bu durum kadını eşine daha da bağımlı hale getirmektedir. Ayrıca ailenin ekonomik sıkıntılar içerisinde olmasıyla birlikte sosyal yardımlardan faydalanması ve sosyal yardımlara başvuru ve yardımların alınması sürecinde çoğunlukla kadınların yer

alması, erkeğe atfedilen toplumsal rol olan erkeklik rolü nedeniyle olduğu anlaşılmaktadır.

Kadınların çalışma hayatı içerisinde yer alamaması ve çalışsalar dahi sosyal güvenceden yoksun olmaları kadınların düşük statüsü, geçici ve ucuz işgücü olarak adlandırılan işlerde çalıştıklarını göstermektedir. Bu açıdan kadınların toplumda cinsiyet ayrımcılığına uğradıkları anlaşılmaktadır. Bunun nedenleri arasında geleneksel yapılar, kültürel öğeler ve erkek egemen toplum yapısının olduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle kadınların çalışma hayatı içerisinde olması, düzenli, güvenceli işlerde istihdam edilmeleri önem kazanmaktadır. Kadınlarla yapılacak çalışmalarda kadınların güçlü yönlerinin ortaya çıkarılması ve bu güçlü yönlerin vurgulanarak, kadının çevresindeki ilgili sistemlerle etkileşime geçilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

4.1.2. Eşe Ait Özellikler ve Şiddet Davranışı Arasındaki İlişkiye Ait Sonuçlar

Erkeklerin yaş dağılımı, araştırmaya katılan kadınların yaşları ile benzerlik göstermektedir. Kadınların eşlerinin %81,4'nün yaşı 26-55 yaş arasındadır. Erkeklerin büyük bir çoğunluğunun çalıştığı ancak ailenin ekonomik problemler yaşadığı ve düşük bir gelir düzeyine sahip olduğu göz önünde bulundurulursa, bu durum erkeklerin genellikle düşük gelir getiren işlerde çalıştıklarını göstermektedir. Erkeklerin %42,4'ünün lise mezunu olması dikkat çekici bir başka araştırma sonucudur. Bunun yanında diğer büyük bir grubun ise kadınlarla benzer şekilde ilköğretim mezunu olması da bir diğer bulgudur.

Evliliğin nasıl kurulduğuna bakıldığında ise görücü usulü evlenmenin yoksul ailelerde yaygın olduğu gözükmektedir. Düşük eğitim düzeyi ve geleneksel aile baskısının meydana getirdiği ortamdan dolayı, evliliklerin çoğunun görücü usulü olmasında etkili olduğu anlaşılmaktadır. Eşlerin yarıya yakın bir kısmının alkol ya da madde bağımlılığının olmadığı ancak önemli bir kısmının bazen alkol/madde kullandığı sonucundan, bu kişilerin ilerleyen dönemde alkol ya da madde bağımlılığı içerisinde olabileceği bu nedenle potansiyel bağımlı olma ihtimalleri olduğunu düşündürmektedir. Görücü usulü ile kurulan evliklere rağmen kadınların

evliliklerinin birçoğu akraba evliliği değildir. Ancak evliliklerinin çoğunda aile etkisi altında görücü usulü şeklinde olması evliliklerin genelde yakın çevre içerisinde gerçekleştiğini düşündürmektedir.

Eşlerinin şiddet davranışı içerisinde olmasında etkili olan ekonomik sorunlar, madde bağımlılığı, düşük eğitim düzeyi, çalışma hayatındaki sorunlar şiddetin sosyal ve bireysel nedenleri kapsamında olduğu değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra erkeğe atfedilen roller kapsamında aile içinde erkeğin otorite ve güç sembolü olması ve bu durumu kadına yönelik şiddet olarak göstermesi yoksul hanelerde yaşanan temel problemlerdir. Bununla birlikte geleneksel roller kapsamında erkeğin şiddeti haklı görmesi, kendini aile içinde ekonomik güç olarak tanımlaması da kadına yöneltilen şiddette etkili olmaktadır.

4.1.3.Yoksul Ailelerde Kadına Yönelik Eş Şiddetini Oluşturan Faktörlere İlişkin Sonuçlar

Şiddete ilişkin faktörlere ve bunun nedenlerine ilişkin sonuçlara bakıldığında, kadınların %93,2'lik kısmı aile içi sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlarda en önemli faktörün eşin sorumsuzluğu olduğu göze çarpmaktadır. Bunun ise ekonomik problemlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bununla birlikte akrabaların ev ile ilgili durumlara karışması aile içinde sorunlara neden olmaktadır. Aile içerisinde yaşanan sorunlara ilişkin faktörler ise eşler arasında sevgi ve saygının olmaması, çocuğun eğitimi ile ilgili konular olarak göze çarpmaktadır. Bu durum ise aile içerisinde potansiyel şiddet davranışını etkilemektedir.

Kadınların aile içerisinde şiddet görme oranına bakıldığında ise %54,2'lik yüksek bir oran ortaya çıkmaktadır. 2014 yılında KSGM tarafından yapılan *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasında* kadına yönelik fiziksel şiddetin %36, cinsel şiddetin %12, ekonomik şiddetin %24 ve duygusal şiddetin ise %44 olduğu göz önünde bulundurulursa, bu oranın Türkiye ortalamasının da üzerinde olduğu görülmektedir.

Kadınların şiddet görme oranının yüksek olmasının nedenleri incelendiğinde, bunun en önemli nedeninin, aile içerisinde var olan ekonomik problemler olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Kadınların eşlerinin düşük gelir getiren işlerde

alışmaları, kadınların eğitimden ve istihdamdan yoksun olmaları kadınları yoksullukla mücadele etme noktasına getirmiştir. Sosyal yardımlara başvuru ve bu yardımları takip etme aşamasında çoğunlukla kadınların yer alması kadınların aile içerisindeki ekonomik problemlere karşı bir arayış içerisinde olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte eşin aşır ve gereksiz kıskançlıkları da aile içinde kadına yönelik şiddet davranışının var olmasında önemli bir neden olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte kadına karşı şiddetin oluşmasındaki diğer önemli nedenler şu şekilde sıralanabilir;

- Eşin ailevi problemleri
- Evin temizliği ile ilgili konular
- ocuklarının bakımı ile ilgili konular
- Eşin iş ile ilgili sorunları
- Eşin kötü alışkanlıkları
- Çocukların eğitimi ile ilgili konulardır.

Kadınların %60,2'lik kısmı kendilerine gösterilen şiddeti haklı bulmazken, şiddet gören kadınların %13,5'lik kısmı kendilerine gösterilen şiddeti haklı bulmaktadır. Bunun yanı sıra kadınların eşleri tarafından kendilerine uygulanan şiddet ile ilgili %26,3'lk kısmının fikrinin kadınların şiddet karşısında pasifliğini ve çaresizliğini ortaya koymaktadır. Kadınlar genellikle fiziksel olarak kendilerine yöneltilen davranış biçimlerini şiddet olarak tanımlamaktadır. Bunun yanında aşağılama, kötü söz söyleme, dalga geçme, çalışmaya engel olma gibi durumları da şiddet olarak tanımlayan kadınların aile içi şiddeti tüm durumlar açısından doğru olarak tanımladıkları görülmektedir.

Aile içinde yaşanan şiddetten en çok etkilenmesi beklenen grup olan çocukların ise yaşanan şiddetten etkilenme oranı %46,6'dır. Çocukların şiddetten etkilenmeleri şiddetin öğrenilebilen ve nesilden nesile aktarılabilen bir davranış biçimi olması nedeniyle bu çocuklarında aile yaşamında potansiyel şiddet uygulayan ya da şiddete maruz kalan grupta yer alma tehlikesi bulunmaktadır. Ayrıca bu çocukların şiddete tanık olmaları ruhsal ve bedensel gelişimine olumsuz etki edeceği, çocukların problem

çözme becerileri ve iletişim kurma hususunda problemler yaşayacakları düşünülmektedir.

Kadınların şiddete maruz kaldıkları anda en fazla gösterdikleri tepki küsmek, ağlamak ve belirli bir süre konuşmamaktır. Bu durumda kadınlar şiddet anında tepkisiz kalmaktadırlar. Bunun nedeninin kadınların şiddetin gizli kalması gerektiğine inanmaları, şiddetle ilgili yasalardan ya da haklardan haberdar olmamaları, anne babaları dışındaki sosyal destek sistemlerinin zayıf olması, ekonomik özgürlüklerinin bulunmamaları ve şiddetin utanç duyulan bir davranış olduklarına inanmaları olduğu düşünülmektedir. Kadınlar şiddet karşısında eylemlerini genellikle şiddet dayanılmaz boyutlara ulaştığında ya da yaşamlarını tehdit eder dereceye geldiğinde gerçekleştirmektedir. Bu durum ilk olarak genellikle yakın çevredekilerden destek alma ve polise gitme gibi eylem biçimleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Kadınlar şiddet ile ilgili düşüncelerde ise şiddetin sevgi ve saygıyı yok ettiğine inanmaktadırlar. Bununla birlikte şiddet karşısında yasal hakların kullanılması gerektiğine inanmakla, bu konuda kendilerinin şiddet karşısında bir şey yapmamaları da bir çelişki oluşturmaktadır. Ancak bunun yanında;

- Ailenin mutlu olabilmesi için kadının kocasına saygısı önemlidir.
- Erkek sever de döver de.
- Ev içi sorumluluklarını yerine getirmeyen kadına şiddetli uyarı yapılabilir.
- Kızını dövmeyen dizini döver.
- Söz dinlemeyen çocuğa dayak atılmalıdır.
- Çocuğun olumlu yönde eğitimi açısından dayanın önemi vardır.

Yargılarına katılmaları bazı kadınların kendilerine ve çocuklarına uygulanan şiddeti kabul ettiklerini göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, kadınların evlenmeden önce ailelerinden şiddet görmedikleri anlaşılmaktadır. Ancak kadınların, yaşadıkları bu şiddeti gizledikleri ya da anlatmak istemedikleri düşünülmektedir. Bununla birlikte kadınların eşlerinin ailelerinde şiddet davranışı olup olmadığı ve eşlerine ailelerinden herhangi bir şiddet

davranışı olup olmadıkları hakkında net bir bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Evlilik hayatından sonra kadınların eşleri dışındaki kişilerin, şiddet uygulamadıkları görülmektedir. Buna göre aile içinde kadına yönelik şiddetin çoğunlukla eşlerinden geldiği anlaşılmaktadır. Kadınların yaşadıkları ailelerin genellikle çekirdek ailelerde yaşamaları eşleri dışında kişilerden şiddet görmelerini önlediği düşünülmektedir.

Kadınlara göre ailedeki yoksulluk durumu ve aile içinde yaşanan ekonomik problemler şiddete neden olmaktadır. Ancak kadınların yarısı ise bu sorunların şiddete neden olmadığını söylemektedirler. Buna göre yoksulluk ve ekonomik problemlerin tek başına şiddet uygulamada yeterli bir neden olmadığı anlaşılmaktadır. Buradan hareketle şiddetin çok boyutlu bir olgu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Araştırma bulgularına göre kadının aile içi şiddete maruz kalma durumu ve eğitim düzeyi arasındaki anlamlı bir ilişki gözükmemektedir. Ancak ilköğretim mezunu kadınların yarısından fazlası şiddete maruz kalırken, %35,9'luk bir kısım olan lise mezunu kadınların da şiddete maruz kalması çarpıcı bir sonucu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum şiddetin tek başına eğitimle ilgisi olmadığını göstermektedir. Daha önceki bulgularda da olduğu gibi şiddetin çok boyutlu bir durum olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadınlarda olduğu gibi eğitim düzeyi eşlerin de şiddet davranışında etkili olmaktadır. Eğitim ve eşin şiddet uygulama arasındaki anlamlı ilişki, eğitim düzeyinin artması ile şiddetin azalması şeklinde olmaktadır. Bu açıdan ilköğretim mezunu erkeklerin %65,6'sı eşlerine şiddet uygulamakta ve ilköğretim mezunu olan eşlerinde de kendi içlerinde büyük bir çoğunluğu şiddet davranışı göstermektedir. Eğitim düzeyinin artması ile eşlerde şiddet davranışının azaldığı bu çerçevede eğitimin şiddet uygulama üzerinde ne derece etkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Ekonomik durum ya da gelir düzeyi ile kadının aile içi şiddet durumuna bakıldığında ise gelir düştükçe şiddetin arttığı gözükmemektedir. Bu durumda aile içinde kadına yönelik şiddetin oluşmasında gelir düzeyinin belirleyici bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Gelir düzeyinin artması ile şiddetin azaldığı ama tamamen de yok olmadığı görülmektedir. Bu nedenle şiddetle mücadelede özellikle yoksul ailelerde gelir seviyesini yükseltmenin ya da refah seviyesini artırmanın yanında diğer

politikalara mikro, mezzo ve makro düzeyde önem verilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Şiddet durumu ve şiddete maruz kalan kadınların yaşı incelendiğinde en fazla şiddete uğrayan grubun genç yetişkin olarak adlandırılan 26-35 yaş aralığında olması dikkat çekicidir. Bu durum evliliğin ilk yıllarında şiddetin fazla olmadığı, ilerleyen zamanlarda şiddet oluşmaya başladığını ve arttığını göstermektedir. Bununla birlikte 56 yaş ve üzeri kadınların %66,7'sinin şiddet görmesi de bu durumu destekler niteliktedir. Buna göre evlilik süresinin artması ile kadının şiddet görme oranının arttığı anlaşılmaktadır. Bu oran araştırmada yer alan kadınların ve Türkiye'de şiddet gören kadınların ortalamasının çok üzerindedir. Bu nedenle 26-35 ve 56 yaş üzerindeki kadınlara yönelik daha spesifik uygulamalar oluşturulması ihtiyacı doğmaktadır.

Evlenme şekilleri ve aile içi şiddet durumuna bakıldığında, görücü usulü evliliklerde şiddetin %65,6 gibi yüksek oranda olduğu gözükmemektedir. Tanışarak evliliklerde şiddet oranı azalmasına rağmen tamamen de kaybolmamaktadır. Akraba evliliklerinde ise bu oranın en az seviyede olması, görücü usulü yapılan evliliklerdeki oranla bir çelişki içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Oranlara dikkatli olarak bakıldığında şiddetin olmasında evlilik biçiminin etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Kadınların çalışma durumu ve şiddete maruz kalma durumlarına bakıldığında, çalışan kadınların daha az şiddete maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Kadınların haneye gelir getirmeleri, aile içerisindeki kararlarda daha etkili olmasını sağlamakta ve böylelikle şiddet davranışını azaltmaktadır. Bununla birlikte çalışma yaşamı ile birlikte sosyalleşen kadın, toplumsal ve kişisel haklarının bilincine varmakta ve şiddete karşı durabilmektedir. Ayrıca kadınların çalışması ile birlikte hane içerisinde gelirin yükselmesine katkı sağlamaları da aile içinde şiddet durumunun azalmasında etkili olmaktadır.

Şiddet uygulama ve erkeğin çalışma durumuna bakıldığında anlamlı bir ilişki gözükmemektedir. Erkeğin çalışması ya da çalışmaması aile içinde şiddet gösterme durumunu etkilememektedir. Bu durumun erkeklerin düşük gelir getiren işlerde çalışmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Erkeklerin madde bağımlısı olması da

şiddet durumunu etkilemekle birlikte, net bir durum ortaya koymamaktadır. Madde bağımlısı olmayan erkeklerin de şiddet gösterdiği anlaşılmaktadır. Ancak araştırmaya katılan kadınların eşlerinin madde bağımlısı olma potansiyelleri olduğu, çoğunun maddeyi bazen kullanmaları durumu göz önünde bulundurularak, şiddet uygulama durumunun ilerleyen yıllarda olabileceğinin bir göstergesi olduğu düşünülmektedir.

4.2. ÖNERİLER

Yoksul ailelerde kadına yönelik şiddet ciddi bir oranda yaşanmaktadır. Bu oranın Türkiye ortalamasının çok üzerinde olduğu görülmektedir. Bu oranın yüksek olmasında yoksulluğun aile içerisine getirdiği olumsuz durumların etkisi olduğu düşünülmektedir. Ancak şiddetin çok boyutlu bir olgu olması, şiddet davranışının oluşmasında yalnızca yoksulluğun etkisinin olmadığı açıktır. Yoksullukla birlikte ekonomik sorunlar, işsizlik, eğitim seviyesinin düşüklüğü, evlilik biçimi, madde bağımlılığı, kadınların işsiz olması ve haklarından haberdar olmaması gibi birçok sebep şiddetin oluşmasında etkili olmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre yapılan öneriler şu şekildedir

En fazla şiddeti yetişkin kadınlar (26-55) görmektedir. Bu nedenle özellikle bu yaş grubundaki kadınlara yönelik aile eğitim programları ve onları istihdama kazandıracak mesleki eğitim faaliyetleri düzenlenebilir. Erken evlilik yapan kadınların da bu faaliyetlerden faydalanmasına yönelik çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Sosyal yardım alan kadınlar uzun süredir aynı ilçede ikamet etmektedir. Bu açıdan kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin plan ve programlar oluşturulurken bu bulgu göz önünde bulundurulabilir. Ekolojik sistem yaklaşımı çerçevesinde şiddet davranışını azaltmak için kadının ve şiddet uygulayanın çevresindeki sistemlerle bağlantı kurulup şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalarda bulunulabilir.

Kadınlar arasında en fazla şiddeti ilköğretim mezunu kadınlar görmektedir. Ancak lise mezunu kadınların da ciddi bir oranda şiddete maruz kaldıkları

görülmektedir. Eğitimin bu açıdan önemi yadsınamaz bir gerçek ancak eğitimin yanında şiddet önleme politikalarına mikro düzeyde başlanarak mezzo ve makro düzeylerde çalışmalar yapılmalıdır. Kadınların eğitime devam etmesine teşvik edilmesinin yanı sıra mikro sosyal hizmet uygulamaları kapsamında kadınlara yönelik güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde, kadınları güçlendirici bireysel görüşmeler yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte kadınların kendilerine uygulanan şiddete karşı durmaları için bilinçlendirici ve farkındalık artırıcı çalışmaların yapılmasının ve bunun kamuoyu nezdinde etki yaratabilecek düzeyde olmasının gerektiği değerlendirilmektedir.

İşsiz kadınlar daha fazla şiddete maruz kalmaktadır. Bu açıdan kadınların ekonomik gelir getiren faaliyetlere yönlendirilmesi ve bu kapsamda istihdam edilmesi gibi önlemler alınabilir. Bununla birlikte istihdam edilmeyi kolaylaştırmak için mesleki eğitimlerin verilmesi bu eğitimi alan kadınların kendilerine uygun işlere yönlendirilmesi de doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu nedenle kadınların istihdama kazandırılması şiddeti önlemede olumlu bir etken olacaktır. Ancak istihdam edilen kadınların çalıştıkları işlerde güvencesiz ve kayıt dışı çalışmaları da diğer bir önemli problemdir. Bunun için sosyal güvenlik sisteminde çalışma hayatına yönelik gerekli denetimlerin yapılması ihtiyacı bulunmaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinde mesleki eğitim kurslarının, yetişkin eğitimlerinin sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler aracılığıyla da yapılması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu nedenle söz konusu kurum ve kuruluşlardan kadınların içinde bulunduğu çevre içerisinde maddi ve manevi kaynakların tam ve eşit bir biçimde erişiminin sağlanması gerektiği önerilmektedir.

Yoksul hanelerde kadınların en temelde ekonomik sorunlar nedeniyle çocuklarının ve kendilerinin ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal yardımlara yöneldiği değerlendirilmektedir. Bu kadınların sosyal yardımlara müracaatı yerine çalışma hayatında olması ve kendilerine ait gelirlerinin olması önemli bir durumdur. Kadınların hem aile içinde hem de toplumsal yaşamda yoksulluk ve şiddetin etkilerinden korunması için çalışma aktivitesinde ve buna bağlı gelire sahip olması yoksulluk ve şiddetin etkilerin azaltılmasında kilit bir rol üstlenmektedir. Ancak toplumsal cinsiyet

eşitsizlikleri ve kadınlara atfedilen geleneksel roller nedeniyle kadınların çalışma hayatına katılamadıkları ya da çalışma hayatından uzaklaştıkları bilinmektedir. Bu açıdan kadınların ekolojik sistem yaklaşımı kapsamında çevresi içinde bulunduğu sistemlerin harekete geçirilmesi ve kadınların çalışma hayatında var olabilmesi için mesleki eğitimlerin ve yetişkin eğitimlerinin uygulanması önemlidir. Bu nedenle kadınlar ile yapılacak bireysel görüşmelerde kadınların özellikle mesleki anlamda güçlü yönlerinin ortaya çıkarılması, bu yönlerinin vurgulanması ve bu bağlamda çevresindeki etkileşim içerisinde olduğu sistemlerle eşleştirilmesi önerilmektedir.

Ailede genellikle erkekler çalışmaktadır ve aile düşük gelir düzeyine sahiptir.

Erkeklerin şiddet davranışında çalışıp çalışmadıkları çok etkili olmamaktadır. Fakat düşük gelir düzeyindeki işlerde istihdam edilen erkekler ailenin geçimini sağlamakta zorlandıkları değerlendirilmektedir. Bu nedenle kadınlar bu zorluğun üstesinden gelebilmek için sosyal yardımlara yönelmektedir.

Erkeklerin genellikle lise mezunu oldukları ve geçici işlerde çalıştıkları görülmektedir. Bu nedenle erkeklere yönelik istihdam faaliyetlerinin artırılması ve iş bulma konusunda ilgili kurum ve kuruluşların yeterli çalışmalar yapması ailenin yoksulluk olgusundan kurtulmasında önem arz etmektedir. Bununla birlikte erkeklerin potansiyel madde bağımlısı olma durumlarına yönelik koruyucu önleyici faaliyetlerde bulunmak gerekmektedir. Bu açıdan erkeklerle de yapılacak mikro düzeyde güçlendirme çalışmaları bireysel görüşmeler açısından önemlidir. Ayrıca mezzo düzeyde erkeklerin de aile eğitimi programlarına katılımlarının sağlanması aile içinde şiddetin azalmasında yararlı olacağı düşünülmektedir.

Aile içinde kadına yönelik eş şiddetinin temelinde, kadınların eşlerine ekonomik olarak bağlı olması, kadınların toplumsal ve ekonomik açıdan ayrımcılığa uğraması olduğu düşünülmektedir. Bunun çözümünde kadının istihdam edilebilmesi eğitim seviyelerinin artırılması, şiddete karşı koymalarında farkındalıklarının oluşturulması ve aile refahının artırılmasının gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Bu açıdan yalnızca kadınların değil erkeklerin de eğitim seviyelerinin ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin bilinç düzeylerinin artırılması önerilmektedir.

Kadınların tamamına yakını aile içinde sorunlar yaşamaktadır. Bu oranın oluşmasında ve kadınların sorun yaşamasındaki en önemli neden ekonomik problemlerdir. Bu nedenle kadınlar ailesinin birçok ihtiyacını gidermek için sosyal yardımlardan faydalanmaktadır. Ancak hanenin sosyal refahı için bu yardımların yeterli olup olmadığı ve ailenin sosyal yardım almaya ne kadar süre devam edeceği belirsiz bir durumdur. Bu nedenle ailenin ekonomik olarak güçlenmesine yönelik çalışmalar önem kazanmaktadır.

Kadınların %54,2'si şiddet görmektedir. Bu rakam ülkemizdeki kadına yönelik şiddet ortalamasının üzerindedir. Bunun nedenlerinin iyi sorgulanması politika yapıcılar ve uygulayıcıların yoksulluğun yarattığı birçok dezavantaja yönelik plan ve programlarda bulunması ya da var olan plan ve programların daha da geliştirilmesi önem arz etmektedir. Araştırma konusu kapsamında yoksulluğun yarattığı önemli problemlerden birisi de kadına yönelik şiddettir. Bu şiddetin yoksul ailelerde çok fazla yaşandığı açıkça görülmektedir. Aile içerisinde yoksullukla mücadele eden kadınlar bunun yanında şiddete de maruz kalmaktadırlar. Yoksullukla örselenen kadınların şiddet yaşaması hayatlarında ciddi bir yıkım yaratmaktadır.

Yoksulluk ve kadına yönelik şiddet çok boyutlu olgulardır. Bu nedenle bu iki olguyla mücadele ederken çok boyutlu ve bütüncül bir yaklaşım uygulamak gerekmektedir. Mikro, mezzo ve makro boyutlardaki çalışmalarda şiddet gören ve şiddet uygulayan açısından güçlendirme yaklaşımı ve ekolojik sistem yaklaşımını kullanmak yararlı olacaktır. Özellikle kadınlarla yapılan mikro düzeydeki görüşmelerde güçlendirme yaklaşımını kullanmak kadının hayatındaki güçlü yönlerini görmesi açısından önem taşımaktadır. Erkeklerle yapılan bireysel görüşmelerde ve grup çalışmalarında ise ekolojik sistem yaklaşımının kullanılmasının olumlu bir etki yaratacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte çok boyutlu bir olgu olan kadına yönelik şiddetle ilgili makro plan, politika ve programların geliştirilmesi çok önemlidir.

Kadınların yoksulluk içerisinde olması ve aile içinde eşlerinden şiddet görmesi durumu kadınları ciddi bir biçimde örselemektedir. Bu durum kadınların aile içinde ve toplumsal yaşamda bazı statüleri elde etmesine engel olmaktadır. Bunun yanı sıra kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve geleneksel roller içerisinde anne rolünün

olması, aynı zamanda ev sorumlulukları, ev içi bakım emeği içerisinde çocuk, yaşlı ve engelli bakımı gibi durumlarının yoğun olduğu bilinmektedir. Bu durum kadınların fiziksel ve ruhsal anlamda yıpranmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kadınların bu sorumluluklarının azaltılması için yalnızca mikro görüşmeler yeterli olmamaktadır. Buna yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının tüm kurum ve kuruluşlarının plan ve programlarında olması önem arz etmektedir.

Kadınlar yoksulluktan en fazla etkilenen gruptur. Kadınların erkeklere nazaran eğitim, sağlık, istihdam hizmetlerine erişememe, mirastan ve gelirden eşit pay alamama gibi durumları kadınların yoksullaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle yoksulluk ve şiddet bağlamında oluşturulacak politikalarda kadınlara özgü planların geliştirilmesi gereklidir.

Yoksul ailelerde kadına yönelik şiddet, kadını birçok açıdan etkilemektedir. Söz konusu şiddetin kadının fiziksel yaralanmalarına, psikolojik sorunlara, depresyona, güvensizliğe ve hatta intihara kadar götürdüğü bilinmektedir. Bu nedenle sosyal yardımlardan faydalanan kadınların sosyal inceleme kapsamında iyi değerlendirilmesi ve gözlemlenmesi önemlidir. Bu çerçevede sosyal hizmet uzmanları kadınların güçlenmesine vurgu yaparken psikologlar tarafından kadınlarla derinlemesine görüşmeler yapılması önemlidir.

Makro politikalar kapsamında kadına yönelik şiddetle mücadele eden kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarında ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde olması büyük bir önem taşımaktadır. Şiddetle mücadelede özel ihtiyaç gruplarının belirlenmesi, dezavantajlı bölgelerde kurumsal olanakların ortaya çıkarılması, yoksulluk içerisinde bulunan kadınların şiddete maruz kalmada potansiyellerinin daha fazla olduğu göz önünde bulundurularak, yapılacak çalışmalarda kadınların hem yoksulluk içerisinde mağduriyetlerini azaltmak hem de kadınlarla birlikte toplumdaki tüm üyeler için şiddet yaygınlığını azaltmak önemlidir.

Kadına yönelik aile içi şiddetin çoğunlukla eşlerden geldiği ve bu şiddetin mahrem bir durum olduğu göz önüne alınırsa, şiddete yönelik farkındalık ve bilinç artırıcı çalışmaların yapılmasının önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Bu nedenle özellikle

medya aracılığıyla kadına yönelik şiddete karşı bilinç ve farkındalık artırıcı kamu spotlarının artırılması ve desteklenmesi gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin ortaya çıkarılmasında ve bu sebeplerin önlenmesi temelinde bireyin sosyal işlevselliğini ve refahını artırma amacıyla olan sosyal hizmet mesleğinin önemi büyüktür. Bu nedenle kadınların toplumdaki konumunun eşit ve adil bir şekilde olmasını savunan feminist sosyal hizmet uygulamasının değerlendirilmesi önemlidir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirme ile kadınların toplumsal yaşam içerisinde eşitsiz olduğu konumların değerlendirilerek, ekolojik sistem yaklaşımı ile ilgili kaynak ve sistemlerle etkili bir biçimde çalışmaların profesyonel meslek elemanları tarafından yapılması gerektiği önerilmektedir.

Aile içerisinde eş tarafından kadına yöneltilen şiddet yalnızca kadınları değil tüm aileyi etkileyebilmektedir. Söz konusu şiddet çoğu zaman çocuklara uygulanmakta ya da çocuklar şiddet davranışına tanık olmaktadır. Bu durum çocukların potansiyel şiddet uygulayıcı olması riskini oluşturmaktadır. Bu nedenle kadınla birlikte tüm aile üyeleri ile sosyal hizmet müdahalesi ve bu kapsamda çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırma kapsamında kadınların en az üç yıldır yardım aldıkları düşünüldüğünde, bu kadınların yoksulluk kültürünün bir parçası olmaya doğru gittikleri değerlendirilmektedir. Bu açıdan yoksul kadınların yapılabilişliklerinin artırılması, bireysel olarak her kadının güçlü yönlerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Yoksul ailelerde kadına yönelik şiddetin önlenmesinde yalnızca kadına yönelik uygulamaların yeterli olamayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu sürece şiddet uygulayan eşlerin de dâhil edilmesi önemlidir. Bu çerçevede sosyal hizmet uygulamalarında eşlerle yapılacak çalışmalar da yer almalıdır. Eşler çoğu zaman şiddet faili v.b etiketlenmelere ve ön yargılara maruz kalabilmektedirler. Bundan dolayı eşlerin daha fazla şiddet uyguladığı ve kendilerini bu yolla ispatladığı ya da aile içerisinde işler yolunda gitmediğinde, kadınların herhangi bir duruma başkaldırdığında eşin tepkisi şiddet olmaktadır. Bu durumun önlenmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğinin her birey için elzem olduğu ve bu bilinç içerisinde eşlerle mikro düzeyde çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda öncelik

olarak eşleri suçlayıcı yargılayıcı ve etiketleyici bir dilden kaçınmak önemlidir. Bunun için özellikle medyada ve kamuoyunda yer alan reklamlarda, haberlerde, dizilerde politika yapımcıların bu dilin önlenmesi için gerekli tedbirleri alması gerektiği önerilmektedir.

Kadınlarla ile yapılacak çalışmalarda güçlendirme yaklaşımı ve ekolojik sistem yaklaşımı temelinde oluşan sosyal hizmet müdahalesinin eşlerle de aynı dönem içerisinde yapılmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir. Şiddet uygulayan eşin, şiddet davranışına neden olan ekonomik sorunlar, işsizlik, düşük gelir, eğitim seviyesinin düşüklüğü, geleneksel düşünce yapısı gibi değişkenlerin değişebilmesi için söz konusu çalışmalarda bulunması önemlidir. Bu nedenle yoksul ailelerde kadına yönelik şiddetin önlenmesinde eşleri de çözüm ortağı yapmak önemlidir.

Sosyal hizmet müdahalesi olarak eşlere fail, kadına mağdur gibi etiketlemelerden kaçınmak yerine savunuculuk rolü gereği olarak kadın ve erkeğin eşit bir biçimde toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun bir şekilde rollerine adapte olabilmesi için mikro, mezzo ve makro düzeyde eylemlerin ve planların oluşturulması önerilmektedir.

Toplumsal genelinde toplumsal cinsiyet ayrımcılığına yönelik algı değişmedikçe yoksulluğun ve buna bağlı olarak oluşan aile içi kadına yönelik şiddetin önlenmesi mümkün olmayacaktır. Bu nedenle yoksul ailelerde kadına yönelik şiddetin oluşmasında eğitim eksikliği, işsizlik, gelir düşüklüğü, madde kullanımı, sosyal dışlanma gibi faktörlerin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliği algısının da topluma yansıtılması gereklidir. Bu nedenle eşleri de kadınlarla beraber sürece dâhil etmek ve bu kapsamda yapılacak makro düzeyde politikaların bu eksen de oluşturulması önerilmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin erkeklerin de faydasına olabileceğini onlara inandırmak ya da kadının çalışması ile aile içinde gelirin artacağına ve bu gelirle birlikte ailenin refah seviyesinin yükseleceğine ilişkin erkekleri ikna etmek ve bu konuda farkındalık oluşturma çabalarının gerçekleştirilmesi gerektiği önerilmektedir. Bu kapsamda sosyal hizmetin çevresi içinde birey mottosundan yola çıkarak erkeğe ve kadına özgü müdahale planları oluşturulmasının ve hem erkeğin hem kadının güçlenme süreçlerinin beraber oluşturulması gerekmektedir. Bu açıdan kadınların ve erkeklerin deneyimi ve

kişilerin bu deneyimlerinden hareketle, çevresindeki odak sistemlerle bağlantıları ve bu bağlantıların oluşturduğu özel ilişkilerin güçlendirilmesi ve eşitlikçi çözüm önerilerinin geliştirilmesi gereklidir.

Yoksul ailelerde kadına yönelik şiddet sonucunda oluşabilecek risklerinden birisi ise kadın cinayetleridir. Eğitim seviyesi ya da gelir düzeyi yüksek ailelerde kadınlar eğitim ve gelirin getirdiği özgüvenle kendilerini savunabilmekte, hukuki açıdan haklarını bilmekte ve şiddet davranışına karşı gerekli önlemleri alabilmektedirler. Ancak yoksul ailelerde eşlerinden şiddet gören kadınların araştırma sonuçlarında da olduğu gibi genellikle tepkisiz kalması, yasalardan haberdar olmaması, şiddete yönelik çözüm kanallarını bilmemesi kadınlara yöneltilen şiddeti sürekli hale getirmektedir. Bu durum kadının şiddet durumunda başkaldırışında, evi terke edişinde ya da kendi hayatını kurma noktasında özgür bir biçimde sosyal yaşamına devam etmek istemesi aşamasında cinayet ile sonuçlanabilmektedir. Bu durumun yoksul ailelerde daha fazla risk oluşturduğu değerlendirilmekte, bunun önlenmesi ve ortadan kaldırılması plan ve politikaların bu kapsamda değerlendirilmesi, yoksul ailelerde kadınlara yönelik eş şiddetinin detaylı bir şekilde ele alınması önerilmektedir.

Araştırma kapsamında yapılan gözlem sonucunda SYDV'lerde görev yapan sosyal yardım müracaatçılarını kabul eden büro personellerinin ve hane ziyaretlerinde sosyal inceleme yapan sosyal yardım ve inceleme görevlilerinin üniversitelerin farklı lisans bölümlerinden mezun kişilerden oluştuğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda yoksul ailelerde kadına yönelik eş şiddetinin yapılan incelemelerde ya da müracaatçılarda farkına varılabilmesi için bu personelin sosyal hizmet eğitimine ve bakış açısına sahip olması önemlidir. Bu nedenle söz konusu personelin sosyal hizmet bölümlerinden mezun ve yeterli mesleki eğitime sahip kişilerden oluşması ya da ilgili personelin yoksulluk, kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimlerin düzenli aralıklarla verilmesi ve ilgili personelin söz konusu hane ziyaretlerinde bu bakış açısına ve farkındalığına sahip olması büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Acı, E. ve Sezgin, F. (2007). İnsani Yoksullukla Mücadelede Bir Sivil Toplum Proje Örneği: İnsanca Yaşam Projesi. A. Akdemir (Haz.).*IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı: Küresel Yoksulluk* (s.573–582). Çanakkale: Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2014). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Anderson, K. L. (1997). Gender, Status And Domestic Violence, An Integration Of Feminist And Family Violence Approaches. *Journal of Marriage and the Family*, 59(3), 655-669.
- Aktan, C.C. ve Vural, İ.Y. (2002). Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. C.C. Aktan (Haz.).*Yoksullukla Mücadele Stratejileri*. Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- Aktaş, A.M. (2007). Türkiye’de Kadın Sağlığını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler ve Yoksulluk. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(12), 65-72.
- Aktaş, A.M. (2004). Aile Terapisinde Sosyal Hizmet Yaklaşımı. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2 (7), 33-42.
- Alcock P. (1997). *Understanding Poverty*. London: Macmillan Press Ltd.
- Altınay, A. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. Punto Baskı Çözümleri, İstanbul.
- Arat, N. (1996). *Türkiye’de Kadın Olmak-Kadın Sorunlarından Kesitler*. İstanbul: Say Yayınları.
- Arı, R. (2010). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*. Ankara: Asil Yayın.
- Arıkan, Ç. (1992). *Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma*. Ankara: Şafak Matbaası.
- Arıkan Ç. (2016). *Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet Nedenleri, Sonuçları ve Çözüm Önerileri*. Sasam Yayınları, Ankara.
- Arılı, M. ve Nazik, H. (2001). *Bilimsel Araştırmaya Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ayaz, R., Çıra, F., ve Kara, İ. (2007). Kadına Yönelik Şiddet Veri Tabanı Raporu. *Kadın Danışma Merkezleri Ağı ve Kadına Yönelik Şiddet Veri Tabanı Oluşturma Projesi*. Ankara: Dumat Basım.

- Başbakanlık Aile ve Araştırma Kurumu Başkanlığı. (1995). *Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2008). *Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü*. S. Güneş (Haz.). Ankara: Ermat Matbaacılık.
- Bilgel, N. ve Orhan, H. (2006). Aile içi şiddet. N. Bilgel (Haz.). *Aile Hekimliği*. Bursa: Medikal Tıp Kitabevi.
- Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi 20.12.1993.
- Bilican, V. G. (2009). Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 167-179.
- Bora, A. (2002). Olmayanın Nesini İdare Edeceksin? N. Erdoğan (Haz.). *Yoksulluk, Kadınlar ve Hane, Yoksulluk Halleri*. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı Yayınevi.
- Bora, A. (2008). *Kadınların Sınıfı: Ücretli Ev Emeli ve Kadın Öznelliğinin İnşası*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bloom, S.S. (2008). *Violence Against Women and Girls a Compendium of Monitoring and Evaluation Indicators*. East Africa: Measure Evaluation.
- BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ESK) (2001). Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar, Yoksulluk ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Anlaşması, 10/05/2001.
- Brooks, J.(1985). *Opportunities for Self-Sufficiency for Women in Poverty*. Twenty-Fifth Report by the Committee on Government Operations Together with Dissenting Views. Congress of the U. S, Washington: Government Printing Office.
- Bryan, K. S. ve Morse S.(1995). *Education and Training: The Path Out of Poverty for Women*. American Association of Univ. Women, AAUW Outlook, 19-24.
- Buz, S.(2009). Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20(1), 53-65.
- Castro, R., Peek-Asa, C. ve Ruiz, A. (2003). *Violence Against Women In Mexico: A Study Of Abuse Before And During Pregnancy*. *American Journal of Public Health*, 93.
- Chant, S. ve McIlwaine, C. (1995). *Women of a Lesser Cost: Female Labour, Foreign Exchange and Philippine Development*. London: Pluto.
- Coker, A.L., Smith P.H., McKeown, R.E. ve King, M.J. (2000). *Frequency and Correlates of Intimate Partner Violence by Type: Physical, Sexual and Psychological Battering*, *J.Public Health*.

- Connell, R. W. (2002). Hegomonic Masculinity And Violence: Responseto Jefferson And Hall. *Theoretical Criminology*, 6(1),89-99.
- Çamur Duyan, G. (2010). Yoksulluğun Kadınlaşması: Altındağ Örneği. *Aile ve Toplum Dergisi*, 6 (22), 19-29.
- Çoşkuner, C. (2015). Feminist Söylem Işığında Kadın ve Değer(ler). H.H Bircan ve B. Dilmaç (Haz.). *Değerler Bilançosu Felsefe, Sosyoloji, Kamu, Eğitim* (s. 97). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Danış, M. Z. (2006). Davranış Bilimlerinde Ekolojik Sistem Yaklaşımı. *Aile ve Toplum Dergisi*, 39, 45-54.
- Dedeoğlu, N. (2004). Sağlık ve Yoksulluk. *Toplum ve Hekim Dergisi*, 19(1), 51-53.
- Demiral, N., Evin, H. ve Demiral, B. (2007). Yoksulluğun Küreselleşmesi ve Küresel Yoksulluk. A. Akdemir (Haz.). *IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı: Küresel Yoksulluk* (s.1-10). Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2001). 8. *BYKP Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu (Rapor No:2599)*. Ankara: DPT Yayınları.
- Duyan V., Özbulut, M. ve Özgür Ö.(2008).*Sosyal Hizmeti Tanımak ve Anlamak*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları.
- Ecevit, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışılabilir? *C.U. Tıp Fakültesi Dergisi*, 25 (4), 85-86.
- Ecevit, Y. (2009). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk ilişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu ilişki Nasıl Çalışılabilir? Erişim: 19 Mart 2018 <http://kendineaitbiroda.wordpress.com/>
- Ecevit, Y. (2010). *İşgücü Piyasasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*. Ankara: Torna Tasarım.
- Ediz ve Altan (2017). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması. *TBB Dergisi*, 2017 (özel sayı). 397-410.
- Erbay, E. ve Tuncay, T. (2010) . İnsan Hakları Eğitimi: Güçlendirme Yaklaşımı Temelinde Bir Değerlendirme. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 1 (3), 147-162.
- Erci B, (1997). İlaç ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığında Risk Grupları ve Korunma Yöntemleri. *Sendrom*, 9(3), 93-96.
- Erdoğan, S. ve Kutlu, D. (2014). Dünyada ve Türkiye’de Çalışan Yoksulluğu: İşgücü Piyasası ve Sosyal Koruma Politikaları Bağlamına Bir Değerlendirme. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 2014(2), 63-114.

- Erten, Y. ve Ardalı, C. (1996). *Saldırganlık Şiddet ve Terörün Psiko-Sosyal Yapıları*. Cogito 6-7: Şiddet. Yapı Kredi Yayınları.
- Ertürk, Y. (2007). *Kadına Karşı Şiddet, Nedenleri ve Sonuçları Türkiye Raporu*, Ankara: İnsan Hakları Özel Platformu.
- Faramarzi, M., Esmailzadeh, S. ve Mosavi, S. (2005). A Comparison of Abused and Non Abused Women's Definitions Of Domestic Violence and Attitudes to Acceptance of Male Dominance. *European Journal of Obstetrics&Reproductive Biology*. 122, 225-231.
- Fawole, I. O. (2008). Economic Violence to Women and Girls:Is it Receiving the Necessary Attention?. *Trauma Violence Abuse*, 9(3), 166-177.
- Foa E.B, Cascardi M, Zoellner, L.Ave ve Feeny N. C. (2000). Psychological and Environmental Factors Associated with Partner Violence. *Trauma, Violence, & Abus*, 1, 67-91.
- Gelles, R. J. ve Conte J. R. (1990). Domestic Violence and Sexual Abuse of Children: A Review of Research in the Eighties. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 1045-1058.
- Goldenberg, H. ve Goldenberg, I. (2008). *Family Therapy: An Overview*. USA: Thomson Brooks/Cole.
- Gülçür, L. (1999). *A Study on Domestic Violence And Sexual Abuse in Ankara, Turkey*. Women for Women's Human Rights Reports No. 4.
- Günay, C. (2004). *Mor Bakışlar-Kadının Sırtından Sopa Eksik Olmuyor*. İstanbul: Truva Yayınları
- Güneri,Y.F. (1996). *Aile İçinde Kadına Yöneltilen Şiddet. Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet* (87). İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- Hakim, C. (1995). Five Feminist Myths about Women's Empowerment. *The British Journal of Sociology*, 9(3), 239-314.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2013). 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Heise, L. (1998). Violence Against Women: An Integrated Ecological Framework. *Violence Against Women*, 4 (3), 262-290.
- Hıdıroğlu, S., Topuzoğlu, A., Ay, P. ve Karavuş, M. (2006). Kadın ve Çocuklara Karşı Fiziksel Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: İstanbul'da Sağlık Ocağı Tabanlı Bir Çalışma. *New/Yeni Symposium Journal*, 44, 196-202.
- Hindin, M. J.ve Adair, L.S. (2002). Who at risk? Factor Associated with İntimate Partner Violence in The Philippines. *Social Science&Medicine*, 55, 1385-1399.

- Humphreys, C.A. (2007). Health Inequalities Perspective On Violence Against Women. *Health and Social Care in the Community*, 15:120–127.
- İlkkaracan, P. ve Gülçür, L. (1996). Aile İçinde Kadına Karşı Şiddet. B. Eyüpoğlu (Haz.). *Sıcak Yuva Masalı Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz* (s. 22-23). İstanbul: Metis Yayınları.
- İnsel, A. (2001). İki Yoksulluk Tanımı ve Bir Öneri. *Toplum ve Bilim*, 89, 62-72.
- Johnson, C.(1997). Violence Against Women: Gender, Culture And Societies, http://www.mdm-scd.org/files/GuidesVFF/GuideVFF_EN.pdf. 22.05.2013.
- Kalaycıoğlu, S. (2003). *Kadın Yoksulluğu Nasıl Anlaşılmalı?*. G. Erdost (Haz.). Türkiye İnsan Hakları Hareketi Konferansı. Ankara: Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayını.
- KAMER Vakfı (2015). Kadın Hakları İnsan Haklarıdır Projesi.
- Karadeniz, O. (2010). *Kayıt Dışı İstihdam ve Sosyal Güvenliğin Finansmanı*. 1. Uluslararası Sosyal Güvenlik Sempozyumu, 14-15 Mayıs 2010, Ankara.
- Karadeniz, O. ve Yılmaz, H.H. (2017). 3. *İş Dünyasında Kadın Raporu: Sosyal Güvenlik, Kayıt Dışı İstihdam, Vergi ve Yerel yönetimlere Yönelik Yeniden Yapılandırma Önerileri*. İstanbul: Türk Girişim ve İş Dünyası Federasyonu.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Karataş, K. (2008). Tüberküloz ve Yoksulluk: Hastaların Sosyo-Demografik Özellikleri, Yaşam Koşulları, Yoksulluk ve Tüberküloz Hastalığının Nedenlerine İlişkin Değerlendirmeleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 19 (2), 7-20
- Karınca, E. (2012). *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Kardam, F. ve Yüksel, İ. (2009). *Aile İçi Şiddet Algısı: Niteliksel Araştırma Sonuçları*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Kaya, E. (2009). *Yoksullukla Mücadelede Avrupa'nın ve Türkiye'nin Sosyal Yardım Modeli*. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, T.C Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kaya, Y. ve Cook, J. K. (2010). A Cross-National Analysis of Physical Intimate Partner Violence Against Women. *International Journal of Comparative Sociology*, 51 (6), 423-444.
- Khan, M. (2000). *Domestic Violence Against Women and Girls*. United Nations Children's Fund, Innocente Research Centre.
- Kerestecioğlu, İ.Ö. (2004). 1990'larda Kadın Hareketi: Demokrasi ve Eşitlik Talebi. F. Berktaş (Haz.). *Türkiye'de ve Avrupa Birliğinde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar*. Ankara: KA-DER Yayınları.

- Kılıç, B. (1999). *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Belirlenmesi ve Hemşirenin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet Olgusu Üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2 (1), 1-7.
- Kocacık, F. (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet: Türkiye'den Örnekler*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- Kocacık, F. ve Dogan, O. (2006). Domestic Violence Against Women in Sivas, Turkey: Survey study. *Croatia Medical Journal*. 47(5),742 – 749.
- Kocacık, F. ve Çağlayandereli, M. (2009). Ailede Kadına Yönelik Şiddet: Denizli İli Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6(2), 24-43.
- Krug, E.G., Dahlberg L.L., Mercy J.A., Zwi A.B ve Lozano R. (2002). *World Report On Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- Lewis D.O. (2005). *Adult Antisocial Behavior, Criminality And Violence*. In Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry, 8th Edition Philadelphia, Lippincott Williams & Wilkins,
- McKenry, P.C., Julan, T.W. ve Gavazzi, S.M. (1995). Toward a Bio Psycho Social model of Domestic Violence. *Journal of Marriage and Family Therapy*, 57(2). 307.
- Macmillan, R. ve Gartner, R. (1999). When She Brings Home the Bacon: Labor-Force Participation and the Risk of Spousal Violence against Women, *Journal of Marriage and Family*, 61(4), 947-958.
- Mansley, E. A. (2009) *Intimate Partner Violence: Race, Social Class and Masculinity*. El Paso: LFB Scholarly Publishing LLC.
- Medappa, N. (2002). Tuberculosis and Poverty. *ICMR Bulletin*, 32(3),1.
- Memiş, M. (2010). *Çalışan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Mies, M., Veronika B.T. ve Cladua V.W. (1988). *Son Sömürge: Kadınlar*. (Y. Temurtürkan Çev.), İstanbul,: İletişim Yayınları,
- Mingione, E.(2006). Güney Avrupa Refah Modeli ve Yoksulluk ve Sosyal Dışlanmaya Karşı Mücadele. A. Buğra, ve Ç. Keyder (Haz.). *Sosyal Politika Yazıları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mojab, S. (2006). Namusun Tikelliği ve Öldürmenin Evrenselliği: Erken Uyarı Sinyallerinden Feminist Pedagojiye. S. Mojab, A. Nahla (Haz.). *Namus Adına Şiddet Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Moser, Caroline O.N. (1996). *Confronting Crisis- a Summary of Household Responses to Poverty and Vulnerability in Four Poor Urban Communities*. The World Bank, Washington D. C.
- Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı (1998). *Geleceğim Elimde*. İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- Murdock, N. (2012). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları* (F. Akkoyun, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Naçar, M. , Baykan, Z., Poyrazoğlu, S. ve Çetinkaya F. (2009). Kayseri İlinde İki Sağlık Ocağı Bölgesi'nde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(2), 131-138.
- Narayan, D., Chambers, R., Sha, M.K. ve Petesch, P. (2000). *Voices of the Poor: Can Anyone Hear Us?*. New York, Washington DC: Oxford University Press.
- Odabaşı, F. (2008). *Yoksullukla Mücadelede Temel Yöntemler*. V. Aile Şurası, Ankara.
- Oruç, Y. (2001). Küresel Yoksulluk ve Birleşmiş Milletler. *Toplum ve Bilim*, 89, 73–87.
- Öntaş, C. Ö. (2001). Güçlendirme Yaklaşımı. *Prof. Dr. Nihal Turan'a Armağan; Sosyal Hizmette Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları.
- Özbudun, S.(2002). Küresel Bir “Yoksulluk Kültürü” mü?. Y. Özdek (Haz.). *Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları (60)*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Özdoğan, F. (2009). *Yoksulluk Kültürü Yaklaşımına Eleştirel Bir Bakış*. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, T.C Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Öztunalı, Kayır G. (1996). Kadınlar ve Psikolojik Şiddet. *Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet* (93-96). İstanbul: Mor Çatı Sığınma Vakfı Yayınları.
- Payne, S. (1991). *Women, Health and Poverty*. Wheatsheaf.: Hemel Hempstead, Harvester
- Phillips, A. (1995). *Demokrasinin Cinsiyeti* (A. Türker Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Riggs, D. S., Caulfield, M. B. ve Street, A. E. (2000). Risk for Domestic Violence: Factors Associated with Perpetration and Victimization. *Journal of Clinical Psychology*, 56 (10), 1289-1316.
- Rittersberger T. H. (1998). Aile İçi Şiddet. *Bir Sosyolojik Yaklaşım 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek*. O. Çiftçi (Haz.) Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Sallan-Gül, S. (2005), Türkiye’de Yoksulluğun Kadınsılaşması, *Amme İdaresi Dergisi*, 38(1), 25-45.

- Sallan-Gül, S. (2014). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk Arasındaki İlişkiyi Sorgulamak. A. Topçuoğlu, G. Aksan ve D. Alptekin (Ed). *Yoksulluk ve Kadın*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkânsız İktidar: Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Sheykhjan M., T., Rajeswari, K., ve Jabari, K. (2014). *Empowerment of Woment through Education in Twenty First Century*. The Publication Wing, 44-47.
- Slesinger, D. P. ve Cautley, E. (1986). *Determinants of Poverty among Rural and Urban Women Who Live Alone*. Department of Rural Sociology University of Wisconsin-Madison.
- Stinson, C. K. ve Robinson R. (2006). Intimate Partner Violence: Continuing Education For Registered Nurses. *Journal of Continuing Education Nursing* 37(2):58-62.
- Straus, M.A. ve Gelles, R.J. (1988). *How Violent are American Families? Estimates From the National Family Violence Resurvey and other Studies in Family Abuse Its Consequences: New Directions in Research* (Eds. Finkelhor, D., Kirkpatrick, J.T., Straus).
- Subaşı, N. ve Akın, A. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları. A. Akın (Haz.). *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları;
- Şenol, D. ve Yıldız, S. (2001). Bir Kentleşme Sorunu Olarak Gecekondularda Yaşanan Aile İçi Şiddet ve Kadın-Ankara İli, Çankaya İlçesi, Yıldız Örneği. 38. (ICANAS) *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi. Çevre, Kentleşme Sorunları ve Çözümleri Bildiriler Kitabı*. Cilt II, 841-851.
- Şenses, F. (2006). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Taş, G. (2016). Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler*, 3(5), 163-175.
- Taşçı, F. (2008). Sosyal Yardım Yapma(ma) Gerekçeleri Üzerine. *Kamu-İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 9(4), 117-133.
- Taşgım Şahin, N. ve Özel, H. (2011). Türkiye’de Sosyal Hizmetlerin Dönüşümü. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 22 (2), 175-189.
- Terry G. (2004). Poverty Reduction And Against Women: Exploring Links, Assessing Impact. *Development in Practice*, 14: 469–480.
- Toka, H. , Karbeyaz, K. , Balcı, Y. , Akkaya, H. , Gündüz, M., Gündüz, T. (2009). Eskişehir’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 261-276.

- Tokdemir, M., Deveci, S. , Açık, Y . (2003). Elazığ Adli Tıp Şube Müdürlüğüne Eşİ Tarafından Şİddete Maruz Kalma Nedenİyle Başvuran Kadınların Değİrlendirİlmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 8 (1), 39-44.
- Toksöz, Gülay vd. (2001). *Kadınlar, Kalkınma ve Sosyal Adalet*. Ankara: Ankara Üniversitesi KASAUM, 2001.
- Türkiye İstatistik Kurumu, İşgücü İstatistikleri, 2017.
- United Nations General Secratary Report (2006). *Advancement of Women: In-Depth Study On All Forms Violence Against*. New York.
- nsal, A.(1996). *Genişletİlmİş Bir Şİddet Tipolojisi*. Cogito 6-7: Şİddet. Yapı Kredi Yayınları.
- nltrk Ulutaş, . (2009). Yoksulluğın Kadınlaşması ve Görünmeyen Emek. *alışma ve Toplum*, 2 (2009), 25-40.
- Vatandaş, C. (2003). *Aile ve Şİddet: Türkiye’de Eşler Arası Şİddet*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları.
- Walby, S. (1990). *Theorizing Patriarchy*. Blackwell: Oxford.
- Watts, C. ve Zimmerman, C. (2002).Violence Against Women: Global Scope and Magnitude. *Lancet* ,359, 1232.
- White, J. B., (1999). *Para ile Akraba-Kentsel Türkiye’de Kadın Emeğİ*. (A. Bora ev.). İstanbul: İletİşim Yayınevi.
- White H.R., ve Gorman D.M. (2000). Dynamics Of The Drugs-Crime Relationship. *Journal Crime Justice* 1,151-218.
- World Health Organization (2013). *Global and Regional Estimates of Violence Against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-partner Sexual Violence*, Geneva. Switzerland: WHO Document Production Services.
- World Bank (2001). *What is Poverty and Why Measure it?*. Poverty-Inequality Handbook, Washington DC.
- Yazıcı, S. ve Mamuk, R. (2010). Sağlık alışanlarının Kadın Yönelik Şİddete Yaklaşımları. *İstanbul Bakırköy Tıp Dergisi*, 2010(6),73-77.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zopf, P.E. (1989). *American Women in Poverty*. New York: Greenwood.

EKLER

“Yoksul Ailelerde Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ve Bu Şiddeti Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma” konusunda bir araştırma yapmaktayım. Bu nedenle bu konuya ilişkin olarak sizin görüşlerinizin alınmasının oldukça önemli bir yere sahip olduğunu düşünmekte olup size bazı sorular yönelteceğim. Uygulamaya katılım gönüllük esasına dayalıdır. İsminiz ve elde edilen bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Çalışma kapsamında elde edilen bilgiler sadece bu çalışma için kullanılacak ve kullanım sırasında da mahremiyeti korunacaktır. Katılarımız için teşekkür ederim.

Murat ÖZ
Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman

Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA

EK-1: ANKET FORMU

1.Doğum yeriniz:

2.Doğum tarihiniz:

3.Kaç yıldır Etimesgut'ta ikamet ediyorsunuz?.....

4.Öğrenim Durumunuz:

5.Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

-Evet ()

-Hayır ()

6.Çalıştığınız işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı mısınız?

-Evet ()

-Hayır ()

7.İkamet ettiğiniz evde kimlerle yaşıyorsunuz?.....

8. Ailenizin aylık ortalama geliri ne kadardır?.....

9. Ailenizdeki birey sayısı?.....

10. Oturduğunuz evin mülkiyeti kime ait?.....

11. Aileye gelir getiren kişiler kimlerdir?.....

12.Kaç çocuk sahibisiniz; öğrenim ve medeni durumları nasıldır?

Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Öğrenim Durumu

13.Eşinizin yaşı.....

14.Eşinizin mesleği

15.Eşinizin eğitim düzeyi

16.Eşinizle nasıl evlendiniz ?.....

17.Eşiniz eğer işsizse ne kadar süredir işsiz?.....

18.Eşinizin alkol ya da madde bağımlılığı var mı?.....

-Evet () -Hayır () -Bazen ()

19. Eşinizin alkol alması, madde bağımlılığı ya da kumar alışkanlığı gibi kötü alışkanlıkları size şiddet göstermesinde etkili oluyor mu?

-Evet () -Hayır ()

20.Eşiniz kumar oynar mı?.....

-Evet () -Hayır () -Bazen ()

21.Eşinizle herhangi bir akrabalık bağınız var mı?.....

22. Bugüne kadar yaptığı en uzun süreli iş nedir?.....

23. Eşiniz ile aile içinde sorunlar yaşamakta mısınız?

-Evet () -Hayır () -Bazen ()

24.Eşinizle yaşadığınız sorunlara neden olan konular hangileridir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Eşin evle yeterince ilgilenmemesi ()
- Eşin aşırı kıskanç olması ()
- Eşin işyerindeki problemleri eve getirmesi ()
- Akrabaların ev ile ilgili durumlara karışması ()
- Yakın çevrenin ev ile ilgili durumlara karışması ()
- Çocuğun/çocukların eğitimi ile ilgili konular ()
- Çocuğun/çocukların bakımı ile ilgili konular ()
- Eşin diğer kadınlarla olan ilişkisi ()
- Eşin sorumsuzluğu ()
- Eşin madde bağımlılığı (alkol, uyuşturucu v.s) ()
- Eşin kumar oynama gibi kötü alışkanlıkları ()
- Eşin kendisine yeterli saygıyı göstermemesi ()
- Eşin kendisine yeterli sevgiyi göstermemesi ()

- Eşin kendisine yeterli ilgiyi göstermemesi ()
- Eşin çocuklara yeterli saygıyı göstermemesi ()
- Eşin çocuklara yeterli sevgiyi göstermemesi ()
- Eşin çocuklara yeterli ilgiyi göstermemesi ()

25. Bugüne kadar evliliğinizde aile içi şiddete maruz kaldınız mı?

- Evet () -Hayır ()

26. Size göre bu şiddetin nedeni/nedenleri hangileridir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Ev içerisinde yemek yapma konusunda yaşanan sorunlar ()
- Evin temizliği ile ilgili konular ()
- Çocuklarının bakımı ile ilgili konular ()
- Çocukların eğitimi ile ilgili konular ()
- Eşi cinsel ilişki konusunda reddetme ()
- Eşle birlikte akraba ziyaretlerine gitmek istememe ()
- Eşle birlikte dışarı çıkmak istememe ()
- Çocukların olumsuz yöndeki davranışları ()
- Maddi problemler ()
- Eşin aşırı kıskançlığı ()
- Eşimi aşırı kıskanmam ()
- Eşin iş ile ilgili sorunları ()
- Eşin ailevi problemleri ()
- Benim ailevi problemlerim ()
- Eşin kötü alışkanlıkları ()
- Herhangi bir nedeni yok ()
- Diğer (Belirtiniz).....

27. Size göre eşinizin size şiddet gösterme sebepleri geçerli mi?

- Evet () -Hayır () -Herhangi bir fikrim yok ()

28. Aile içinde kadına yönelik şiddet sizce nedir?

- Küfür etme ()
- Kötü söz söyleme ()
- Aşağılama ()

- Dalga geçme ()
- Kadının çalışmasına engel olma ()
- Kadını kısıtlama (parasını almak, para vermemek gibi) ()
- Tokat atma ()
- İtme ()
- Çekme ()
- Boğazını sıkma ()
- Yakma ()
- Bıçak-silah gibi aletlerle kadına şiddet uygulama ()
- Cinsel ilişkiye zorlama ()
- Hepsi ()
- Diğer (Belirtiniz)

29. Size uygulanan şiddet çocukları etkiliyor mu?

- Evet () -Hayır ()

30. Eşiniz size şiddet uyguladığında ne yaparsınız?

- Evi terk ederim ()
- Aileme haber veririm ()
- Eşimin ailesine haber veririm ()
- Polisi ararım ()
- Komşular ya da akrabalarımın yardım isterim ()
- Küserim, ağlarım ve belli bir süre konuşmam ()
- Şiddete şiddetle karar veririm ()
- Diğer (Belirtiniz).....

31. Şiddet ile ilgili aşağıdaki düşüncelerden hangisi ya da hangileri sizin için doğrudur?

- Kızını dövmeyen dizini döver ()
- Dayak cennetten çıkmadır ()
- Erkek sever de döver de ()
- Çocuğun olumlu yönde eğitimi açısından dayanın önemi vardır ()
- Söz dinlemeyen çocuğa dayak atılmalıdır ()
- Ev içi sorumluluklarını yerine getirmeyen kadına şiddetli uyarı yapılabilir ()
- Ailenin mutlu olabilmesi için kadının kocasına saygısı önemlidir ()
- Ne olursa olsun çocukların eğitiminde dayanın yeri yoktur ()

- Şiddet eşler arasındaki sevgi ve saygıyı yok eder ()
- Şiddet karşısında kişiler yasal haklarını kullanmalıdır ()

32.Evlenmeden önce ailenizden şiddet gördünüz mü?

- Evet () -Hayır ()

33.Size şiddet gösteren kişiler kimlerdi?

34.Babanız annenize hiç şiddet gösterdi mi?

- Evet () -Hayır ()

35.Eşinizin ailesi içerisinde herhangi bir şiddet davranışı olmuş mu?

- Evet () -Hayır () -Herhangi bir bilgim yok ()

36.Eşinizin ailesi eşinize şiddet uygulamış mı?

- Evet () -Hayır () -Herhangi bir fikrim yok ()

37.Eşinizden ilk şiddet gördükten sonra neler hissettiniz? (Açıklayınız)...

38.Evlendikten sonra eşinizin dışında birileri size zarar veren bir davranışta bulundu mu?

- Evet () -Hayır ()

39.Bu şiddet davranışı kim ya da kimler tarafından gerçekleştirildi?

40.Eşinizden şiddet gördüğünüz durumlarda eşinizin haklı olduğu yönler var mı?

- Evet () -Hayır () -Herhangi bir fikrim yok ()

41.Yoksulluk durumu aile içinde sorunlara yol açıyor mu?

- Evet () -Hayır ()

42.Ekonomik problemler eşinizin şiddet davranışını etkiliyor mu?

- Evet () -Hayır ()

EK 2. İZİN YAZISI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Genel Sekreterlik

Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : 88600825 / 170-778
Konu : ...

03 Mart 2014

ANKARA ETİMESGUT İLÇE KAYMAKAMLIĞI
Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı Başkanlığına

Üniversitemiz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencilerinden Murat ÖZ, Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA danışmanlığında hazırladığı "Yoksul Ailelerde Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri Şiddeti Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma" konulu tez çalışması kapsamında ekte sunulan anketi yapmak istemektedir.

Adı geçen öğrencimizin söz konusu çalışmayı yapabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ümmühan Şebnem HARPUR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Eki. 6

Handwritten: SYDV Müd.ne
03.03.2014
Kaymakam

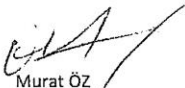
Handwritten: Vakıf Müd. Hrp.
20.03.2014-11/9
Soylu Karamile
Kaleme
A.

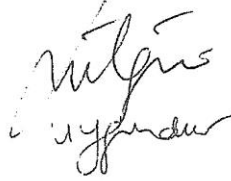
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

N10228956 öğrenci numarası ile Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA danışmanlığında yürüttüğüm "Yoksul Ailelerde Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ve Şiddeti Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma" isimli tez önerim Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilmiştir.

Bu kapsamda Ankara İli Etimesgut İlçe Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda 01.03.2014-15.04.2014 tarihleri arasında ekte yer alan soru kâğıdını kullanarak vakıftan yardım alan müracaatçılar ile görüşmek istiyorum. Konuya ilişkin iznin verilmesi hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Murat ÖZ
13.02.2014

Adres: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Söğütözü Mah. 2177. Sokak Çankaya/Ankara
Tel: 0542 749 76 24
312 705 81 16
E-mail: murat.oz@aile.gov.tr

Doç. Dr. Nilgün Küçükkaraca
Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı Başkanı

EK 3. TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

 HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYAL HİZMETLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
Tarih: 03/07/2018
Tez Başlığı: Yoksul Ailelerde Kadına Yönelik Eş Şiddeti ve Şiddeti Etkileyen Faktörler Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 110 sayfalık kısmına ilişkin, 03/07/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 2.7'tür. Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☒ Alıntılar hariç 4- ☐ Alıntılar dâhil 5- ☒ 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim. Tarih ve İmza 03.07.2018 Adı Soyadı: Murat Öz Öğrenci No: N10228956 Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Programı: Yüksek Lisans
<u>DANIŞMAN ONAYI</u> UYGUNDUR. (Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA)

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
SOCIAL WORK DEPARTMENT**

Date: 03/07/2018

Thesis Title : Spouse Violence in Women with Poor Families and Factors Affecting Violence

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 03/07/2018 for the total of 110 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is ...7... %.

Filtering options applied:

1. ☒ Approval and Declaration sections excluded
2. ☒ Bibliography/Works Cited excluded
3. ☒ Quotes excluded
4. ☐ Quotes included
5. ☒ Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: Murat Öz

Student No: N10228956

Department: Social Work

Program: Master Programme

03. 07. 2018

ADVISOR APPROVAL

APPROVED

(Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKARACA)

EK 4: ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Adı Soyadı: Murat ÖZ

Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara – 01.09.1985

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Sosyal Hizmet Bölümü 2002-2007

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü-Sosyal Çalışmacı (2008-2014)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü-Uzman Yardımcısı (2014-)

İletişim

E-Posta Adresi: murat.oz@aile.gov.tr

Tarih: Mayıs, 2018